

اؤزبېک تیلی

اوچینچی صنف درسلیک کتابی

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی	دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې	هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی	د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو	د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي	پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي	هم ایماق، هم پشه پان
دا هېواد به تل ځلیري	لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به	لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر	وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اۋزبېک تیلی

اوچینچی صنف درسلیک کتابی

باسیلگن ییلی: ۱۳۹۹ هـ. ش.

الف

کتاب مشخصاتی

مضمون: اوزبیک تیلی درسلیک کتابی

مؤلفلر: تعلیمی نصاب اوزبیک بۆلیمی درسلیک کتابلر مؤلفلری

تېکشیرووچیلر: تعلیمی نصاب اوزبیک بۆلیمی درسلیک کتابلر مؤلفلری

صنف: اوچینچی

متن تیلی: اوزبیک

یوکسلتیرووچی: درسلیک کتابلر تألیفی و تعلیمی نصابی نینگ یوکسلتیریش عمومی ریاستی

ترقه نووچی: معارف وزیرلیگی عامه آگاهلیگی و روابط ریاستی

باسیلگن ییلی: هجری شمسی ۱۳۹۹

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

درسلیک کتابلر معارف وزیرلیگی گه تېگیشلی بۇلیب، بازارده آلدی - ساتدی گه اجازه بېریلمهیدی.

متخلفلر بیلن قانونی معامله بۇلهدی.

معارف وزیری نینگ پیامی

اقراً باسم ربك

بیزگه حیات بغیشلەگن و اۇقىش و يازيش بويوك نعمتىگه اېگه قىلگن تينگرى تعالى دن منتدارمىز و الله ﷻ تمانيدن بيرينچى قتله اۇقىش پيامى نازل بۇلگن اېنگ سۇنگى رسول حضرت محمد مصطفى ﷺ گه كۇپ درودلر بۇلسين.

۱۳۹۷نچى يىلى، معارف يىلى نامىگه مسمى بۇلگن ليگى برچەلرگه معلوم دير. شونده ي بيز نىنگ عزيز مملكتى مىزده تعلم و تربيه تيزىمى نىنگ ايرىم بۇلىملىرىده اساسى اۇزگريش لر كېلىشى ممكن. اۇقتووچى، اۇقووچى، كىتاب، مکتب، اداره و آتە-آنەلر كېنگش ادارەلرى، افغانستان معارف تيزىمى نىنگ اساسى و آلتى ليك عنصرلريدن حسابلەندى و بولر مملكت تعليم و تربيه سىنى رواجلنتىشردە مەهم رول اۋينەيدى. بوندە يىر مەهم پىتدە، افغانستان معارفى نىنگ بويوك عايله سى و باشچىسى، مملكت تعليم و تربيه سى نىنگ زمانوى تيزىمىنى رواجلنتىشردە اساسى اۇزگريش لر يره تيش اوچون قرار قبول قىلگن.

شو اوچون، تعليمى نصابنى اصلاح و رواجلنتىش، معارف وزىرلىگى نىنگ مەهم بيرينچى درجەدەگى ايشلريدن سەنلەدى. درسلىك كىتابلر كىفيتى، محتواسى و اولرنى مکتبلر، مدرسلر و باشقە دولتى و شخسى تعليمى ادارەلردە ترقه تيش جريانى تۇغرىسىدە اعتبار قرەتيش معارف وزىرلىگى نىنگ دستورلريدە بيرينچى اۋرىندە دير. بيز نىنگ درسلىك كىتابلرىمىز كىفيتلى بۇلمەگن صورتدە، مملكتدە تعليمى پايدار ھدفلرگه اېرىشەلمەيمىز.

يوقارىدەگى ذكر بۇلگن ھدفلر و بير مەهم تعليمى تيزىمگه اېرىشيش اوچون، مملكت بۇيىچە برچە اۇقتووچىلردن، اولرنى كېلەجك نسل نىنگ تربيه لووچىلرى صفتيدە، التماس قىلەمىز كە اولر اوشبو كىتاب و محتواسىنى عزيز بالەلرگه اۋرگەتيش جريانىدە ھرقندە سعى و حرەتلريدن باش تارتمەسین لر و دىنى، مىلى و انتقاد فکرى بۇلگن فعال و آگاه نسلنى تربيه لاش اوچون كوشش قىلسین لر. اۇقتووچىلر، ھركون ينگى تەھد و مسؤوليت پذىرلىك دن تشقرى، عزيز اۇقتووچىلرنىنگ يقين كېلەجكدە افغانستان نىنگ ثمرەلى، متمدن و معمار خلقى صفتيدە رواجلەنىشىنى نيت قىلىپ، درس بېرىشنى باشلەسین لر.

عزيز اۇقتووچىلردن، اولرنى مملكت نىنگ كېلەجك اېنگ ارزشلى سرمايه سى صفتيدە، ايستەيمىن كە اولر فرصتنى قۇلدن بېرمەي، اۇقتووچىلرنىنگ درسيدن ادب و احترام كمالى بىلن علم اۋرگەنىپ، اولرنىنگ بىلىمىدن تۇغرى شكدە فايده لىسین لر.

آخردە، مملكت برچە تعليمى ايش بىلرمانلرى، تعليم و تربيت دانشمندلرى و اوشبو درسلىك كىتابنى تيارلش و ايدىت قىلىش اوچون جدى سعى و حرەت قىلگن تعليمى نصاب بۇلىمىدەگى فىنى ھمكارلردن منتدارچىلىك بىلدىرىپ، اولرگە تينگرى تعالى دن بو مقدس و انسان ساز يۇلدە موفقيتلىك ايستەيمىن.

بىر معيارى و رواجلنگن معارف تيزىمىگه اېرىشيش و آزاد خلقلى آباد، آگاه و مرفه افغانستان آرزوسى بىلن.

دكتور محمد مىرويس بلخى

معارف وزىرى

عنوانلر فهرستی

سان:	عنوانلر:	وقت:	بیت لر:
۱-	الله (جل جلاله)	بیر درسلیک ساعت	(۲-۱)
۲-	کلمه طیبه	بیر درسلیک ساعت	(۴-۳)
۳-	حضرت محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) ...	بیر درسلیک ساعت	(۶-۵)
۴-	آنه تیل	بیر درسلیک ساعت	(۹-۷)
۵-	بهار	بیر درسلیک ساعت	(۱۱-۱۰)
۶-	اوی باغچه سی	ایکی درسلیک ساعت	(۱۳-۱۲)
۷-	شهریمیز، اوییمیز دیر	ایکی درسلیک ساعت	(۱۶-۱۴)
۸-	یاغمیر	ایکی درسلیک ساعت	(۱۸-۱۷)
۹-	حیوانلر باغی (باغ وحش)	ایکی درسلیک ساعت	(۲۱-۱۹)
۱۰-	کیم ونیمه سؤراق سؤزلری	بیر درسلیک ساعت	(۲۴-۲۲)
۱۱-	ایچیملیک سوو	ایکی درسلیک ساعت	(۲۷-۲۵)
۱۲-	قوشلر	ایکی درسلیک ساعت	(۲۹-۲۸)
۱۳-	پیلّه قورتی	ایکی درسلیک ساعت	(۳۲-۳۰)
۱۴-	تینچلیک	بیر درسلیک ساعت	(۳۴-۳۳)
۱۵-	یخشی لیک	ایکی درسلیک ساعت	(۳۷-۳۵)
۱۶-	قویاش فایده سی	ایکی درسلیک ساعت	(۴۰-۳۸)
۱۷-	نوبت نی مراعات قیلش	ایکی درسلیک ساعت	(۴۳-۴۱)
۱۸-	یوک تاشووچی واسطه لر	ایکی درسلیک ساعت	(۴۵-۴۴)
۱۹-	سگرت ضررلری	ایکی درسلیک ساعت	(۴۷-۴۶)
۲۰-	قناتلی چومالی (مورچه)	ایکی درسلیک ساعت	(۵۰-۴۸)
۲۱-	حضرت ابوبکر (رض)	ایکی درسلیک ساعت	(۵۳-۵۱)
۲۲-	مکتب یولی	بیر درسلیک ساعت	(۵۶-۵۴)
۲۳-	افغانستان (شعر)	ایکی درسلیک ساعت	(۵۸-۵۷)
۲۴-	چقیریق کارتلری	بیر درسلیک ساعت	(۶۰-۵۹)

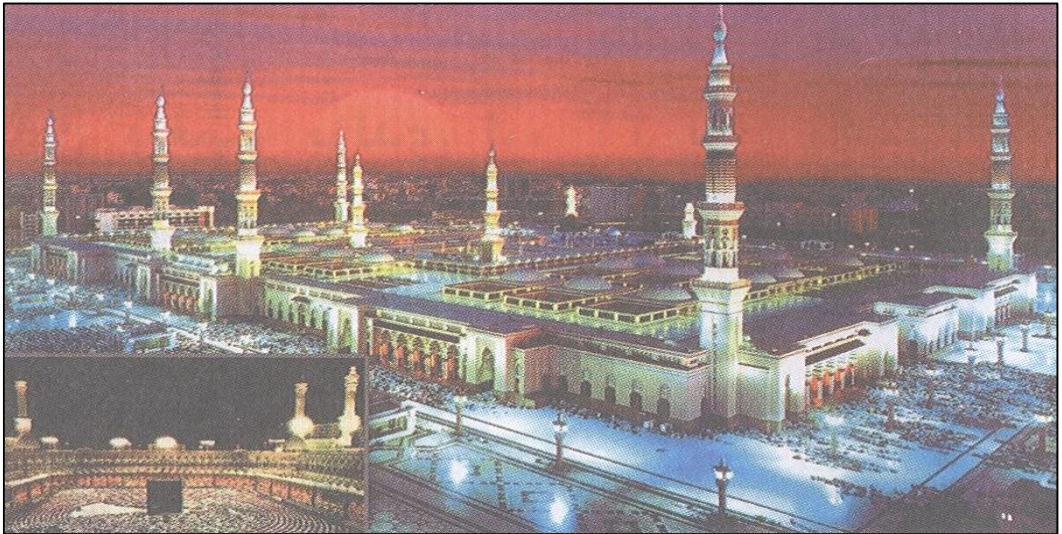
۲۵-	سلام بېرىش.....	ايگى درسليک ساعت	(۶۲-۶۱)
۲۶-	بیرليک.....	ايگى درسليک ساعت	(۶۴-۶۳)
۲۷-	بهار بیرهمی.....	بیر درسليک ساعت	(۶۷-۶۵)
۲۸-	توغرليک.....	ايگى درسليک ساعت	(۷۰-۶۸)
۲۹-	بېشیکدن قېرگچه بېلیم اۋرگن..	ايگى درسليک ساعت	(۷۳-۷۱)
۳۰-	میکروب.....	ايگى درسليک ساعت	(۷۶-۷۴)
۳۱-	یوویلیمگن شفتالو.....	بیر درسليک ساعت	(۷۹-۷۷)
۳۲-	اوزوم.....	بیر درسليک ساعت	(۸۲-۸۰)
۳۳-	ایشچی عایله.....	ايگى درسليک ساعت	(۸۴-۸۳)
۳۴-	آق کفتر.....	ايگى درسليک ساعت	(۸۷-۸۵)
۳۵-	دهقان (شعر)...	ايگى درسليک ساعت	(۸۹-۸۸)
۳۶-	کوز فصلی.....	بیر درسليک ساعت	(۹۲-۹۰)
۳۷-	طعام بېیش آدابى.....	ايگى درسليک ساعت	(۹۵-۹۳)
۳۸-	اچيغلىنىش ضررلىرى.....	ايگى درسليک ساعت	(۹۸-۹۶)
۳۹-	اۋغلاق.....	ايگى درسليک ساعت	(۱۰۱-۹۹)
۴۰-	عمارت.....	ايگى درسليک ساعت	(۱۰۴-۱۰۲)
۴۱-	سوۋسەگن (تشنە) کیشى.....	ايگى درسليک ساعت	(۱۰۸-۱۰۵)
۴۲-	اۋرمان فايدهلىرى.....	ايگى درسليک ساعت	(۱۱۱-۱۰۹)
۴۳-	درک گېلىرى..	ايگى درسليک ساعت	(۱۱۴-۱۱۲)
۴۴-	درس اسبابلىرى.....	بیر درسليک ساعت	(۱۱۷-۱۱۵)
۴۵-	بۇرى بیلن ھۆکيز.....	بیر درسليک ساعت	(۱۲۰-۱۱۸)
۴۶-	آته لر سۆزى.....	ايگى درسليک ساعت	(۱۲۲-۱۲۱)
۴۷-	سۆزلىش آدابى... ..	ايگى درسليک ساعت	(۱۲۴-۱۲۳)
۴۸-	كېكسە دهقان.....	ايگى درسليک ساعت	(۱۲۸-۱۲۵)
۴۹-	معارف ترانه سى.....	بیر درسليک ساعت	(۱۲۹)
۵۰-	لغت لر.....		(۱۳۷-۱۳۰)

بسم الله الرحمن الرحيم

بیرینچی درس

آماج (هدف): الله (جل جلاله) نینگ تانیش و اویره تگن نرسه لریگه قیزیقیب، اوندن یاردم ایستش.

- ۱- الله (جل جلاله) حقیده بیلگن لرینگیز نی سۆزلنگ.
- ۲- الله (جل جلاله) نینگ یره تگن نرسه لری نی بیلسنگیز اولر دن آت توتینگ.
- ۳- ایشلرنی یخشی بجریش اوچون کیم دن یاردم ایسته یسیز؟

الله (جل جلاله)

مېنینگ مهربان اللھیم، بیر ییل نی اۆتكزيب، ينه مكتبگه
كېلىب من. برچه نعمت لرینگ گه شكر قيله من. آته، آنه و
اۆقیتووچی لریم گه هاریمسدن خدمت قيلیشیم گه یاردم بېر.
ای اولوغ الله (جل جلاله)! اورتاق لریمگه مهربان بولیب، اولر نینگ
محبت لرینی اونوتمس لیگیم گه توفیق بېر.

ای اللہ (جل جلالہ)! مہن بو ییل ہم بیرینچی درسیم نی سہینگ
آتینگ بیلن باشلہیمن؛ سہینگ یاردمینگ و اوز محنتیم بیلن بو ییل
نی ہم موفقیتلی توگہ تیشیم گہ امید قیلہمن۔

* * *

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- متن نی اوقووچیلرگہ بیلدیریپ، دعا قیلش اصولی وینگی سۆزلر معنا سی نی
توشونتیرینگ۔
- ۲- اوقووچیلرگہ ایکینچی صنف نی موفقیتلی توگہ تیپ، اوچینچی صنفگہ
اوتگنلرینی مبارک باد دہپ، اولرنی درسگہ قیزیقتیرینگ۔
- ۳- اوقووچیلردن دم آلیش کونلردہ نیمہ ایش قیلگنلرینی سورہنگ۔

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- ہر بیر اوقووچی اؤزبک تیلی الفباسی نی تختہگہ یازسین۔
- ۲- قوییدہگی سۆزدہک ینہ بیر نپچہ سۆز نی درس متنی دن تاپیب یازینگ:
مثال: رحملی = رحم + لی، سہندن = سہن + دن۔
- ۳- ہر بیر اوقووچی، اؤرنیدن توریب اللہ (جل جلالہ) دن اوز ایستکلرینی سورہ سین۔

سینش:

- ۱- اوقووچیلر متن نی اوقی آلہ دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

اؤزبک تیلی الفباسی نی مشق خطی بیلن دفترلرینگیزگہ یازیب کہلینگ۔

ایکینچی درس

هدف: کلمہ طیبہ نی اوقیش، معنا سی نی بیلش، اونگہ اعتقادلی و علاقمند بولیش.

۱- کلمہ طیبہ نی اوقی آلہ سیزمی؟

۲- اللہ ﷻ بارہ سیدہ سوزلہی آلہ سیزمی؟

۳- حضرت محمد ﷺ بارہ سیدہ سوزلہی آلہ سیزمی؟

کلمہ طیبہ

لااله الا الله محمد رسول الله

معلم صاحب توره صنف گہ کبلیب، تخته گہ کلمہ طیبہ نی یازیب آیتدی:

بوگون سیزلرگہ کلمہ طیبہ بارہ سیدہ سوزلہ یمن. احمد، سپن اسلام

نینگ بپش بنا سینی آیت! احمد اؤرنیدن توریب آیتدی:

بیرینچی-کلمه طَّيِّبَه، ایگینچی- نماز، اوچینچی- روزه، تۆرتینچی- ذکات، بېشینچی- حج.

بارک الله احمد! تۆغری ایتدینگ.

عزیز اوقووچیلر! کلمه طَّيِّبَه، اسلام نینگ بېش بناسیدن بیرینچی سی دیر. کلمه طَّيِّبَه نی تیل بیلن آیتیب، چین کۆنگولدن تصدیق لگن کیشی مسلمان دېب، آیتيله دی.

کلمه طَّيِّبَه نینگ معنا سی قوییده گی دن عبارت:
(يُوق هېچ معبود مگر الله ﷻ و محمد ﷺ اونینگ رسولی دیر).

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- کلمه طَّيِّبَه نی تخته گه یازیب، معنا سینی اوقووچیلرگه توشونتیرینگ.
- ۲- اسلام نینگ بېش بناسینی اوقووچیلرگه بیلدیریب، قیته اولردن سۆرهنگ.
- ۳- مؤمن نینگ معناسینی اوقووچیلر سویه سیگه یره شه توشونتیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- اؤزبېک تیلی الفباسی نینگ نقطه لی حرفلرینی تخته گه یازینگ.
 - ۲- قوییده گی سۆزلر بیلن جمله توزینگ:
- کلمه، نماز، صنف، تخته، مسلمان.

سېنش:

- ۱- اوقووچیلر، کلمه طَّيِّبَه نی آیته آله دیلرمی؟
- ۲- اوقووچیلر، اسلام نینگ بېش بنا سینی بیلیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

اؤزبېک تیلی الفباسی نینگ نقطه لی و نقطه سیز حرفلرینی آیری-آیری دفترلرینگیزگه یازینگ.

اوچینچی درس

هدف: اؤقووچیلر حضرت محمد ﷺ نینگ باله‌لیکده قیلگن ایشلری حقیده معلومات تاپیب، حیات ده اوندن فایده لیش لری.

۱- حضرت محمد ﷺ کیم دیر؟ بیلسنگیز سؤزلب بهرینگ.

۲- حضرت محمد ﷺ نینگ باله‌لیکلریده قیلگن ایشلری حقیده بیرار نرسه نی بیلسنگیز آیتیب بهرینگ.

۳- حضرت محمد (ص) نینگ اولادلری حقیده بیلگن لرینگیز نی آیتینگ.

* * *

حضرت محمد ﷺ

پیغمبریمیز حضرت محمد ﷺ ییگیرمه بېش یاشلریده حضرت بی‌بی خدیجه بیلن اوپلنگن لر. حضرت پیغمبر ﷺ نینگ اوچ اوغیل و تورت قیزلری بولیب، اوغیللری نینگ برچه سی کیچیک‌لیکده وفات قیلگن و قیز اولادلریدن بیر بی‌بی فاطمه ؑ حضرت علی ؑ بیلن اوپلنگن. بوگون اوکیشی نینگ اولادلریدن قالگن نسل نی سادات دپیدیلر. مسلمانلر حضرت محمد ﷺ خاندانلری و اوکیشی دن قالگن نسل لرگه کؤپ حرمت قیله‌دیلر.

حضرت محمد ﷺ کیچیک‌لیکدن رحلت قیلگن لرینگچه یخشی ایشلر نی بجرگنلر. باله‌لیک ده تۇغری‌لیک و صادق‌لیکلری اوچون امین لقبی نی آلگن ایدیلر. محمد ﷺ اوز تېنگ داشلریگه کؤپ مهربان و ایچ‌کؤیر ایدیلر، شونینگ اوچون، برچه اولوس او کیشی نی یوره‌ک دن یخشی

كۆريب، قىزىقىش بىلن سۆزلىگە قولاق سالر اېدىلر. محمد ﷺ شو يىخشى
اخلاق بىلن پىغمبرلىك وظيفه سىنى يىخشى صورتده بجرىب، كامىابلىك
بىلن جهان دن رحلت قىلدىلر.

حرمتلى اوقىتووچى!

- ۱- حضرت محمد ﷺ حقىده اوقووچىلر سويه سىگه يره شه سۆزلنگ.
- ۲- حضرت محمد ﷺ اخلاقلىرى، اينىقسه بالهلىك دورىده قىلگن ايشلىرى
حقىده، اوقووچىلر گه معلومات بېرىنگ.
- ۳- اوقووچىلر نى توغرىلىك، يىخشى اخلاق و امينلىك كه قىزىقتىرىنگ.

عزيز اوقووچىلر!

- ۱- درس متنى نى اوقىب، پىغمبر ﷺ نىنگ قىلگن ايشلىرى نى دفترلىنگىز گه
يادداشت قىلىنگ.
- ۲- توغرىلىك و امانتدارلىك حقىده ايگى سطرلىك بير متن يازىنگ.
- ۳- هر بير اوقووچى اوز اۆرنىدن تورىب، محمد ﷺ حقىده بىلگنلىرى نى
سۆزلىسىن.

سىنش:

- ۱- درس متنى نى اوقىب، پىغمبر ﷺ نىنگ قىلگن ايشلىرى حقىده سۆزلەى
آله دىلمى؟
 - ۲- اوقووچىلر، توغرىلىك، امينلىك و يىخشى اخلاق حقىده قىسقه متن يازە
آله دىلمى؟
- اوى تاپشرىغى:

هر بير اوقووچى درس متنى دن بير مطلب نى تىلب، ايگى سطرلىك بير متن يازسىن.

تۆرتینچی درس

هدف: آنه تیل نینگ اهمیتی نی بیلش و اونگه قیزیقش.

۱- سیز نینگ آنه تیل نینگ نیمه دیر؟

۲- اولکه میزده گی تیل لردن بیرنچی ته سی نینگ آتینی آیه آله سیز می؟

۳- اوزبک تیلی نینگ الفباسینی کیم یازده آله دی؟

آنه تیل

ایگی چومچوق هوا ده بیر - بیرین توشونه دی

ایکاوای چوق - چوق لشیب بیر یاغاچ گه قونه دی

ایگی بلیق دریا ده بیرگه لشیب سوزه دی

اوز تیلیده سوز لشیب بیردملیک نی توزه دی

ايگى كىيك اورمان ده بيرگه يشب، يوره دى
بىر تىل بىلن گپىرىب قوناق حيات سوره دى

* * *

چومچوق، بلىق، كىيك نىنگ اوزىگه خاص تىلى بار
برچه سىنىنگ اوز اېركى اوز خىلى، منزلى بار

* * *

بىز اوزېك باله لر نىنگ اوز آنه تىلىمىز بار
بو تىل، اوزېك تىلى دىر اونگه قىلىنگ افتخار

* * *

بابامىز "نوایى" دن قالگن آلتىن اؤگىت بار
"تىل گه بؤلسه اختيار اېل گه بؤلر اعتبار"

* * *

بىز هم اوز تىلىمىز گه اختيارلى بؤله يلىك
اوز آنه يورتىمىز ده اعتبارلى بؤله يلىك

* * *

دكتور شفيقه يارقين

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- شعرىنىڭ معنا سىنى اوقوچىلرگه بىلدىرىنگ.
- ۲- اميرعلىشېر نوایى، باره سىده قىسقه معلومات بېرىنگ.
- ۳- اوقوچىلرنى يىغىب، آنه تىل شعرىنى اوقىتتىرىنگ.

عزیز اۋقووچیلر!

۱- درس متنیدهگی ینگى سۆزلرنى دفترلرینگىزگه يازینگ.

۲- قويیدهگی سۆزلر بیلن گپ توزینگ:

بویوک، آنه تیل، کوچ، میراث

۳- شونگه اۋخشهگن بیرار شعرنى بیلسنگىز، اۋرنینگىزدن توریب، اۋقیب

بهرینگ.

سینش:

۱- اۋقووچیلر، آنه تیل نینگ اهمیتی نى بیلیب دیلرمى؟

۲- اۋقووچیلر، امیرعلیشهر نوایی و اونینگ اۋگیتی بارهسیده معلومات تاپیب دیلرمى؟

اوى تاپشیریغى:

هر بیر اۋقووچی، آنه تیل شعریدن بیر نهچه بیت نى يادلب، کتابچهلریگه يازیب كېلسین.

بېشینچی درس

هدف: بهار باره سیده معلومات تاپیش و اوندن فایده لښ.

- ۱- بهار فصلیده قیسی کوکتلر (سبزیجات) بازارده تاپیله دی؟
- ۲- بهار فصلیده قیتیب کبله دیگن قوشلر نینگ نېچه خیلی نی آت توتینگ.
- ۳- بهار فصلیده نیمه ایشلر قیله سیز؟

بهار

کېلدى بهار گل بهار	اېرىب بىتدى آپاق قار
اوچىب كېلدى قوشلر جان	درختلر تاقدى مرجان
سوولر آقر شىلدیره ب	يولدوز باقر مىلدیره ب
چومالى لر يیره شر	شوڭ بلبل لر سیره شر
قوياش نورلرین ساچدى	عطر گل غنچه آچدى
باغده قىزىل لاله لر	تېرىب آلینگ باله لر

شکور سعدالله

حرمتلى اوقيتووچى!

- ۱- بهار باره سیده اوقووچیلرگه معلومات بېرىنگ.
- ۲- بهار فصلیده اېکین چیلیک و فایدهلى ایشلر نی قیلیشگه اوقووچیلر نی قیزیقتیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- اوزبیک تیلی الفباسیدن "اونداش" حرفلرنی تختهگه یازینگ.
- ۲- قوییدهگی سۆزلر دن گپ توزینگ:
- باله ، لاله ، ناله ، گل ، اوروغ ، قوش.
- ۳- قوییدهگی سؤراقلرگه جواب بېرىنگ:
- باله لر مکتبده نیمه ایشلر قیله دیلر؟
- دشتلرده قیسی حیوانلر اوتله یدی؟
- دریالرده نیمه لر تاپیله دی؟

سینش:

- ۱- اوقووچیلر، بهار فصلی باره سیده معلومات بېره آله دیلرمی؟
- ۲- اوقووچیلر، نهال اېکیش فایدهلری باره سیده معلومات بېره آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

قوییدهگی مصرع لرنی کتابچه لرینگیزگه یازینگ:

عطر گل غنچه آچدی	قویاش نورلرین ساچدی
تېریب آلینگ باله لر	باغده قیزیل لاله لر

آلتینچی درس

هدف: یشش جایلر نی پاکیزه و کۆرکم اسره‌ب، اوندن فایده لیش.

- ۱- اوی ده باغچه‌نگیز بارمی؟ باغچه‌نگیزده قیسی درختلر بار؟
- ۲- بهار فصلیده باغچه‌نگیزده قیسی نهال‌لرنی اېکه‌سیز؟
- ۳- مېوه‌لر آره‌سیده قیسی مېوه نی کۆپ‌راق یاقتیره‌سیز؟

اوی باغچه‌سی

بابام‌نینگ بیرگۆزهل باغچه‌سی بار. باغچه ده: آلمه، انار، شفتالو، بهی، قیزیلچه (آلوالو)، ناشپوتی، جیگده، کۆک‌سلطان، انجیر، قره‌آلو، سریغ-آلو، اۆریک (زرد آلو)، یانغاق درختلری و یوزدن کۆپ‌راق اوزوم تاکی بار. بابام‌نینگ باغچه‌سی بهار فصلیده کۆپ چیرایلی بۆله‌دی. هرتاماندن فارهم هوا اېسه‌دی. درختلر برگ قیلیب، گل‌کیدى. تورلی گل‌لر و میسه‌لر اریق‌لر یاقه‌سیده و پل‌لرده آچیلیب، یخشی هید تره‌ته‌دی. چومچوق‌لر،

موسیچەلر، بلبلر و باشقە چیرایی قوشلر بیر درختدن باشقە درختگە اوچیب، قۇنیب سیرهیدی.

بابام باغچە سىنینگ اورتەسىدە بیر صفە بار. صفەنینگ تېگرەگیدە تورلی مرسلر و باشقە گلر اېکیلگن دیر. بابام، دايم باغچەسىدە ایشلەیدی و مېن هم بۇش وقتلریم دە بابامگە یاردم بېرەمن.

حرمتلی اۇقتووچی!

- ۱- یشش جایلرینگ کۆرکم لشتیریش فایده سینی اۇقووچیلرگە بیلدیرینگ.
- ۲- نهال اېکیش، درختلرینگ توبینی بۇشەتیش و سوغاریش یۇلرینی اۇقووچیلرگە توشونتیرینگ.
- ۳- بهار فصلیدن فایدهلنیش یۇلرینی اۇقووچیلرگە اۆرگتینگ.

عزیز اۇقووچیلر!

- ۱- سۆز نیمەلردن و گپ نیمەلردن توزیلەدی؟
 - ۲- نېچە گپ قۇشیلە، نیمە دېیلەدی؟
 - ۳- قوییدەگی بۇش جایلرینی تۇلدیرینگ:
- بابامنینگ باغچە سى کۆپ چیرایی بۇلەدی. بابامباغچە سى بار.

سینش:

- ۱- اۇقووچیلر، باغچە و بهار فایدهلری نی بیلیب دیلمی؟
- ۲- اۇقووچیلر، نهال اېکیش و درختلردن حاصل آلیش یۇلرینی بیلیب دیلمی؟

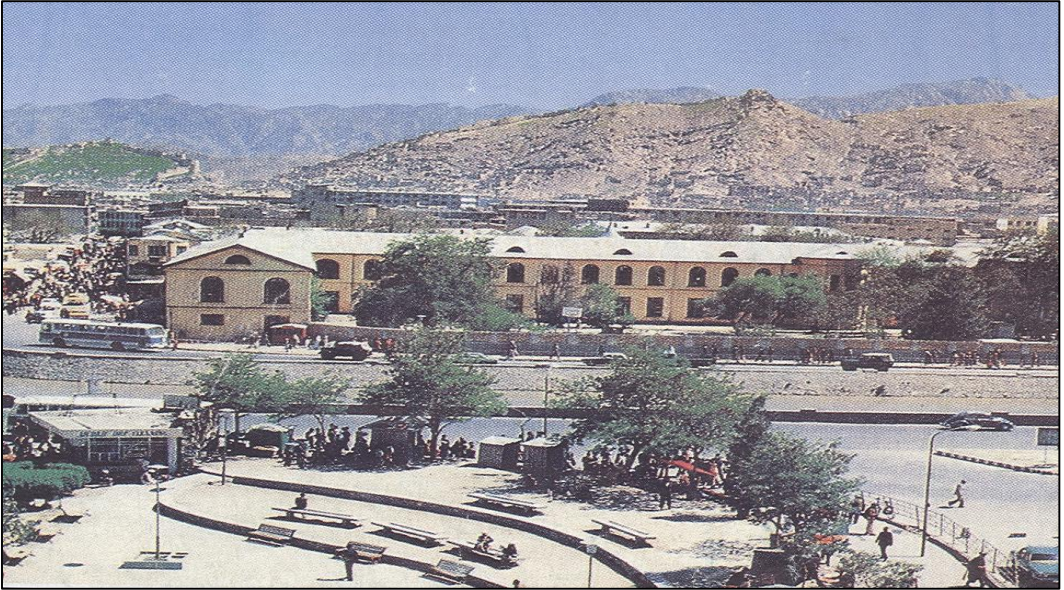
اوی تاپشیریغی:

- قوییدەگی گپ نی دفترلرینگیزگە یازینگ:
- بابامنینگ باغچە سى بهار فصلیدە کۆپ گۆزەل بۇلەدی.

يېتىنچى درس

ھەدەف: شەھەر و يىشىش جايلىرىنى تازە اسرەش و شەھەرلەر نى يىم-يىشىل قىلىشىگە قىزىقىش.

- ۱- شەھەر و قىشلاق نىڭ بىر- بىرىدىن نىمە فرقى بار؟
- ۲- شەھەر و قىشلاق لىرىمىزنى قندە ي اسرە يلىك؟
- ۳- كۆچە، سىرك و يوللارگە كىتافى لىرىنى تىشلىش ضررلىرى بارەسىدە سۆزلەنگ.

شەھرىمىز، اويىمىز دىر

مەلىم ساحب اېرگىش، سىنڧگە كىرگەندىن سۆنگ، اوقوۋچىلارگە ايتدى:
مېن بوگون مەكتەپگە كېلە ياتگىنىم دە بىر عىجىب واقە نى كۆردىم. بىر ھىداۋچى،
مۆتىرىنى تېز ھىدەب كېلەر اېدى. او، مۆتىرى نىڭ شىشە سىنى توشىرىپ، يېگىن
مېۋە سى نىڭ پۇستىنى يولگە تىشلەدى. سىزىلر ايتىنگىلر، ھىداۋچى يىخشى ايش
قىلىپ دىمى يا يامان؟

اولوغ بېگ اجازە آلیب آیتدی: مېنینگ اۋیله شیمچه، هیداوچی یامان ایش قیلیبدی. معلم صاحب اپرگش آیتدی: سۆزینگ تۋغری؛ لېکن نیمه اوچون بو ایش یامان دیر؟

آی بېگ اجازە آلیب آیتدی: بو اوچون یامان دیرکه یول و شهرلر تۋزیب، افلاس لندهدی.

احمد اجازە آلیب آیتدی: هر بیر هیداوچی بیر هاوچ کثافت نی یوللر اوستیگه شوندهی تشلهی بېرسه، یوللر کثافت دن تولهدی.

باتیر اویلب، اۋریدن توریب آیتدی: مېنینگ یوره گیم یوللرنی سوپوره دیگن لر گه کۋیه دی، بونچه کوپ کثافت نی یوللر دن قندهی ییغه دیلر؟

شاهرخ آیتدی: مېولر پۋستی یوللرگه تشلنسه، مردم نینگ تیریلیب ییقیلیش لری هم ممکن دیر.

محمد مراد اجازە آلیب آیتدی: اۋز اوی نینگ چیقیندی لر و کثافت لرنی یول لر گه تشله گن کیشی، ساغلیک و پاکیزه لیک معنا سی و اهمیتی نی توشونمه گن لیگی نی بیلدیره دی. کثافت لر، یشش جایلرگه تشلنسه، میکرو ب لر تاپیلیشی گه سبب بۋلیب، ساغلیققه ضرر یېتکیزه دی.

آخر چاغده، معلم صاحب اپرگش کوپ قووانیب آیتدی:

آفرین سیزلرگه! مېن، سیزلردن کوپ خوش بۋلدیم. یخشی سۋزله دینگیزلر، لېکن بونی بیلش کېرک که یلغوز شهریمیز، اوییمیز اېمس، بلکه اولکه میزنینگ برچه یپرلری اوییمیز دیر. بو چیرایلی اوییمیز نی پاکیزه و تازه اسره ب، یم-یشیل بۋلیشی گه کۋشش قیله یلیک.

حرمتلى اوقىتوۋچى!

- ۱- اوقوۋچىلارگە اوى دن چىققن چىقىندى لر و كثافت لر نى يولگە تشلەمس-
لىكلارنى بىلدۈرۈڭ.
- ۲- اوقوۋچىلارگە شەرلەرنى پاك اسرەش يوللارنى بىلدۈرۈڭ.
- ۳- نظافت بارەسىدە اوقوۋچىلارگە مەلۇمات بېرىڭ.

عزيز اوقوۋچىلار!

- ۱- نېچە اوقوۋچى تورىب درس نەتىجە سى نى آيتسىن.
- ۲- قويدەگى سۆزلەر بىلەن جەملەلەر تۈزۈڭ:
سرک، تشلە دى، يامان، يىخشى، چىقىندى.
- ۳- قويدەگى گېنىڭ سۆزلەرنى ايرى-ايرى يازىڭ:
مېۋەلەر پۇستى يوللارگە تشلەنسە، مەردم لەر نىڭ تېرىلىپ يېقىلىش و يەرلەش لرى ھەم
مەمکن دېر.

سېنىش:

- ۱- اوقوۋچىلەر، شەر و يىشش جايلارنى پاكىزە اسرەش نى بىلىپ دېلرەمى؟
- ۲- اوقوۋچىلەر، نظافتگە علاقە تاپىپ دېلرەمى؟

اوى تاپشۇرىغى:

- قويدەگى جەملە نى كىتابچەلەرنىڭگە يازىڭ:
- اۋز اۋى نىڭ چىقىندىلەرنى يوللارگە تشلەگن كىشى، ساغلىك و پاكىزەلىك مەناسى
و اھمىتى نى توشۇنمەگنلىگىنى بىلدۈرەدى.

سگیزینچی درس

هدف: یاغمیرنی تانیب، اونینگ فایده سینی بیلش.

۱- یاغمیر بیلن قارنینگ فرقینی آیته آله سیزمی؟

۲- یاغمیر قیسی فصل لرده کؤپراق یاغه دی؟

۳- یاغمیرنینگ فایده لرینی آیته آله سیزمی؟

یاغمیر

دشت و دله لر، باغ و چمن لر، ادير و
سای لریم-یشیل بؤلگن ابدی- قوی-
قوزی لر، اېچکی-اوغلاق لر اؤتلب،
تؤییب، هر قیسی سی هر یپرده یاتگن
ابدی. بیر دنیگه آسمان ده بولوت لر
کؤپه ییب، یاغمیر تامچی- تامچی یاغه
باشله دی.

تورسون، آتہ سیگه قره ب، قیچقیردی:

آتہ جان، آتہ جان! کپلینگ، مال لریمیزنی هیده ب، اوییمیزگه تېزراق
باره یلیک، یاغمیر یاغه یاتیبدی.

آتہ سی جواب بپردی:

جان باله م، شاشمه! یاغمیر، خدانینگ نعمتی و مرحمتی دیر. یاغمیر
یاغسه، باغلر و درخت لریم-یشیل بؤلهدی. ارپه-بوغدا ی لر و باشقه

اۋسىملىكلر اۋسەدى. مىسەلر و گلر ىشنەيدى و وطنىمىزدە سوو
كۆپەيىپ، ارزانچىلىك بۆلەدى.

حرمتلى اۆقوۋچى!

- ۱- اۆقوۋچىلر سۈيەسىگە ىرەشە، بولوتلر بارەسىدە معلومات بېرىنگ.
- ۲- ياغمىرنىنگ فايده سىنى اۆقوۋچىلرگە توشونتىرىنگ.
- ۳- دريا و اريقلر سووى نىمەدن تاپىلىشى نى اۆقوۋچىلرگە بىلدىرىنگ.

عزيز اۆقوۋچىلر!

- ۱- حرف، سۆز و گپ تۇغرىسىدە معلومات بېرىنگ.
- ۲- قويىدەگى گپنىنگ كلمەلىرىنى ايرى-ايرى يازىنگ:
- جان بالەم، شاشمە. ياغمىر، خدانىنگ نعمتى و مرحمتى دىر.
- ۳- قويىدەگى سۆزلر بىلن گپ توزىنگ:
- قۇى، ياغمىر، آسمان، بولوت، مىسە.

سىنش:

- ۱- اۆقوۋچىلر، ياغمىر فايدهلىرىنى بىلىپ دىلرمى؟
- ۲- اۆقوۋچىلر، بولوت بارەسىدە قىسقىە معلومات بېرە آلەدىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى:

قويىدەگى سۆزلرنى دىفترلىرىنگىزگە يازىنگ:

ياغمىر ياغسە، باغلر و درختلر ىم-يشىل بۆلەدى. ارپە-بوغداى و باشقە اۋسىملىكلر
اۋسەدى. مىسەلر و گلر ىشنەيدى و وطنىمىزدە سوو كۆپەيىپ، ارزانچىلىك بۆلەدى.

توقیزینچی درس

هدف: حیوانلر باغی بیلن تانیشیش و او یپرده سقلنه دیگن حیوانلرنینگ آتینی بیلش.

- ۱- حیوانلر باغینی کؤریب سیزلرمی؟
- ۲- یاوایی حیوانلرنینگ آتینی آیته آله سیزمی؟
- ۳- اهل بؤلگن حیوانلرنینگ آتینی آیتینگ.

حیوانلر باغی (باغ وحش)

رخصت کونی اهدی. آلتین و عالمگیر نینگ آته سی برلاس خان،
باله لریگه قره ب آیتدی:

باله لریم، مهن سیزلرنی حیوانلر باغی گه آلیب بارماقچی من. آنه
لرینگیزگه آیتینگ، یوز- قؤل لرینگیزنی یوویب، پاکیزه کییم کییدیر سین.

آلتین و عالمگیر، آنه‌لری آلدیگه باریب، آته‌لری نینگ گپی نی
آیتدیله. آنه‌لری، آلتین و عالمگیر نینگ یوز- قۇل‌لرینی یوویب، تازه
کیملرینی کییدیریپ، آته‌لرینی آلدیگه آلیب کھلیب آیتدی:

مېن هم سیزلر بیلن حیوانلر باغی‌گه باریشینی ایسته‌یمن. برلاس خان،
خاتین-باله‌لرینی آلیب، حیوانلر باغی‌گه جۇنه‌دی. یریم ساعت دن سۇنگ
حیوانلر باغی‌گه یېتدیله. حیوانلر باغی‌ده ارسلان، قاپلان، تولکی،
شغال، کییک، فیل، بۇری، آییق (خرس)، تاووشقان و شولرگه اۇخشه‌گن
یاوایی حیوانلر، تېوه، هۇکیز، اېنک، قۇی، اېچکی، اېشک، قۇچقار،
قۇزی و شولرگه اۇخشش اېل بۇلگن باشقه حیوانلر بار اېکن.

شونینگدېک، حیوانلر باغی‌ده طۇطی، طاووس، بلبل، قمری، کفتر و
باشقه قوشلر سقله‌نر اېکن.

برلاس خان، حیوانلر باغیده‌گی حیوانلر و قوشلر باره‌سیده بیلگنیچه
باله‌لریگه معلومات بېردی. آخر چاغده آلتین و عالمگیر، آته‌لریدن کۇپ
خوش بۇلیب، آته و آنه‌لری بیلن اۇز اوی لریگه قیتدیله.

* * *

حرمتلی اۇقیتوویچی!

۱- حیوانلر باغی باره‌سیده اۇقوویچلرگه قیسقه معلومات بېرینگ.

۲- یاوایی حیوانلر بیلن اېل بۇلگن حیوانلر فرقینی آیتینگ.

۳- قوشلر باره‌سیده اۇقوویچلرگه معلومات بېرینگ.

عزیزاۋقوۋچىلر!

- ۱- اوچ گروپگە بۆلىنىپ، بىرىنچى گروپ ياۋايى حيوانلار، ئىككىنچى گروپ ئېل بۆلگن حيوانلار ۋە ئۈچىنچى گروپ قوشلار ئاتىنى بىر كاغىزگە يازىپ، سۆنگ ھەر گروپدىن بىر ئوقۇغۇچى ئورنىدىن تۈرىپ، كاغىزگە يازىلغان ئاتلارنى ئوقۇسىن.
- ۲- قۇيىدە، حيوانلارنىڭ ئاتى يازىلغان. بولدىن ياۋايى حيوانلار ۋە ئېل بۆلگن حيوانلار ئاتىنى ئېيتىڭ:

- قاپلان، ئېچكى، تۈلكى، پىشك، فېل، ئېشەك، ارسلان، تېشەك، بۆرى، ھۈكۈ.
- ۳- قۇيىدەكى سۆزلەرنىڭ ھەرپلىرىنى ئايرى- ئايرى يازىڭ:
- بىر كۈن، حيوانلارغا، قۇل، يۈز، پاكىزە كىيىم، ئېلىپ كېلدى.

سېنىڭ:

- ۱- ئوقۇغۇچىلار، حيوانلارغا ئاتىنى تەييارلىدىڭمۇ؟
- ۲- ئوقۇغۇچىلار، ياۋايى حيوانلار، ئېل بۆلگن حيوانلار ۋە قوشلارنى تەييارلىدىڭمۇ؟

ئۆزى تەييارلىدى:

ياۋايى حيوانلار، ئېل بۆلگن حيوانلار ۋە قوشلارنىڭ ئاتلىرىنى دېتەرلىرىڭىزگە يازىپ كېلىڭ.

اۋىنىچى درس

ھەدەف: "كىم" و "نېمە" سۆزاق سۆزلىرىنى بېلىش و ایشلەتیش.

- ۱- "كىم" سۆزى بىلەن نېچە گپ توزینگ.
- ۲- "نېمە" سۆزى بىلەن نېچە گپ توزینگ.
- ۳- سۆزاق گپنىڭ آخىرىدە قەندەى بېلگى قۇيىلەدى؟

"كىم؟" و "نېمە؟" سۆزاق سۆزلىرى

ھەر تىلدە سۆزاق گپلەر اوچون خاص سۆزلەر ایشلەتىلەدى. اۋزبېك تىلىدە ھەم سۆزاق گپلەر اوچون خاص سۆزلەر بار. شو جملە دن "كىم؟" و "نېمە؟" كىشىلەر و نرسەلەر اوچون ایشلەتىلەدى؛ مثال صورتدە:

- قۇيۇلۇرىنى دشتدە كىم باقەدى؟

- طياره نى كيم اوچيرهدى؟
 - بازار دن نيمه آليب كېلدىنكىز؟
 - قۇلىنكىز دهكى نرسه نيمهدير؟
 - بازارلر ده نيمه لىر ساتىلەدى؟
- * * *

حرمتلى اوقىتوۋچى!

- ۱- اوقوۋچىلرگه "كىم" و "نيمه" سۆزلىرى ايشلەتيلگن سؤراق گپلرنى توشونتيرىنگ.
- ۲- هر بير اوقوۋچىگه "كىم" و "نيمه" بىلن يىسلگن سؤراق گپ نى ايتىب بېرىنگ.

عزيز اوقوۋچىلر!

- ۱- قويدەگى سؤراق گپلردە "كىم؟" و "نيمه؟" سۆزلىرى ايشلەتيلگن دىر.
- سىز، اولرگه تۇغرى جواب بېرىنگ:
- كيم سىزلرگه بوت تىكەدى؟
 - مېز و چوكى لرىنكىز نى كيم يىسەگن؟
 - قۇىلرنى كيم باقەدى؟
 - نانوا نيمه پيشيرهدى؟
 - تېمىرچى نيمه يىسەدى؟
 - نجار نيمه يىسەدى؟
 - تىكوۋچى نيمه تىكەدى؟

- ۲- قويىدەگى گپلارنىڭ بوش جايلىرىنى، بېرىلگن سۆزلەر بىلەن تۈلدۈرۈش:
- كىتاب، قۇيۇلار، ايشچىلار، اۋقۇچى، چۈمچۈك، اۋراق، پىچاق.
 - يۇلدۇز..... نى يىخىش اۋقىيىدى.
 - چۈپان..... نى دشت دە اۋتلەتەدى.
 - اۋلكە نى.....آباد قىلەدىلەر.
 - نوايى لىسەسىدە بېش يۈز..... درس اۋقىيىدى.
 - توت درخت نىڭ اوستىگە اۋن ايكى تە..... قۇندى.
 - دھقان بوغداى نى بىلەن اۋردى.
 - او، بىلەن پياز تۇغرىدى.

سىنىش:

- ۱- اۋقۇچىلەر، "كىم" و "نېمە" سۆزلىرى بارەسىدە معلومات تاپىبدىلرمى؟
- ۲- اۋقۇچىلەر، "كىم" و "نېمە" سۆزلىرى بىلەن سۇراق گپ تۈزەآلەدىلرمى؟

اۋى تا پشیریغى:

"كىم" و "نېمە" بىلەن نېچە سۇراق گپ تۈزىپ، دفتلرلىنگىزگە يازىپ كېلىڭ.

اۋن بیرینچی درس

هدف: ایچیم لیک سوودن فایده لیش و میکروب حقیده قیسقه معلومات تاپیش.

- ۱- اریق سووی یخشی می یا بولاق سووی؟
- ۲- شهر و قیشلاق لرینگیزده قودوق بارمی؟ قودوق سووی قنده ی دیر؟
- ۳- سونینگ نیمه فایده سی بار؟

ایچیم لیک سوو

احمد بیلن توران، دشتده اۋینر ابدی لر. اۋیین چاغیده سووسه دیلر. اۋشه
یپرینگ یقین لریده بیر اریق سوو آقیب تورر ابدی. چاپیب باریب، اریق
سووی دن ایچماقچی بۋلدیلر.

معلم صاحب تهمورخان، اولرنی کۋریب آیتدی:

- اریق سووی نی ایچمگ، کسل بۋله سیز.

هولکر، اوشه یپردہ تورگن ابدی. حیران بژلیب، استاد تېمورخان دن
سؤره دی:

- حرمتلی معلم صاحب! اریق سووی تازه و تینیق دیر. بولر قندهی کسل
بژله آله دیلر؟

معلم صاحب تېمورخان آیتدی: شو اریق قیشلاق ایچیدن آقیب کپله دی.
مردم کییم لرینی شو اریقده یووه دیلر و تورلی چیقیندی لر و کثافت لری نینگ
قالدیق لری نی هم سووگه تشله دیدیلر. شونینگ اوچون، بو اریق نینگ سووی
میکروب لی دیر. بو سوو نی ایچگن کیشی کسل بژله دی.

هولکر آیتدی: معلم صاحب، میکروب نیمه دیر؟

معلم تېمورخان آیتدی: میکروب، کژز گه کژرینمه یدیگن کیچکینه
موجود دیر. میکروب اپت و پؤستیمیزگه جایلشسه، کسل بژله میز.

هولکر، معلم صاحب تېمورخان دن سؤره دی: شوندهی بژلسه، بیز قنده-
ی سوو نی ایچیشیمیز کپره ک؟

معلم صاحب تېمورخان آیتدی: سیزلر تینیق و پاکیزه سوونی ایچیشینگیز
کپره ک. چوقور قودوق لر و بولاق لر سووی اپنگ یخشی ایچیملیک سوو
حسابلننه دی. چوقور قودوق و بولاق بژلمسه، سوونی قینه تیپ، ایچیشینگیز
کپره ک. حوض و قودوقه کلورین تشلنسه، میکروب لری اژلیب، ایچیشگه
یررلی بژله دی. قودوق لر و حوض لر یاووغیده هېچ قندهی مکان و حمام
نینگ بژلمس لیگی کپره ک. قودوق و بولاق سووینی ایچیش، بیز نی
میکروب لردن تاپیله دیگن کسل لیک لردن اسرهیدی.

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- اوقوچىلرگە تورلى سولر بارەسىدە معلومات بېرىنگ.
- ۲- اوقوچىلرگە مىكروپ بارەسىدە قىسقىچە معلومات بېرىنگ.
- ۳- اوقوچىلرگە "سا غلام عقل، ساغ بدن دە" دېگن ضرب المثل بارەسىدە گېلىرىنگ.

عزيز اوقوچىلر!

- ۱- قويىدەگى ايگى قطار سۆزلردن هر بير آتنى، تېگىشلى ايشلىرىگە باغلانگ:
 - نجار قۇي باقىدى.
 - اوقوچى سوت بېرىدى.
 - تىكوچى دشتلردە اوتلەيدى.
 - سىگىر درس اوقىيدى.
 - قۇيلىر كىيم تىكەيدى.
 - چۆپان قۇيلىرىنى يېيدى.
 - بۇرى چوكى يىسەيدى.
- ۲- قويىدەگى سۇراقلرگە جواب بېرىنگ:
 - داکتر نىمە قىلەيدى؟
 - اوقوچى نىمە قىلەيدى؟
 - تىكوچى نىمە قىلەيدى؟
 - ايشچى نىمە قىلەيدى؟
 - سىز نىمە قىلەيسىز؟

سېنىش:

- ۱- اوقوچىلر، ايچىملىك سولر بارەسىدە قىسقىچە معلومات بېرى آلەدىلرمى؟
 - ۲- اوقوچىلر، مىكروپ بارەسىدە معلومات بېرى آلەدىلرمى؟
- اوى تاپشيريغى:
- كتابچەلرينگىزگە "كىم" و "نىمە" بىلن توزىلگن آلتى تە سۇراق گېنى يازىب كېلىنگ.

اۋن ايگىنچى درس

هدف: قوش بالەلرى نىنگ قندەى اولغەيىشى بارەسىدە معلومات تاپىش.

۱- موسىچە نى كۆرىپ سىزمى؟ نىمەگە اۋخشىدى؟

۲- تاووغىنگىز بارمى؟ كونيده نېچە يومورتقە توغىپ بېرەدى؟

۳- پلغە بۆلگن يومورتقەنىنگ ايسى قندەى بۆلەدى؟

قوشلر

قوشلر، يومورتقە بېروچى حيوانلر جملەسىدن دىر. قوشلرنىنگ يومورتقەلرى كۆتە- كىچىكلىكى، آغىرلىكى و رنگى يوزىدن بىلىنەدى. قوشلر، معین چاغده كورك بۆلەدىلر، اېركك و اورغاچى قوش نوبت بىلن يومورتقە اوستىگە اۆلتىرەدىلر. يومورتقەلر قوشلر كۆكسى نىنگ ايسىقلىگىده، معین وقتده بالەگە اۆزگرەدى.

مثال صورتده: تاووق يومورتقە سى يىگىرمە بىر كوندە، چومچوق

یومورتقه سی ییگیرمه سگیز کونده، جۆجه گه ایکنه دی. کپین جۆجه، یومورتقه قابوغینی یاریب، تشقیری گه چیقهدی. شونده، آنه قوش اؤز جۆجه لریگه دان کپلتیره باشلهدی. جۆجه لر، آنه لری نینگ سېسی نی اېشیتگچ، آغیزلرینی آچه دیلر. آنه قوش، دان نی جۆجه لری نینگ آغزیکه بېرده دی. جۆجه لر استه-سېکین اولغهییب، تېمیرقنات بۆله دیلر. سۆنگ، پت چیقرب، قنات لری کوچگه تۆلیب، اوچر قوشگه ایکنه دیلر. اولرگه اوچیش نی آته-آنه لری اورگته دیلر. قوش باله سی، اوچیش نی اورگنگن دن سۆنگ، قنات قاقیب اوچه دی و درخت لرنینگ یاله لریگه قۆنه دی.

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- قوشلر باره سیده معلومات بېرینگ.
- ۲- تورلی قوشلر آتینی اوقووچیلردن سؤرهنگ.
- ۳- قوشلر نینگ فایده لرینی اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- بېشته یاوایی و تۆرت ته اېل بۆلگن قوشلر آتینی تخته گه یازینگ.
- ۲- تاووق یومورتقه سیدن قیسی یېمکلر پیشیریلهدی؟ آتلیرنی تخته گه یازینگ.

سینش:

- ۱- اوقووچیلر، قوشلر تۇغری سیده معلومات بېره آله دیلرمی؟
 - ۲- اوقووچیلر، یومورتقه دن چیققن کیچکینه جۆجه لر نینگ یېمگی و اوچیشی باره سیده معلومات تاپیب دیلرمی؟
- اوی تاپشیریغی:
- اؤنه قوش نینگ آتینی دفترلرینگیزگه یازیب کپلینگ.

اۋن اوچىنچى درس

ھدف: پىلە قورتىنى تانىپ، اوندن فايدهلىنىش.

۱- پىلە قورتىنى كۆرىب سىزمى؟ او، قندهى بىر قورت دىر؟

۲- اىپك دن قندهى فايدهلىنيلهدى؟

۳- اىپك پۆپىلگى نىنگ باشقه پۆپىلكلردن نىمه فرقى بار؟

پىلە قورتى

اىنجو، آنە سىدن سۆرەدى: آنە جان، اىپك متاع سى قندهى اىپدن

توقىلگن و نىمه اوچون قىمت دىر؟

اىنجو نىنگ آنە سى جواب بېردى: اىپك نى قۇلگە كېلتىرىش اوچون

كۆپ محنت قىلىنەدى. شونىنگ اوچون، بهاسى يوقارى دىر. اىنجو

نىنگ آتە سى اېركىن اكە صحبت نى دوام اېتتىرىپ ايتدى:

قولاق سالىنگ، مېن ايپك متاعلر، باره سیده كؤپراق معلومات بېره-
 من. ايپك تكه لر، ايپك نینگ اينگيچكه تالهلر دىن تۇقىلگن دىر. بو
 تالهلر، پىله قورتى دىن و پىله قورتى، بىر تورلى پۇپلك نىنگ اوروغىدن
 قۇلگه كېلەدى. پىله قورتى نىنگ تخمى نى بىر لته گه اۋرەب، ايسىقراق
 جايگه قۇيەدىلر. سۇنگ، بىر معين وقتدە، پىله اوروغى كيچىك قورت-
 لرگه ايلنەدى. بو پىله قورتلر نىنگ يېمگى توت درختى نىنگ يېراغى
 دىر. پىله قورتى كۈتە بۇلگندىن سۇنگ، آغزىدن ايپ چىقىرىپ، تېگرەگى
 گە اۋرەب غۇزە تشكىل قىلىپ، اۋزىنى غۇزە ايچىگە ياشىرەدى.

ايرىم جايلىرىدە شو غۇزە نى قزان نىنگ قىناق سويىگە تشلەيدىلر. نېچە
 وقتدن سۇنگ، غۇزە نىنگ ايپلرلى آچىلەدى. اونى ايلگىچ گە اۋرەب،
 ايلنتىرەدىلر و چرخگە اۋرەب، قورىتەدىلر. كېين اونى اىگىرىپ، بۇيەيدىلر
 و تورلى متاعلر تۇقىپ، كيىملر تىكە دىلر. بعضى جايلىرىدە غۇزەلرنى
 قىناق سوودىن چىقىرىپ، كول و يا قۇم گە كۇمەدىلر. بىر مدتدن سۇنگ،
 اونى چىقىرىپ، ايسىق راق سووگە يۈۈەدىلر و ايپ گە آسىپ، قورىتەدىلر.
 سۇنگرە، چىلىك لرگە اېگىرىپ، ايپك ايپىدن تورلى متاعلرنى
 تۇقىيدىلر.

ايپك متاعلر كۇپ يۈپقە، يۈمشاق و چىرايلى بۇلەدى. شونىنگ
 اوچون قىمت بها دىر.

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- ايپك متاع باره سیده معلومات بېرىنگ.
- ۲- پیلە قورتى و اوندىن فايده لنىش باره سیده اوقو وچىلرنى توشونتيرىنگ.
- ۳- پیلە قورتى نى اوستيريش و اونىنگ كۆپه يتيريشى گه اوقو وچىلرنى تشويق قىلىنگ.

عزيزاوقو وچىلر!

- ۱- قويده گى گپلرنى "كىم" و "نيمه" سۆزى بيلن سؤراق گپ گه ايلنتيرىنگ:
- ايپك متاع پیلە قورتى دن قۇلگه كېله دى.
- اينجو، پیلە توتيب دير.
- پیلە قورتى نىنگ اوروغى پۇپلك دن حاصل بۇله دى.
- ابركىن، اينجوگه پیلە قورتى باره سیده معلومات بېردى.

سېنىش:

- ۱- اوقو وچىلر، پیلە قورتى باره سیده معلومات بېره آلە دىلرمى؟
- ۲- اوقو وچىلر، ايپك متاع لر حقيده معلومات تاپيب دىلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

متن دن، "كىم" و "نيمه" سۆزلرى بيلن سؤراق گپ توزيله ديگن نېچه گپ نى دفترلرينگيزگه يازيب كېلىنگ.

اۋن تۋرتينچى درس

هدف: صلح و تينچلىك قدرىنى بىلىپ، اۋنى اسرهش و اوروش ضررلىرىنى توشۇنىپ، اۋنگە قرشى تورىش.

- ۱- اوروش بىلن تينچلىك نىنگ فرقلىرىنى آيتىنگ.
- ۲- اوروش و تارتىشۋو ضررلىرى تۋغرى سىپىدە سۆزلەنگ.

تينچلىك

اوروش يمان دىر يمان	ضررلى دىر هر زمان
بشر تاپر همپشه	صلح دن امن و امان
صلح يخشى نعمت دىر	بىز لر گه غنيمت دىر
اوروش نىنگ يوزى قورسىن	حاصلى فلاكت دىر
اوروش دن داد و فرياد	قىلگه ي عالم نى بر باد
حيات و سعادت گه	صلح و صفا دىر بنياد

محمد رفيق عنبر

حرمتلى اوقىتووچى!

- ۱- صلح بارەسىدە اوقووچىلر سويەسىگە يرهشە سۆزلەنگ.
- ۲- اوروش نىنگ يامانلىگىنى اوقووچىلرگە توشونتىرىنگ.

عزيز اوقووچىلر!

- ۱- قويدەگى مصرع لىر نىنگ سۆزلىرىنى ايرى- ايرى يازىنگ:
صلح يخشى نعمت دىر بىزلرگە غنىمت دىر
- ۲- اوقووچىلر، صلح بىلەن اوروش نىنگ فرقلىرىنى ايتسىنلر.
- ۳- يرهشتىروچى كىشى بارەسىدە قىسقه سۆزلەنگ.

سىنش:

- ۱- اوقووچىلر، صلح بارەسىدە معلومات بېرە آلەدىلرمى؟
- ۲- اوقووچىلر، اوروش يامانلىگىنى بىلىپ دىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى:

قويدەگى مصرع لىر نى كىتابچەلرىنگىزگە يازىنگ:

اوروش دىن داد و فرىاد قىلگە ى عالم نى برباد
حىيات و سعادىت گە صلح و صفا دىر بنىاد

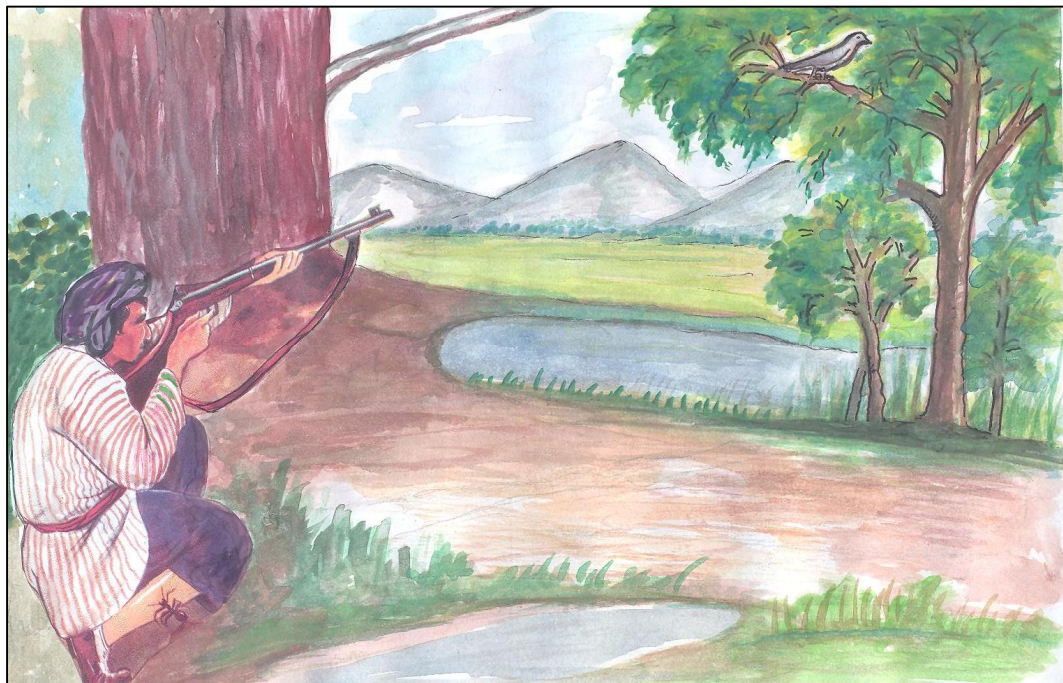
اۋن بېشىنچى درس

هدف: يىخشى لىك فايده سىنى بېلىش و محتاج كىشى لرگه ياردم بېرىش.

۱- يىخشى لىك باره سیده بیرارحکایه بیلسنگیز، آیتینگ.

۲- سیزده موجود بؤلگن بیرنرسه، قوشنینگیزگه کبرهک بۆلیب قالسه، نیمه قیله سیز؟

۳- يىخشى لىك باره سیده سوزلنگ.

يىخشى لىك

بیرکون بیرچومالی (مورچه) کؤلگه توشیب کبتدی. هرqnچه تلپینیب
اویاق-بویاققه سوزدی، سوو دن چیقہ آلمه دی. بیرقوش، درخت شاخچه
سیگه اؤلتیرگن ایدی. چومالی نینگ بو حالینی کؤریب، یوره گی کؤیدی،
درخت دن بیر یپراغ نی اوزیب، چومالی نینگ آلدیگه تشله دی. چومالی

يېراغ اوستىگە چىقىپ، قوروق لىككە چىقدى و سووگە چۆمىپ كېتىش دىن قوتىلدى.

باشقە بىركون اوشە قوش بىر درخت يالەسىگە اولتۇرىپ، قوناق سىرر اېدى. بىر مېرگن مىلتىغى بىلن شو قوش نى آتماقچى بۇلدى. قوش دىن يىخىلىك كۆرگن چومالى، بو حالنى كۆرىپ، اوق آتاش چاغىدە مېرگن نىنگ اياغىنى چاقدى. مېرگن نىنگ قولى قلىتيرەب، اوقى نشانگە تېگمەدى. اوق تاووشىنى اېشىتگن قوش، درخت دىن اوچىپ كېتدى. بابالرىمىز ايتگن لىر:

يىخىلىك قىل، درياگە تشلە. بىلسە بلىق، بىلمسە خالق.

* * *

حرمتلى اوقىتوۋچى!

- ۱- يوقارىدەگى قىسە نى اوقوۋچىلرگە ايتىپ، يىخىلىك فايده سىنى بىلدىرىنگ.
- ۲- شوندى قىسەلرنى اوقوۋچىلردىن سۆرەنگ. بىلە دىگن لىر، اۋرىن لىردىن تۇرىپ، صنفداش لىرگە ايتىپ بېرسىن.
- ۳- آتەلر سۆزىدىن، يىخىلىك بارەسىدە بىرنېچە مقال نى تىنلەپ، اوقوۋچىلرگە ايتىنگ.

عزيز اوقوچيلر!

- ۱- قوييدهگى سوزلردن جانلى نرسه لر نى اجره تيب، كورستينگ:
سوو، چومالى، قوش، اياغ، مېرگن، اوق.
- ۲- يوقاريدهگى متن دن (ب، چ، ل، م، گ، ن) حرفلرى بار سوزلرنى تخته گه يازينگ!
- ۳- قوييدهگى گپلر نينگ بوش جاي لر نى كېره كلى سوزلر بيلن تولديرينگ:
- قوش درخت دن
- مېرگن نى بار.

سېنش:

- ۱- اوقوچيلر، يخشيليك قصه سى نتيجه سىنى آيته آله ديلىمى؟
- ۲- اوقوچيلر، يخشيليك باره سيده سوزلەى آله ديلىمى؟

اوى تاپشيريغى:

قوييدهگى آتەلر سوزىنى دفترلرينگيزگه يازينگ:
يخشى ليک قيل، درياگه تشله . بيلسه بليق، بيلمسه خالق.

اؤن آلتینچی درس

هدف: قویاش باره سیده قیسقه معلومات تاپیش، اوندن بهره آلیش، اوسیملیکلر وبرچه جاندارلرگه اونینگ کبره کالیگینی بیلش.

۱- قویاش باره سیده سؤزلنگ.

۲- بیزلرگه قویاش نینگ نیمه فایده سی بار؟

۳- قویاش بولمسه، یشش ممکن می؟

۴- گلدان گه گل اېکیب، اونی اوستیریش یوللرینی آیته آله سیزمی؟

قویاش فایده سی

شاه جهان، آته سیگه آیتدی: آته جان، سینگلیم عارفه جان گلدان نی

تشقریگه چیقریب، قویاش یاغدوسی آستیگه قویدی؟

آته سی آیتدی: گلدان نی قویاشلی جایگه قویش نی مېن عارفه

جان گه بویورگن اېدیم. گلر قویاش یاروغلیگی دن بهره آله دیلر.

شاه جهان، تعجب قیلیب، آته سیدن سؤره‌دی: گل اوچون قویاش یاغدو سی نینگ نیمه کپره‌گی بار؟

آته سی آیتدی: قویاش یاغدوسی، یپر یوزیگه توشیب، بوتون دنیانی یاروته دی. الله ﷻ قویاش نی و دنیاده‌گی برچه نرسه‌لرنی انسان‌لر اوچون یره‌تگن دیر. حیوانلر، قوشلر، اوسیملیکلر و برچه نرسه‌لر قویاش‌دن بهره‌آلیب یشه‌یدیلر. بیز، یشش اوچون یېمک‌که محتاج بؤلگنیمیزدېک، اوسیملیکلر هم یېمک‌که محتاج دیرلر. اوسیملیکلر، یېمک لرینی توپراق، سوو و قویاش نینگ نوری‌دن آله دیلر. گلدان گلی‌گه سوو، توپراق و قویاش یاغدوسی یېتمسه، سېکین-سېکین سؤلېب، قورییدی. گلدان گلی‌گه سوو، توپراق و قویاش یاغدوسی یېترلی چه یېتیب تورسه، دایم یشنب اوسه‌دی.

* * *

حرمتلی او قیتووچی!

۱- قویاش فایده سینی اوقووچیلر سویه سیگه یره‌شه آیتینگ.

۲- گل اېکیش و اوستیریش یول‌لرینی توشونتیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

۱- قوییده‌گی سؤراقلرگه جواب آیتینگ:

- قویاش نینگ تیریک‌لیک‌که نیمه اهمیتی بار؟

- قویاش یاروغلیگی و ایسیق‌لیگی بؤلمه‌گنده، حیات قنده‌ی بؤلر اېدی؟

۲- قوییده‌گی هر بیر سؤز بیلن گپ توزینگ:

اوسیملیک، قویاش، یارقین، یومورتقه، ساغلیک، یاروغلیک.

سینش:

- ۱- اوقوچیلر، تیریکیلک اوچون قویاش فایده سینی بیلیب دیلرمی؟
- ۲- اوقوچیلر، گل اېکیش و اونی اوستیریش یول لرینی بیلیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

قویاش دن فایدهلنیش یوللرینی دفترلرینگیزگه یازیب کپلینگ!

اۋن يېتىنچى درس

هدف: نوبت نى مراعات قىلىش، نوبت نىنگ فايده و ضررلارنى بىلىش.

۱- نوبت نى مراعات قىلىش يىخى ايش مى يا يامان؟

۳- مىلى بس چوكى سىده اولتيرگن بولسنگىز، بير ياشى اولوغ كىشى كېلىپ قالسه، نيمه قىلەسىز؟

نوبت نى مراعات قىلىش

ارسلان، قووناق حالتده، وقت راق اويىگه قيتدى. آنه سى اوندن سۆرهدى:
بالهجانيم، باشقه كونلر كىچ راق كېلر اېدينگ، بوگون نېگه وقت راق اوىگه
قېتىنگ؟

ارسلان ايتدى: آنه جان، مىلى بس اېشىگى آلدیده كۆپ كىشى لر تۈپلنگن
اېدى لر. مېن چقانلىك بىلن صف نىنگ آخريدن ايلگىرىگه اۋتيب، نوبت سىز
مۆترگه چىقديم.

آنە سى ايتدى: بالە جان، يىخشى ايش قىلمىسەن. نوبتىنگ گە قرەمسەن
مۆترگە چىقىپ سەن. باشقەلارنىڭ ھەم سېنى دېگەن ضرور ايشلار بار دىر. سېنى،
اولارنىڭ ھەقىنى آياق استى قىلىپ سەن. قطاردا ھەر كىم ايلگىرى راق تورگەن
بۆلسە، ھەق اوشىدىن دىر.

بىر كۈن ارسلان، نان ائىش اوچۇن قطاردا تورگەن اېدى. بىر نېچە دىققەتەن
سۆڭەك نوبتى يېتىگەندە، بىر كىشى كېلىپ، سەف گە قرەمسەن ائىنگە اۆتۈپ،
اونىڭ نوبتىنى ئالماقچى بۆلدى. ارسلان نىڭ اچىغى كېلىپ، اۆشە كىشى گە
ايتدى: كېچىرەسىز، نوبت مېنىدىن دىر. مەھمەت قىلىپ، قطاردا تورىنگە.

اۆ كىشى: مېنىڭ ايشىم كۆپ ضرور، سەف دە تورە ائمە يەنە، دېدى.

ارسلان: مېنىڭ ھەم ايشىم بار. مەكتەپ گە كېچە بۆلەدى، دېدى.

سەف دە تورگەن كىشىلەر ھەم ارسلان گە يان باسدىلەر. نوبت ئى بوزگەن كىشى سەف
نىڭ آخىر گە بارىپ توردى. ارسلان نان ئى اۆپى گە كېلتىردى و بۆلۈپ اۆتگەن
واقە ئى آنە سىگە ھەكايە قىلىپ، ايتدى: آنە جان، بۆگۈن مەلى سەگە نوبت سىز
چىققىنىڭىزەن پەشيمان بۆلۈپ، كۆپ اويالدىم.

آنە سى ايتدى: ارسلان جان، ھەقىقەت ئى بىلگە نىڭ يىخشى بۆلدى.
كىشىلەرنىڭ ھەقىنى آياق استى قىلىش، چۆچەك لىك اېمەس، بەلكە عدالت سىز لىك
دىر.

پەيغەمبەرىمىز: اۆزىڭ گە روا كۆرمەگەن نەرسە ئى باشقەلەر گە ھەم روا كۆرمە، دېگەن
ايتكەنلەر.

حرمتلى اوقىتووچى!

- ۱- نوبىتى مراعات قىلىش يىخشى ليگىنى اوقوچىلارگە بىلدىرىنگ.
- ۲- پىغمبرىمىز نىنگ حديثى نى اوقوچىلارگە توشونتىرىنگ.

عزيز اوقوچىلار!

- ۱- اگر سىزلر هم ارسلان دېك بىرار ايش قىلگن بولسىنگىز، ايتىنگ.
 - ۲- قويدىگى سىزلر نىنگ هر بىرى سى بىلن گپ يازىنگ:
- اوى، ايش، كېچ، تامان، ظلم، مؤثر، ايلگرى.

سىنىش:

- ۱- اوقوچىلار، نوبىتى مراعات قىلىش يىخشى ليگى نى بىلىپ دىلرمى؟
- ۲- اوقوچىلار، پىغمبرىمىز حديثى بارەسىدە قىسقه معلومات بېرە آلەدىلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

قويدىگى حديث نى دفترلىرىنگىزگە يازىپ كېلىنگ:

اوزىنگە روا كۆرمەگن نرسە نى، باشقەلرگە هم روا كۆرمە.

اؤن سگیزینچی درس

هدف: یوک تاشوچی واسطه‌لر نینگ آتلیرنی بیلش، اولرگه اهمیت بېریش و اولرنی

یخشی اسره‌ش.

۱- یوک تاشوچی واسطه‌لردن نېچی ته سی نینگ آتینی ایتینگ.

۲- اوتگن زمانلرده انسانلر قندهی واسطه‌لردن فایده‌لر اېدی‌لر؟

یوک تاشوچی واسطه‌لر

یوک تاشوچی واسطه‌لر: آت، اېشک، خچیر، تېوه، ارابه، گادی، بایسکل،
مؤترسایکل، تراکتور، مؤتر، کېمه، رېل، طیاره، و باشقه‌لردن عبارت دیر. انسانلر
اوتگن زمانلرده باریش- کېلیش و یوک تاشیش اوچون کوپ قیین چیلیک‌لرگه
اوچراپدی‌لر. حاضر علم و تخنیک برکتی دن تورلی واسطه‌لر توزه‌لیب، انسانلر
اختیارگه قوییلگن دیر. مؤتر و طیاره حرکتی اوچون قولهی یؤلر و میدانلر
قوریلگن و اوزاق یؤلر یقین‌لشگن دیر. اولکه میزده تېمیریؤلی و دېنگیز یوقلیگی
اوچون آمو دریا سی دن تشقیری باشقه یېرلر ده رېل و کېمه دن فایده‌لنیلیمه‌یدی.

اۆلكە مىزدە طيارە، مۆتر، رېل، بايسكل و مۆتر سايكل يىشى فابرىكەلرى يۇق.
 شونىنگ اۋچون، اولر نى چىت اېل لردن ساتىب آلىب كېلتىرەدىلر.
 اۆلكە مىزگە حقيقى تىنچلىك و صلح كېلىشى نى اللہ ﷻ دن اىستەيمىز. شوندى،
 بىلىمدان لىرىمىز تىنچ فكر بىلن ايشلب، تورلى عصرى واسطەلرنى اختراع قىلىش و
 ايشلب چىقىرىش امكانىتى گە اېگە بۇلە آلەدىلر.

حرمتلى اوقىتوۋچى!

- ۱- يوك تاشوۋچى واسطەلرى كېرەك لىگىنى اوقوۋچىلرگە توشونتىرىنگ.
- ۲- متن دەگى كۆپلىك سۆزلرنى تخته گە يازىب، اوقوۋچىلر گە توشونتىرىنگ.
- ۳- ماشىن واسطەلرى، انسانلرگە قولەيلىك و آسانلىكلر كېلتىرگنى حقىدە سۆزلنگ.

عزيز اوقوۋچىلر!

- ۱- هر بير اوقوۋچى يوك تاشوۋچى واسطەلر بارەسىدە آيرى- آيرى سۆزلىسىن.
- ۲- قويىدەگى سۆزلر بىلن كپ توزىنگ:
- علم، اوزاق، تېمىر، كېمە، دېنگىز، يۇل، قىين چىلىك.
- ۳- هر بير اوقوۋچى يوك تاشوۋچى واسطەلر آتىنى تخته گە يازسىن.

سىنىش:

- ۱- اوقوۋچىلر، يوك تاشىش واسطەلرى بارەسىدە معلومات بېرە آلەدىلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

هر بير اوقوۋچى يوك تاشوۋچى واسطەلر آتىنى دفترلىگە يازىب كېلىسىن.

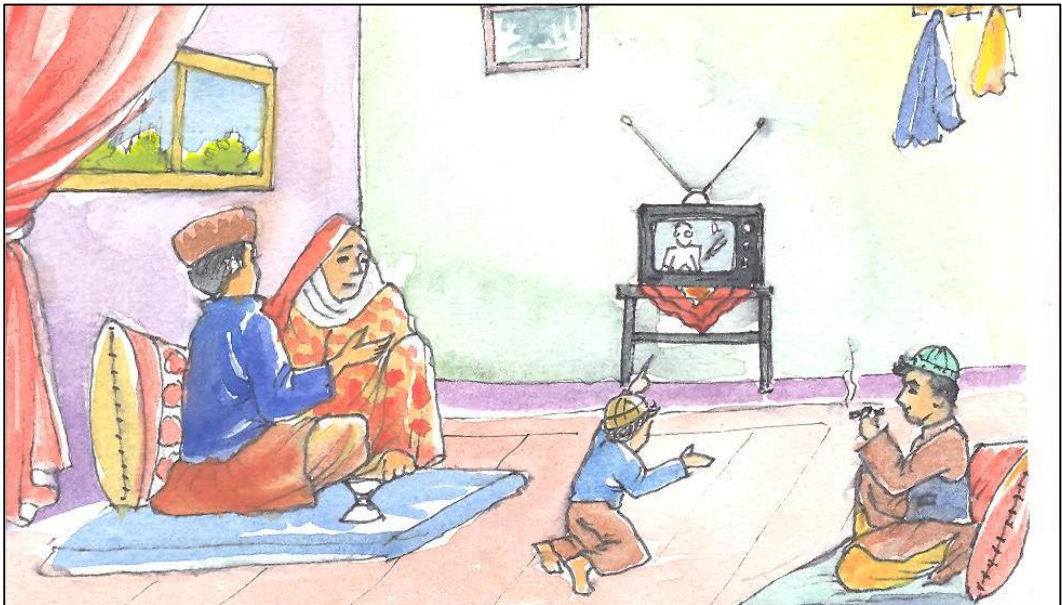
اۋن توقیزینچی درس

هدف: سگرت نینگ ساغلیقqe، جمعیت و اقتصادge یتکزهدیگن ضررلرینی بیلش.

۱- سگرت باره سیده سۆزلنگ؟

۲- سگرت انسان لرge قندهی ضرر یتکزهدی؟

۳- سگرت نیمه دن تیارلنهدی؟

سگرت ضررلی

آلتای، عایله سی بیلن بیر دسترخوان تېگره گیده اولتیرگن اېدی. شو چاغده تلویزیون دن داکتر یرهش، سگرت ضررلی باره سیده سۆزلهی باشلهدی:

سگرت نینگ ساغلیق، جمعیت و اقتصادge ضررلی کۆپ دیر. سگرت توتونی اوپکه تامیرلری ایچیگه باریب جایلشه دی. نېچه مدت دن سۆنگ، اوپکه یلیغ لنیب، سرطان و سل کسل لیگی ge یول یقه دی. سگرت چېکهدیگن کیشی نینگ آغزی یامان ایس بېره دی، تیشلری سرغهییب، چیریبیدی. سگرت چېکهدیگن کیشی باشقه کسل لیکلرge هم یول یقه دی. اسلام مقدس دینی هم مسکرات نی منع اېتگن.

سگرت چېکیش جامعده رواج لنگن پیتده، یوقاریده آیتیلگن ضررلر جمعیت آرسیده کؤپهیب، کسل لیکلر و کسللر سانی نی کؤپه ی تیره دی. توتون و کسل لیکلر نی پولگه ساتیب آلیش، اقتصادی ضرر دیر.

شو چاغده، آلتای نینگ اکه سی چؤنتگی دن سگرت قوطی سینی چیقرب، سگرت چېکماقچی بؤلدی، لېکن آلتای، اکه سی نینگ قولى دن توتدی و داکتر یرهش نینگ گپلرینی تکرارلې، اکه سیدن سگرت چېکیش نینگ تشلش نی التماس قیلدی. اکه سی، آلتای نینگ گپلرینی دقت بیلن اېشیتیب، سگرتلرینی ایزیب، بوندن سؤنگ سگرت چېکمس لیککه قرار قیلدی.

حرمتلی اوقیتو وچی!

- ۱- سگرت نینگ یامانلیگی و ضررلری باره سیده سؤزلنگ.
- ۲- درس متنی ده گی ینگى سؤزلر نی تخته گه یازیب، اوقو وچیلرگه یازیلگن سؤزلر نینگ هر بیرى بیلن گپ توزیش نی بو یورینگ.

عزیز اوقو وچیلر!

- ۱- درس متنی دن سگرت ضررلرینی دفترلرینگیزگه یازینگ.
- ۲- "کیم؟"، "نیمه؟" و "قندهی؟" سؤزلری بیلن باشلگن نېچه سؤراق گپ توزینگ.
- ۳- ناس، سگرت، چلم و شولرگه اوخشش نرسه لر نینگ ضررلرینی آیتینگ.

سینش:

- ۱- اوقو وچیلر، درس مقصدینی بیلیب دیلرمی؟
- ۲- اوقو وچیلر، سگرت و شونگه اوخشه گن نرسه لر نینگ ضررلرینی بیلیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

سگرت و باشقه ضررلی نرسه لر نینگ آتلی و ضررلری باره سیده بیر نېچه گپ یازیب کپلینگ.

یپگیرمنچی درس

هدف: حرص یامانلیگی و یاردم قیلش یخشی لیگینی بیلش، همده نصیحت‌گه قولاق سالیش.

- ۱- حرص کیشی باره‌سیده سؤزله‌ی آله‌سیزمی؟
- ۲- یاردم قیلش باره‌سیده، آتله‌رسؤزیدن بیرارته سینی آیتینگ؟
- ۳- یخشی کیشی باره‌سیده معلومات بپرینگ؟

قناتلی چومالی (مورچه)

بیر چومالی، بال کؤزه سی یاووغیدن اؤته یاتگن ابدی. بال هیدی نی سبزیب، بال ییماقچی بؤلدی. بلند تاووش (سبس) بیلن: "هرکیم مهنی شوکؤزه نینگ بالی گه یتیشتیرسه، بیردانه بوغدا ی اونگه بیرهمن" دېدی. شوچاغده بیرقناتلی چومالی یانیدن اوچیب، اؤته یاتگن ابدی. قناتلی چومالی اونینگ تاووشینی ایشیتیب، اونگه ایتدی: "اینی-آغه، بال هوسینی باشینگدن چیقر. سبن، بال نینگ شیرین لیگینی ایشیتیب سن؛ لېکن قیین چیلیگی و توزاغی نی بیلمه گن گه اوخشه‌یسن."

چومالی اچیغ لنیب: یاردم قیلمه سنگ، ببهوده نصیحت هم قیلمه، دبدی. قناتلی
چومالی اوز یولیگه کبندی، لپکن چومالی اوز گپی نی قیته - قیته تکرار قیلر ابدی.
بیر چیین، چومالی نینگ تاووشینی ایشیتیپ، اونی بال کوزه سیگه آلیب باردی.
چومالی، چیین دن تشکر قیلدی.

چومالی، بالدن آزگینه تاتیپ کوردی. شیرین لیگی یاقیب، کؤپراق ییماقچی
بۆلدی و ایلگری راق باردی. شوچاغده، آیاغی بال شیره سیگه یاپیشیب قالدی.
هرقنچه تلپیندی، آیاغینی بالدن اوزه آلمه دی. اوز-اوزیگه ایتدی: عجب مصیبت گه
یولقیدیم. قناتلی چومالی نینگ نصیحتی نی قولاغیم گه آلیب، بال نی هوس قیلمه
کنیم ده، بو بلاگه اوچره مس ابدیم.

چومالی، بار سبسی بیلن: هرکیم مېنی بو بلا دن قوتقرسه، اونگه ایگی دانه
بوغداي بهره من دېب، قیچقیردی. لپکن هېچکیم چومالی نینگ سبسی نی ایشیتمه
دی. ینه تاووشی نی بلند راق چیقاریب: هرکیم مېنی بو بلا دن قوتقرسه، برچه
یېغکن بوغداي لریم نی بهره من، دبدی.

شو چاغده، نصیحت قیلکن اوشه قناتلی چومالی، بال کوزه سی آلدیدن اۆته
یاتکن ابدی. چومالی نینگ تاووشینی ایشیتیپ، تۆخته دی. قره سه، چومالی نینگ
حالی کۆپ یامان، لپکن هېچکیم یاردمی گه یېتمه گن. یوره گی کوییب، چومالینی
بالدن چیقاریب، عذابدن قوتقردی. چومالی، قناتلی چومالی گه تشکر بیلدیریب،
بوندن کپین دوستلر نصیحتی گه عمل قیلش گه وعده بپردی.

حرمتلى اوقىتوۋچى!

- ۱- حرص بارەسىدە اۋقوۋچىلار سۈيەسىگە يەشە قىسقا مەلۇمات بېرىنگ.
- ۲- ھەكايە مەتنى نەتىجە سىنى اۋقوۋچىلارگە بىلدۈرىنگ.
- ۳- يەكشى كىشىلەرنىڭ نەسىھەتىگە قولاق سالىش بارەسىدە اۋقوۋچىلارنى توشۇنتىرىنگ.

عزيز اۋقوۋچىلار!

- ۱- قۇيىدەكى گەپلەرنىڭ بۇش جايلارنى تۈلدۈرىنگ:
 - بىر چومالى بال كۆزەسى ياۋوغيىدن اۋتە ياتىگن اېدى. بال يېماقچى بۇلدى.
 - سېن، بال نىڭ شىرىن لىگىنى قىيىن چىلىگىنى بىلمەگن گە اۋخەشەيسن.
 - قاتالى چومالىگە تەشكر بىلدۈرىپ وعدە بېردى.
- ۲- مەن دىن "نېمە" و "قەندەي" سۆزلەرى بىلەن اۋچە سۇراق گە تۈزىنگ.

سېنىش:

- ۱- اۋقوۋچىلار، حرص وھرىص كىشىلەر بارەسىدە مەلۇمات بېرە آلەدىلەرمى؟
- ۲- اۋقوۋچىلار، درس نەتىجە سىنى ايتە آلەدىلەرمى؟

اۋى تاپشۇرىغى:

مەن دىن يەككى سۆزلەرنى دىتەرلەنگىزگە كۆچۈرۈپ، ھەر بىرىگە بىر گەپ يازىپ كېلىنگ.

بیگرمه بیرینچی درس

هدف: حضرت ابوبکر صدیق ؓ باره سیده قیسقه معلومات تاپیش و او کیشی نینگ ایشلریدن اؤرنک آلیش.

- ۱- پیغمبر یمیز تۆرت یاری نینگ آتلرینی ایتہ آله سیزی؟
- ۲- حضرت ابوبکر صدیق ؓ باره سیده معلومات بېره آله سیزی؟

حضرت ابوبکر صدیق ؓ

حضرت ابوبکر صدیق ؓ، اصل آتلی عبداللہ دیر. پیغمبر یمیز حضرت محمد (ص) نینگ مهربان، یقین و بیرینچی یارلریدن بولیب دایم پیغمبر یمیز نینگ خدمت لریگه قول قاووشتیروب، تورگن ایدیلر. آتہ لری نینگ آتی عثمان، اما ابوقحافه گه مشهور ابدی.

ابوبکر صدیق ؓ، پیغمبر یمیز حضرت محمد ﷺ نی تصدیق قیلگن و قوللب قوتلہ گن ابرکک لرنینگ بیرینچی سی دیرلر. اولر برچه بایلیک لرنی اسلام یولیکه

صرف قیلیب، دایم اللہ ﷺ و رسول اللہ ﷺ بویروق لریگه کؤره، ایش قیلر ابدیلر.
 حضرت ابوبکر صدیق رض" برچه مؤمن کیشی لرگه یخشى لیک و خدمت
 قیلگن دیرلر. رسول اللہ ﷺ مکة معظمه دن مدینه منوره گه هجرت قیلگن چاغلری ده
 حضرت ابوبکر صدیق ﷺ اولرگه یؤلداش بؤلیب، خدمت لریگه بېل باغلب تورگن
 ابدیلر. حضرت ابوبکر صدیق ﷺ، پیغمبریمیزنینگ بویروق لرینی همیشه
 سؤزسيز قبول اېتیب، عمل گه آشیرر ابدیلر. شونینگ اوچون، پیغمبریمیز
 اونگه (صدیق) لقبینی بېردیلر. حاضرگچه مسلمانلر اونی صدیق آتیگه
 تانییدیلر.

پیغمبریمیز وفات اېتگن لریدن سؤنگ، مسلمانلر ییغیلیشیب، حضرت
 ابوبکر صدیق ﷺ نی خلیفه قیلیب سیله دیلر. اولرنینگ زمانیده اسلام
 مقدس دینی کوچه ییب، اوزاق جایلرگچه ییره دی. او کیشی، مسلمانلر
 آره سیده فتنه و فساد ترقتووچی لرنی توغری یؤلگه هدایت قیلر ابدیلر.
 اصلاح بؤلمه گن لرنی اسلام چېگره سیدن چېتله تر ابدیلر.

حضرت ابوبکر صدیق ﷺ نینگ خلیفه لیک زمانلریده برچه مسلمانلر،
 اسلام دینی نینگ یاییلیشی و ییره لیشیگه اینتیلدیلر. اولر اینی-آغه و بیر
 عایله اعضا سی دېک، بیر- بیرلریگه اورتاق و مهربان بؤلیب، یشر
 ابدیلر.

حضرت ابوبکر صدیق ﷺ ایگی ییل و آلتی آی خلیفه لیک قیلیب،
 (۶۳) یاشده وفات اېتدیلر. جنازه لری مدینه منوره ده، پیغمبریمیز قبرلری
 یانیده دفن قیلیندی.

حرمتلى اوقيتوۋچى!

- ۱- تۆرت خليفه بارەسىدە اوقوۋچىلار سۈيەسىگە يره شه قىسقه معلومات بېرىنگ.
- ۲- حضرت ابوبكر صديق ؓ بارەسىدە قىسقه معلومات بېرىنگ.

عزيز اوقوۋچىلار!

- ۱- متن نىنگ باشىدن آلتى سطر نى دفترلىرىنگىزگە يازىنگ.
 - ۲- "كىم؟" و "نېمە؟" سۆزلىرى بىلەن آلتى تە سۇراق گپ توزىنگ.
 - ۳- قويدەگى ھەر بىر سۆزگە بىر گپ يازىنگ:
- ياووق، اوزاق، اورتاق، بو يروق، چېگرە.

سېنىش:

- ۱- اوقوۋچىلار، حضرت ابوبكر صديق ؓ بارەسىدە معلومات بېرە آلەدىلرمى؟
- ۲- اوقوۋچىلار، متن نى يىخشى اوقىب، يىنگى سۆزلىرى بىلەن گپ توزە آلەدىلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

حضرت ابوبكر صديق ؓ حقيده ايگى سطر متن يازىب كېلىنگ.

يىگىرمە ايگىنچى درس

هدف: اوقوچىلار، مکتب تاپشیریقلارینی اؤز وقتیده بجریب، درس لرینی یخشی اؤقیشلری.

- ۱- مکتب فایده لری باره سیده سؤزلەى آله سیزمى؟
- ۲- مکتب قاعده لری باره سیده سؤزلنگ؟
- ۳- مکتب یولیده، یاشی کیچیک اوقوچی باله لرگه قنده ی یاردم بیره سیز؟

مکتب یولی

تاشقین و تولقون ایگی اکه-اوکه دیرلر. اولر قیشلاقده یشه یدیلر. ایکاولری اوقوچی دیرلر، لېکن مکتبلری شهرده جایلشگن. مکتب بیلن قیشلاق آرەسى اوزاق دیر. شهردن قیشلاقچه تېکیس و پیشیق یول هم یوق. شونینگ اوچون، مؤتر قتنه ی آلمهیدی. ایکاولری مکتبگه کؤپ قیین لیک بیلن پیاده باره دیرلر؛ لېکن کؤپینچه، درس باشله نیشی دن کپین راق یتیب باریب، درس لردن تولیق بهره آلامه یدیلر. کپینگی وقتلرده معارف وزیرلیگی تامانیدن قیشلاقده ینگى

مکتب قوریلدی. قیشلاق باله‌لری مکتبده درس اؤقی باشله‌دیلر.

شهر مکتبی نینگ مدیری، تاشقین و تولقون نینگ احوال‌لریدن خبردار اېدی. شونینگ اوچون، اولرني اؤز آلدیگه چقیریب: "عزیز اؤقوچیلر، مېن سیزلر نینگ قیین چیلیک لرینگیزدن خبریم بار. اېرتە، آتەنگیز کېلسین‌لر. سیزلر نینگ سە پارچە لرینگیزنی قیشلاغینگیزده قوریلگن ینگى مکتبگە بېرەمن"، دېدی.

اېرتە سى اولر نینگ آتە سى، مکتب مدیری نینگ آلدیگە باردی. مکتب مدیری تاشقین و تولقون نینگ سەپارچە لرینی آتەلری گە تاپشیردی. اولر، سەپارچە لرینی قیشلاق مکتبی گە آلیب باردیلر. تاشقین و تولقون قیشلاق مکتبیده اؤقیش لرینی دوام بېردیلر.

حرمتلى اوقیتوۋچى!

- ۱- مئندەگى ینگى سۆزلرنى تخته‌گە يازىپ، اؤقوچىلرگە هر بير ینگى سۆز بىلەن جملە توزىش نى بويۇرىنگ.
- ۲- مکتب بارەسیدە اؤقوچیلر سوبەسیگە یرەشە معلومات بېرىنگ.

عزیز اؤقوچیلر!

- ۱- قوییده‌گى سؤراق‌لرگە جواب بېرىنگ:
- تاشقین و تولقون نیمە اوچون اؤز وقتیدە مکتبگە بارە‌آلمس اېدیلر؟
- مکتب مدیری، تاشقین و تولقون نینگ قیین چیلیک‌لرینی قندەى حل قیلدی؟
- تاشقین و تولقون نینگ آتەلری نیمە ایش قیلدی؟
- ۲- متن دن فايده‌لنىپ، نېچە سؤراق گپ توزىنگ.

سېنش:

۱- اوقوچيلر، درس متنى نى اوقيب، مفهومىنى بىلىپ دىلرمى؟

۲- اوقوچيلر، مکتب يولى حکايله سىنى بىلىپ دىلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

اوقوچيلر، درس متنى ده گى تېگىس، محنت، بهره و ينگى سۆزلىرى بىلن بىر نېچه گپ توزيب،

دفترلىگه يازيب كېلسينلر.

پیگیرمه اوچینچی درس

هدف: اؤقوچی لر نی وطن سبورلیککه قیزیقتیریش.

- ۱- اولکه میزنینگ آتی نیمه دیر؟
- ۲- افغانستان ولایتلریدن نیچی ته سی نی آیتینگ؟
- ۳- اولوسواللیک و قیشلاق لرینگیز آتینی آیتینگ؟

افغانستان

بابام یورتی، مسکنیم سن	سپن جانیم سن، سپن تنیم سن
افغانستان، افغانستان	آنه توپراق وطنیم سن
بهار کپلسه لاله زار دیر	تاغ لرینگ نینگ باشی قار دیر
افغانستان، افغانستان	تاش لرینگ نینگ لعلی بار دیر
یولینگ ده مهن بیره ی جانیم	سپنینگ اوچون توکه ی قانیم
افغانستان، افغانستان	آنه جانیم، مهربانیم

صدرالدین انتظار

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- اوقوچیپلرنی بیرجایگه ییغیب، "افغانستان" ترانه سی نی اوقیتتیرینگ.
- ۲- وطن سېورلیک باره سیده اوقوچیپلرگه سؤزلنگ.
- ۳- افغانستان نقشه سینی صنفگه کپلتیریب، افغانستان ولایتلری، تاغ و دریالری و پایتختی نی اوقوچیپلرگه کورستینگ.

عزیز اوقوچیپلر!

- ۱- قوییده گی مصرع نینگ سؤزلری نی ایری- ایری یازینگ:

سېن جانیم سن، سېن تنیم سن بابام یورتی، مسکنیم سن

- ۲- قوییده گی مصرع نینگ بوش جای لرینی تولدیرینگ:

تاغ لرینگ نینگ بهار کپلسه

تاش لرینگ نینگ افغانستان

سینش:

- ۱- اوقوچیپلر، افغانستان ترانه سینی کتاب یوزیدن اوقی آله دیلرمی؟
- ۲- اوقوچیپلر، نقشه یوزیده افغانستان ولایتلرینی کورسته آله دیلرمی؟
- ۳- اوقوچیپلر، وطن سېورلیک باره سیده سؤزلهی آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

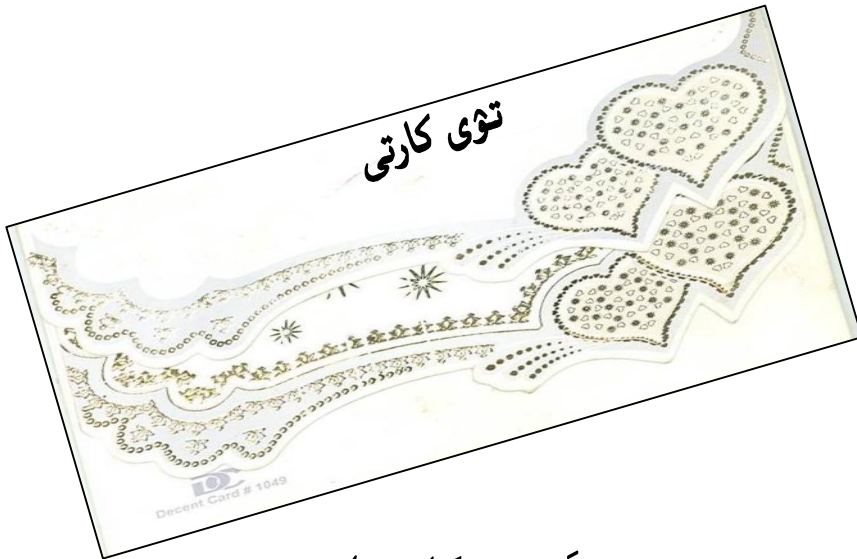
قوییده گی شعرنی دفترلرینگیزگه یازیب کپلینگ:

سېنینگ اوچون تۆکه ی قانیم یؤلینگ ده مېن بېره ی جانیم
آنه جانیم، مهربانیم افغانستان، افغانستان

یئگرمه تۆرتینچی درس

هدف: تورلی کارت لرنی تانیب، کارت لردن فایده لیش و اونگه قیزیقیش.

- ۱- دوستلرینگیز نی بیراریغیلیش گه قندهی چقیره سیز؟
- ۲- قرآنکریم ختمی، ختنه تئوی، توغیلگن کون محفلی، هییت و باشقه مراسملرده نیمه ایش قیله سیز؟

چقیرق کارت لری

اېلیمیز، قووانچلی، قیغو و ماتم کونلریده ایلگری دن قالگن رسم و رواج لرنی بجره دیلر. نکاح تئویده، کارتلر آرقه لی قوم- قرینداش و دوستلرینی چقیره دیلر. ختنه تئوی اوچون کۆپ جایلرگه خط ییباریب، نېچه کون، اوغلاق، ساز و سرود بیلن تئوی و تماشا قیله دیلر. هییت کونلریده اوزاقده گی اینی- آغه و دوستلر نی کارت و یا تېلفون آرقه لی تبریک لیدی لر.

ماتم کونلریده، عزادار بؤلگن لرگه اوچ کون گچه دوستلری و قرینداش لری طعام ییباره دی. اوچینچی کونده ختم و خیرات قیلیب، کارت آرقه لی اېل چقیرله دی.

قووانچ و قیغو- ماتم مراسمی اوچون تورلی کارت لر چاپ ایتیلگن. اولر قوییدهگی لر دن عبارت دیر: نکاح توی کارتی، هییت قوتلاوی کارتی، ختنه توی کارتی، قرآنکریم ختمی کارتی، ینگى ییل قوتلاوی کارتی و باشقه لر.

حرمتلی اوقیتوچی!

- ۱- تورلی کارت لر توغریسیده سۆزلنگ.
- ۲- درس متنی دن ینگى سۆزلرنی تخته گه یازینگ.
- ۳- رسم باره سیده اوقوچی لر دن سۆرهنگ.
- ۴- ایلگری دن قالگن یخشی رسم و رواج لر باره سیده قیسقه معلومات بپرینگ.

عزیز اوقوچی لر!

- ۱- ینگى سۆزلر ییلن گپ توزینگ.
- ۲- گروهی صورتده کارت لر باره سیده سۆزلیشینگ.
- ۳- اولوس ایشلریگه یاردم بپریش باره سیده اوج گپ یازینگ.

سینش:

- ۱- اوقوچی لر، کارت لر باره سیده معلومات تاپیب دیلرمی؟
- ۲- اوقوچی لر، درس متنی دن بیرلیک و کۆپلیک آتلرنی تاپه آله دیلرمی؟
- ۳- ینگى سۆزلر ییلن گپ توزه آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

مکتب اداره سیگه رخصت اوچون رقعه یازیب کپلینگ.

یگیرمه بېشینچی درس

هدف: سلام لشمق آدابی و فایده لرنی بیلش، سلام نی عملی شکلده بجریش و اونگه

قیزیقیش.

۱- سلام لشمق نی بیله سیزلرمی؟

۲- قیسی وقتده سلام بېریش کبره ک بۆله دی؟

۳- سلام لشمق اېل آره سیده نیمه نی کۆپه ی تیره دی؟

سلام بېریش

مېن هرکون مکتب یولیده، اوچره گن کیشی لر گه سلام بېره من. مکتب گه

یېتگنیم دن سۆنگ، اؤقیتووچی لر، صنفداش لر و مکتبداش لریمگه سلام بېره من.

مکتب دن اوی گه قیتگنیم ده، آتعم، آنهم، اکه و اوکه لریم گه سلام بېره من.

سلام لشمق اېل آره سیده دؤستلیک و محبت نی کۆپه ی تیره دی.

تېمور، اؤتگن کون صنف گه کیرگنیده، صنفداش لریگه "سلام" دیدی.

اوقیتووچیمیز، او نینگ جوابیگه ایتدی:

تېمورجان، هروقت سلام بېرسنگ، "السلامُ علیکم" دېب، سلام بېر و باشقهلر
نینگ سلامیگه، "وعلیکم السلام" دېب، جواب قیتر.

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- سلاملشماق نینگ فایدهلرینی اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.
- ۲- کیشی لرگه سلام بېریش آدابی نی اوقووچی لرگه بیلدیرینگ.
- ۳- درس متنی نی اوقووچیلرگه اوقیتیب، یازدیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- قوییدهگی جملهلر نینگ بؤش جایلرینی تۆلدیرینگ:
مکتب گه یتکیم دن سۆنگ سلام بېرمن.
سلاملشماق دوستلیک و محبت نی کۆپه تییره دی.
- ۲- یوقاریدهگی درس دن (ک ، س ، ن) حرفلری ایشلەتیلگن سۆزلرنی یازیب، هر بیر ییلن
گپ توزینگ.
- ۳- اوقووچیلر بیر- بیرلری ییلن سلاملشماق نی عملی صورتده بجرسینلر.

سینش:

- ۱- اوقووچیلر درس متنی نی اوقی آله دیلرمی؟
- ۲- اوقووچیلر سلاملشماق نی عملی صورتده بجره آله دیلرمی؟

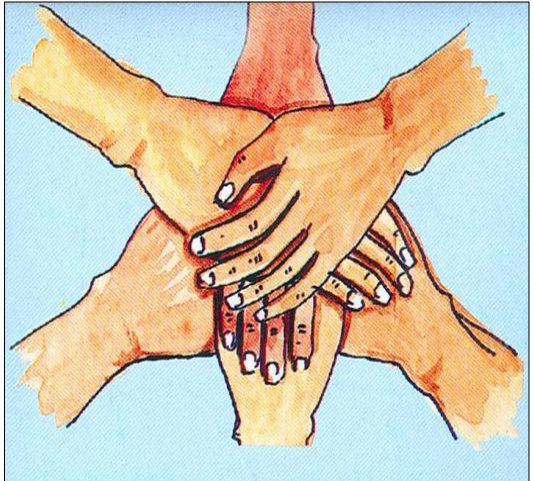
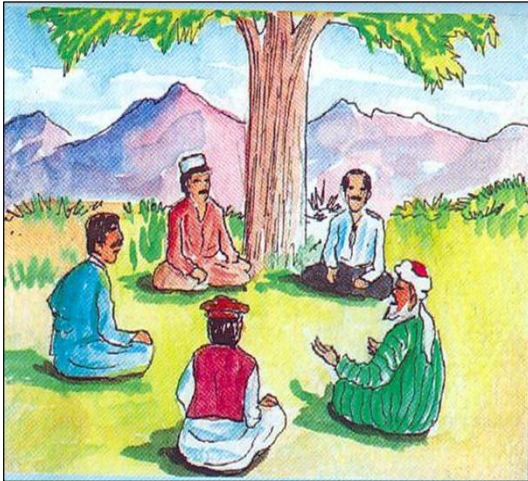
اوی تاپشیریغی:

قوییدهگی گپلر نی کتابچهلر نینگیزگه یازیب کېلینگ :
هر کیم سیزلرگه سلام بېرسه، جوابیگه "وعلیکم السلام" دېب، جواب قیتیرینگ.

پیگیرمه آلتینچی درس

هدف: بیرلیک معنا سینی بیلیش، بیرلیکده یشش و بیرلیک که قیزیقیش.

- ۱- افغانستان ده یشاچی ملیت لر نینگ آت لرینی آیته آله سیزی می؟
- ۲- افغانستان اولوسی بیرلیکده یشه سهر، نیمه فایده سی بار؟ اوز فکرینگیز نی آیتینگ.
- ۳- اتفاق سیزلیک ضرر لری باره سیده سوزلنگ.

بیرلیک

طوطی، مینا و قمری	یشه یدی بیر وطن ده
لاله، نرگس، بنفشه	یشنه یدی بیر چمن ده
تاجیک، پشتون، هزاره	اوزبک، بلوچ و تورکمن
برچه میزگه اېمس مو	بیر افغانستان وطن؟
کپلینگ، ایناغه لیک نی	چین دن بنیاد اېته یلیک
بیرلیکده، بیرگه لیکده	یورت نی آباد اېته یلیک

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- اوقووچیلرنی ییغیب، یوقاریده گی شعرنی اوقیتتیرینگ.
- ۲- وحدت و بیرلیک نینگ یخشلیگی و نفاق نینگ یامانلیگی نی اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.
- ۳- افغانستان ده یشهیدینگن ملیت لرنینگ آت لرنی تخته گه یازیب، اوقووچیلرگه اورگتینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- قویده گی مصرع نینگ سؤزلرنی آیری- آیری تخته گه یازینگ:
اؤزبک، تاجیک، هزاره	پشتون، بلوچ و تورکمن
برچه میزگه اېمس مو	بیر افغانستان وطن؟

- ۲- قویده گی سؤزلرنینگ هر بیر ییلن گپ توزینگ:
- طوطی، چمن، وطن، اینی- آغه، بیرلیک، یورت.
- ۳- قویده گی مصرع لرنینگ بؤش جایلرنی تۆلدیرینگ:
کېلینگ	چین دن
بیرلیکده	یورت نی

سینش:

- ۱- اوقووچیلر، بیرلیک شعرنی اوقی آله دیلرمی؟
 - ۲- اوقووچیلر، وحدت و بیرلیک باره سیده قیسقه معلومات بهره آله دیلرمی؟
- اوی تاپشیریغی:

قویده گی شعرنی کتابچه لرنیگیزگه یازینگ:

اؤزبک، تاجیک، هزاره	پشتون، بلوچ و تورکمن
برچه میزگه اېمس مو	بیر افغانستان وطن؟

یگیرمه ییتینچی درس

هدف: کیشی لر و نرسه لر نینگ آتلیرنی گپلرده کؤرستیش و ایشله تیش.

۱- کیشی لر آتلیرنی گپلرده ایشله ته آله سیزمی؟

۲- نرسه لر آتی بیلن بیر نېچه گپ توزینگ.

۳- گپ، نیمه لردن توزیله دی؟

بهار بیره می

یولدوز، آنه سیدن بهار بیره می باره سیده سؤره دی. آنه سی ایتدی: "بهار باشلەنیشی بیلن طبیعت اویقودن اویغانه دی. گویا عالم ینگى دن یره تیلگن دېک بولیب، انسان نی قووانتیره دی. بهار نینگ بیرینچی کونی نورؤز دېب، آنه له دی. بوکونده اولکه میزنینگ سای-آدیرلری، تاغ-تپه لری، باغ-بوستانلری یم-یشیل بولیب، قیزغلداقلر و تورلی گل لرگه توله دی. برچه یاش و قری، ابرکک و خاتین لر

دشت و دله لرگه چیقیب، تورلی اویین-تماشالرگه قتنشه دیلر. بهار، ایش فصلی دیر. بهار کپلیشی بیلن، اېکین زارلرده ایش کۆپه ییب کپته دی. سېن سېویملی قیزیم، ینه مکتبگه باریب، بیلیم آلیشنی دوام اېتتیره سن". یولدوز، آنه سیدن بوسؤزلرنی اېشیتیب، کۆپ خورسند بؤلدى.

اېسلتمه:

یوقاریده گی متن ده "یولدوز، دهقان، ایشچی، اوقووچی، ابرکک و خاتین"، کیشی لر آتی دیر. "طبیعت، سای، تاغ، باغ، آدیر، قیزغداق، اولکه، گل، دشت، دله، مکتب"، نرسه لر آتی دیر.

* * *

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- متن دن کیشی لرو نرسه لر نینگ آتینی تخته گه یازیب، اوقووچیلرنی توشونتیرینگ.
- ۲- نېچه گپ نی تخته گه یازیب، گپ ده گی کیشی لر و نرسه لر آتینی اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- متن نی اوقیب، کیشی لر و نرسه لر آتینی کورستینگ.
 - ۲- قوییده گی متن دن کیشی لر و نرسه لر آتینی کورستینگ:
- بابر و تېمور، باغچه لرگه لاله، بنفشه و قیزیل مرسل گل لرنی اېکه دیلر. بهار فصلیده لاله و بنفشه لر آچیلیب، مرسل بته سی یشنب، گل لهیدی.

سینش:

۱- اوقوچیلر، کیشیلر و نرسه لر آتینی متن دن کورسته آله دیلرمی؟

۲- اوقوچیلر، کیشیلر و نرسه لر آتی بیلن گپ توزه آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

قوییده گی گپلرنی دفترلرینگیزگه یازیب، کیشی لر و نرسه لر آتینی ایری- ایری یازینگ:

۱- مېنگلی هرکون مکتبگه کتاب، قلم، کتابچه، پئسل و باشقه کپره کلی نرسه لرینی آلیب کپته دی.

۲- محمد قاسم دهقان دیر. او، اپکین زاریده قوش هیدهیدی.

يېگيرمه سگزينچى درس

هدف: توغريليك نى توشونيش، عملگه آشپريش، درس متنى نى اوقيش و توغريليك كه قيزيقيش.

۱- توغريليك باره سیده سۆزلەي آله سيزمى؟

۲- توغريليك قیلگن آدم نینگ حکایه سینی آیتە آله سيزمى؟

۳- رسم ده نیمه نى كۆريب توريب سيز؟

توغرى ليک

کېنجه باي گه آنه سی يېگيرمه افغانی بېریب: باله م، شو پولگه نانوا دن تورت ته نان آلیب کپل، دېدی. کېنجه باي، آنه سی بېرگن يېگيرمه افغانی نى نانوا گه بېریب، مېنگه تورت ته نان بېرىنگ، دېدی. نانوا کېنجه بايگه تورت ته نان بېریب، اوئیز افغانی نى هم قیتەریب بېردى.

کېنجه‌بای، نان بیلن پول نی آځگندن سونگ، مېن نانوا گه ییگیرمه
افغانی بېرگن اېدیم، نانوا مېنگه تورت‌ته نان وینه اوټیز افغانی بېردی
دېب، اوېلب قالدی. نانوا نینگ ینگلیش گنی‌نی توشونیب، اونینگ
آلدیگه باریب، ایتدی: اکه جان! مېن سیزگه ییگیرمه افغانی بېرگن اېدیم.
سیز مېنگه تورت‌ته نان وینه اوټیز افغانی بېرب‌سیز.

نانوا، کېنجه‌بای نینگ سوزینی اېشیتگندن سونگ، کېنجه‌بای دن
کټوپ خوشلیک قیلیب، باشینی سیلب، اوټیز افغانی دن اون افغانی
سینی اونگه بغیشله‌دی.

کېنجه‌بای، نانوالیک ده بولیب اوټگن بو واقعه نی آته-آنه سی و
صنفاشلیگه ایتدی. آته-آنه سی و صنفاشلیری اونینگ قیلگن یخشی
ایشیدن خوشلیک قیلدیلر. کېنجه‌بای صنفاشلیری ایچیده توغری‌لیککه
مشهور بولدی.

* * *

حرمتلی اوقیتووچی!

- ۱- توغریلیک باره‌سیده اوقووچیلر سویه‌سیگه یره‌شه سوزلنگ.
- ۲- درس نتیجه سینی اوقووچیلرگه توشونتیرینگ.
- ۳- درس متنیدن کیشی‌لر و نرسه‌لر آتینی تئلب، تخته‌گه یازیب، اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.

عزيز اوقوچيلر!

۱- تخته گه يازيلگن ينگى سۆزلرنى دفترلرينگيزگه يازيب، هر بير سۆز بيلن گپ توزينگ.

۲- تۇغريليك فايدهلرينى بيرمه-بير ايتينگ.

۳- كېنجه باي نينگ قىلگن ايشى باره سيدة گروپلرگه بۆلينيپ، بحث قىلينگ.

۴- كيشىلر و نرسه لر نينگ آتيني متن دن تاپيب، ايتينگ.

سېنش:

۱- اوقوچيلر، كېنجه باي نينگ تۇغرىلىقى و صداقتى باره سيدة سۆزلەي آلەديلمى؟

۲- اوقوچيلر، كېنجه باي نينگ نانوا گه نيمه دېگنى حقيده سۆزلەي آلەديلمى؟

اوى تاپشيريغى:

كېنجه باي گه اوخشە گن آدم لرينىڭ آت لرينى تاپيب، قىلگن ايشلرينى اېرتە گە صنفداش لرينگيزگە حكاية قىلينگ.

يېگىرمە ئوقۇزىنچى درس

ھەد: بىلىم اۋرگنىش گە قىزىقىش و ھر ياشدە بىلىم اۋرگنىش كېرەكلىگىنى

توشونىش.

۱- علم اۋرگنىش بارەسىدە سۆزلىنگ.

۲- علمسىز و جاھل كىشى بارەسىدە سۆزلەي آلەسىزمى؟

۳- علم بۆلمە گندە بو گونكى ترقىيات نىنگ يوز بېرىشى ممكن اېدىمى؟

بېشىك دن قېرگچە، بىلىم اۋرگن

ياشى يېتمىش بېشىگە يېتگن بىركىشى، اۋلىم حالتدە ياتگن اېدى.

خاتىن-بالەلرى و يقىن قىرىنداشلرى تېگرەگى گە يىغىلىب، اۋلتىرگن اېدىلر.

شو چاغده، كسل نینگ دۇستلريدن بىرى يانېگە باريب، حالينى سۇرەدى.
كسل كىشى اېشيتىلر-اېشيتىلمس تاووش بىلن سۇزلب، دۇستېگە: سيزدن
بىرمسئالە نى سۇرەگن اېدىم. ممكن بۇلسە، حاضرمېنگە جوابىنى
ايتىنگ، دېدى.

دۇستى ايتدى: سيز، كسل سيز. ساغلىگىنگىز يىخشى اېمس. شوندهى
حالتدە مسئالە جوابى نینگ نېمە كېرەگى بار؟
كسل كىشى ايتدى: شو مسئالە نى بىلىب اولسم يىخشى مى يا بىلمەى،
جەهالتدە دنيادان كېتسم يىخشى مى؟

دۇستى، مسئالە جوابىنى ايتىب، كسل نینگ يانيدن چىقىب كېتدى.
اونىنگ چىقىشى بىلن، كسل نىنگ اويىدن يىغى- سىغى تاووشى
اېشيتىلدى. كسل نىنگ دۇستى شاشىلىب، كسل آلدىگە قېتىب كېلدى.
قرەسە، كسل اولىب قالگن اېكن.

شوكسل كىشى نىنگ كىملىگىنى بىلەسىزمى؟

شوكىشى نىنگ اتى، ابورىحان البېرونى دىر. بېرونى اۋزېك اولوسى
نىنگ اېنگ بويوك عالم لريدن بۇلىب، علم يۇلىدە جودە محنتلر چىكىب،
كۇپ خدمتلر قىلگن. بېرونى ھجرى (۴۲۷) نچى يىلدە يېتمىش بېش
ياشده وفات اېتدى. او، بىريوز و اۋن اوچ (۱۱۳) كىتاب و رسالە يازگن
اېدى. اونىنگ يازگن كىتابلرى، رياضيات، جغرافىيە، نجوم، طب،
جيولوجى، داروشناسلىك، مردم شناسلىك و باشقە علم لرگە تېگىشلى
دىر.

ابوریحان بېرونی نینگ وفاتیدن قریب مینگ ییل اؤتگن بؤلسه ده،
حالی هم اونینگ کتابلریدن علمی تحقیقات لرده فایده لنیله دی.

حرمتلی اؤقیتو وچی!

- ۱- بېشیک دن قبر گچه بیلیم اؤرگن.
- یوقارده گی حدیث شریف معنا سی حقیده اؤقووچیلر سویه سیگه یره شه،
معلومات بېرسین.
- ۲- ابوریحان بېرونی باره سیده قیسقه معلومات بېرینگ.

عزیز اؤقووچیلر!

- ۱- "علم اؤرگنیش، برچه مسلمان ابرکک و خاتین- قیزلرگه کبره ک لیگی حقیده
سؤزلنگ" دېگن، پیغمبریمیز حدیث لری باره سیده سؤزلنگ.
- ۲- قوییده گی گپلرنی "کیم" و "نیمه" بیلن سوراق گپگه اؤزگرتیرینگ:
- یاشی یېتمیش بېشگه یېتگن بیرکیشی اولیم حالتده یاتگن اېدی.
- سیزدن بیرمسأله نی سؤره گن اېدیم. ممکن بؤلسه، حاضر مېنگه جوابینی
آیتینگ.

سینش:

- ۱- اؤقووچیلر، علم اؤرگنیش نینگ اهمیتی نی بیلیب دیلرمی؟
- ۲- اؤقووچیلر، ابوریحان بېرونی باره سیده قیسقه معلومات بېره آله دیلرمی؟

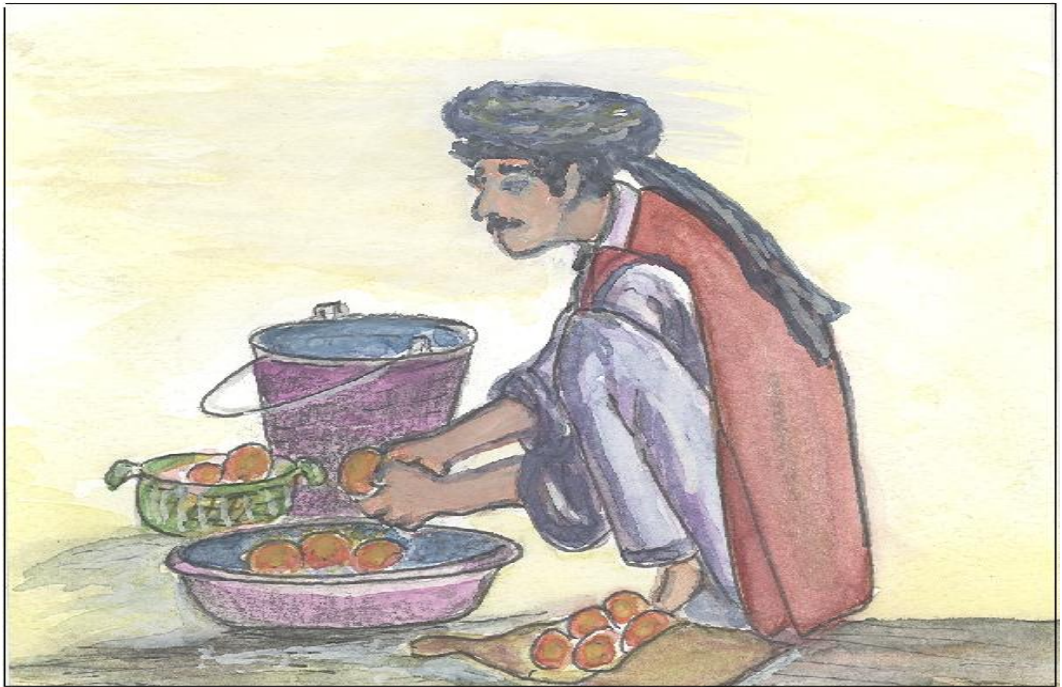
اوی تاپشیریغی:

- قوییده گی گپنی دفترلرینگیزگه یازیب، شو باره ده نېچه جمله یازیب کېلینگ:
- "بېشیک دن قبر گچه بیلیم اؤرگن."
(حدیث شریف)

اوتیزینچی درس

هدف: میکروب باره سیده معلومات تاپیش، اوندن اؤزنی اسرهش یؤل لرینی بیلش و ساغلیق قیزیقش.

- ۱- میکروب باره سیده معلومات بیره آله سیزی؟
- ۲- میکروب لر کؤپراق قه یپرلرده یشب، کؤپه یه دی؟
- ۳- اؤزیمیزی میکروب دن قنده ی اسره ی آله میز؟

میکروب

باله م، بونکته نی دایم ایشیتگیل
حقیقت نی همپشه یخشی بیلگیل
کیشی لر یاوی میکروب هرزمان دیر
بلا و آفت و هم خصم جان دیر

هر آفت دن ميكروب لر دير يامانراق
 كسل ليكلر يره تگه ي عالمه، باق
 قيلر توپراق ايچيده اؤزنى پنهان
 عذابده كېچه، كوندوز اوندن انسان
 قولىنگنى پاك سقله هر زمان يوو
 تيارلب اؤزىنگه صابون بيله سوو
 اوزاق سقله چييين لردن اؤزىنگنى
 يوز و قول و آياق و هم كؤزىنگنى
 يوويب مېوه بيله هم سبزيجات نى
 كوچىنگنى صرف ايتيب، اسره حيات نى
 كئيف نرسه بؤلر ميكروب كانى
 ياووق بؤلمه اونگه، كؤپ دير زيانى

آته لرسؤزى:
 پاك ليگىنگ - ساغ ليگىنگ.

حرمتلى اؤقيتووجى!

- ۱- ميكروب باره سيدة اؤقوچيلر سويه سيگه يره شه سؤزلنگ.
- ۲- ميكروب دن اؤزنى سقلش يؤل لرىنى اؤقوچيلرگه بيلديرىنگ.
- ۳- ميكروب باره سيدة يازيلگن شعرىنگ معنى و مفهومىنى اؤقوچيلرگه توشونتيرىنگ.

عزيز اوقوچيلر!

- ۱- اوقوچيلر، گروه شكيلده ميكروب باره سيده سئوز لشيپ، آخر چاغده هر گروه دن بير اوقوچى تخته يانيگه باريپ، ميكروب باره سيده معلومات بېرسين.
- ۲- هر بير اوقوچى شومتندن بير مصرع نى اوقيب، باشقه لرگه معنى قىلسين.
- ۳- هر اوقوچى اوزنيدن توريپ، ميكروب دن اوزىنى اسرهش يوللرينى باشقه لرگه ايتيب بېرسين.

سېنش:

- ۱- اوقوچيلر ميكروب باره سيده قيسقه معلومات بېره آله ديلرمى؟
- ۲- اوقوچيلر ميكروب دن اوزلرينى اسرهش يوللرينى بېليپ ديلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

ميكروب ضررلى باره سيده دفترلر ينگيزگه قيسقه معلومات يازيب كېلىنگ.

اوتیز بیرینچی درس

هدف: یوویلمه گن مېوېلر ضررلرینی بیلش و پاکیزه لیک باره سیده یازیش و سؤزلش.

- ۱- بازاردن آلمه ساتیب آلیب، اونى یوومه ی یېسنگیز یخشی می؟
- ۲- شفتالو باره سیده سؤزله ی آله سیز می؟
- ۳- یوویلمه گن مېوېلر، یېیشی نینگ ضررلرینی آیته آله سیز می؟

یوویلمه گن شفتالو

عبدالله بیلن ابرکین صنفداش دیرلر. هراپرتیه ایکاولری بیر- بیرینی چقیریب، مکتب تامانگه جؤنه یدیلر. بیر کونی ایکاولری مکتب گه بارر ایدیلر. یؤل ده، ارايه ده شفتالو ساتیب تورگن کیشی بیلن اوچره شدیلر. عبدالله، ابرکین گه آیتدی: مېنینگ بېش افغانیم بار. سېن هم بېش افغانی بېر، شفتالو ساتیب آله میز. ابرکین هم چؤنتگیدن بېش افغانی چیقردی. ایکاولری شفتالو ساتووچی دن اؤن

افغانیګه شفتالو ساتیب آلدیلر. بیر چپتګه باریب اولتیریپ، شفتالو نی ییدیلر. سونګ مکتب تامانګه یول آلدیلر. نېچه دقیقه دن سونګ، ابرکین قارنی نی اوشلب، عبدالله ګه ایتدی: عبدالله! مېنینګ قارنیم آغریدی.

عبدالله ایتدی: مېنینګ قارنیم هم آغریماق ده.

ایکاولری کؤپ قینه لیب، مکتبګه یېتیب باردیلر. صنف ګه کیریپ، چوکی لریده اولتیرګندن سونګ، قارین لری نینگ آغریغی کؤپه ییب ایکاولری آه و ناله قیله باشله دیلر.

استادلری سؤره دی: عزیز اوقو وچیلریم، سیزلرګه نیمه بؤلدی؟ نیمه اوچون قېنله سیزلر؟

ابرکین ایتدی: قارنیمیز آغریب قالدی.

اوقیتو وچی سؤره دی: ابرته لب نیمه یېګن اېدینګیز؟

ابرکین بیلن عبدالله ایتدیلر: نان یېدیک، چای ایچدیک. باشقه نرسه یېګنیمیز یوق، لېکن یولده اون افغانیګه شفتالو ساتیب آلیب یېدیک.

استادلری ایتدی: سیزلر اوشه شفتالو نی یوومه ی یېب سیزلر، شونینگ اوچون، بو کسل لیکه یولقیب سیزلر. اېسینګیزده بؤلسین، کېلګوسیده مېوه لرنی یوومه ی یېمنګ. حاضر تورینگ، داکترګه باره یلیک.

استادلری، ابرکین بیلن عبدالله نی داکترګه آلیب باردی. داکتر اولرنی معاینه قیلیب، دوا بېردی. عبدالله بیلن ابرکین استادلریګه، کېلګو سیده مېوه لرنی یوومه ی یېمس لیکه وعده بېردیلر.

حرمتلى اوقيتوچى !

- ۱- اوقوچيلرگه دايم مېۋەلرنى يويىپ يېيىشلىرى بارەسىدە ئاكىد قىلىنىڭ.
- ۲- اوقوچيلار نىنگ سويەسىگە يەر شە، يويىلمەگن و ناپاك مېۋەلر نىنگ ضررلىرىنى توشونتىرىنىڭ.
- ۳- اوقوچيلرگە پاكلىك و تازەلىك بارەسىدە معلومات بېرىنىڭ.

عزيز اوقوچيلار!

- ۱- قويدەگى سۇراقلرگە جواب بېرىنىڭ:
 - عبدالله بيلن ابركىن نيمە ايش قىلدیلر؟
 - عبدالله بيلن ابركىن قندەى كسللىككە يۇلىق دیلر؟
 - عبدالله بيلن ابركىن نى كيم داکترگە آلیب باردی؟
- ۲- قويدەگى سۇزلرنىنگ حرفلىرىنى آیری- آیری يازىنىڭ:
كتاب، قلم، پىنسل، كسل، كېلگوسىدە.

سىنىش:

- ۱- اوقوچيلر، يويىلمەگن مېۋەلر ضررلىرىنى بىلىپ دىلرمى؟
- ۲- اوقوچيلر، درس متنى دن ىنگى سۇزلرنى تختهگە يازىپ، اونگە كپ توزە آله دىلرمى؟

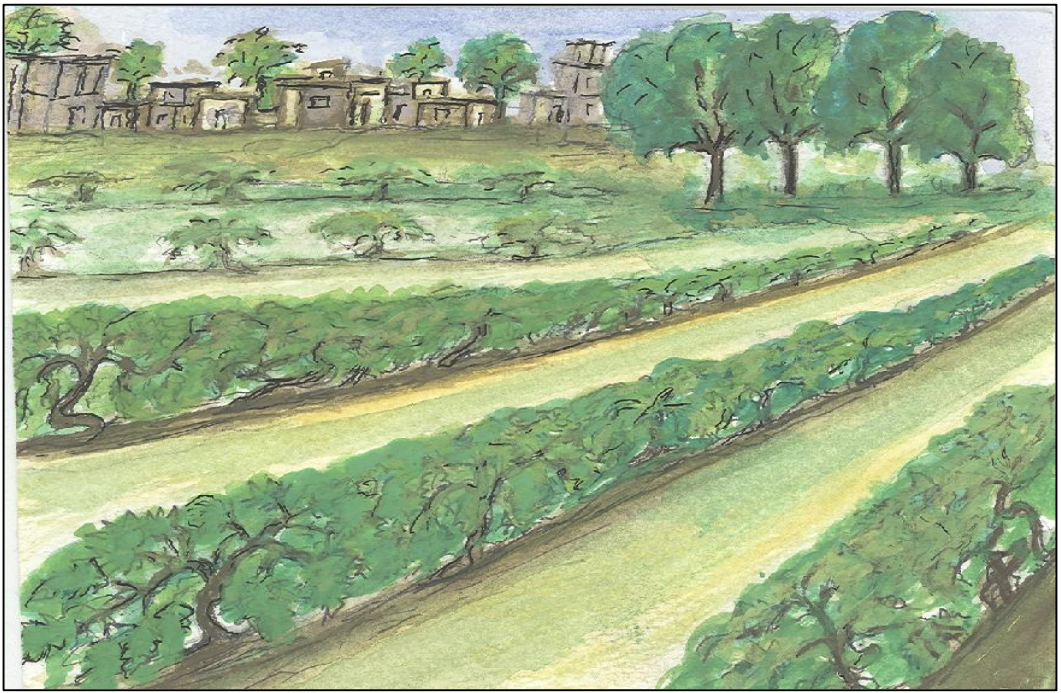
اوى تاپشيريغى:

قويدەگى بۇش جايلرنى مناسب سۇزلر بيلن تولدیریپ، دفترلىنگىزگە يازىپ كېلىنىڭ:
عبدالله بيلن ابركىن دىرلر. ھراپرتە بىر چقىرىپ،
مكتب تامانگە

اوتیز ایگینچی درس

هدف: اوزوم باره سیده معلومات تاپیش، اونینگ تورلرینی بیلیش، اقتصادی فایده لریدن آگاه بولیش و اونینگ اپکیشی گه قیزیقیش.

- ۱- اوزوم باره سیده معلومات بېره آله سیزمی؟
- ۲- نېچه تور اوزوم نینگ آتینی ایتینگ.
- ۳- اوزوم تاکینی اپکیش و اوندن فایده آلیش باره سیده سؤزلنگ؟

اوزوم

اوزوم، مېوه لر نینگ بیر توری دیر. اوزوم، پیشگندن سؤنگ کۆپ شیرین ومزه لی بۆله دی. اوزوم ساغیللققه کۆپ فایده لی دیر. اوزوم باغلری اولکه میز نینگ پروان، قندهار، فاریاب، تخار، غزنی، هرات، جوزجان، سرپل، سمنگان، بلخ و کابل ولایت لریده کۆپراق دیر. شونینگدېک، اوزوم تورلری

كۆپ بۆلۈپ، آق كۈشمۈش، قىرەكۈشمۈش، كۈسۈنۈ، طائىفۈ، چال، آبجۈش،
آتەمچىگۈ، خىلىلى، شەھابى، سەھبى، زەغ كەلە و باشقە بىرقەچچە آتەر بىلەن
اتەلەدى.

اوزوم باغ ايشلرى بىلەن شۇغلەنۈۈچىلەر باغدار و اوزومگە باغلىق ايشلەر
باغدار چىلىك دېب، ايتىلەدى. اوزوم تاكلىرى نىنگ شاخلىرى حوت آيىدە
كېسىلەدى. يىخشى حاصل بېرەدىگەن شاخلىرىنى اىگى يا اوچ قىرىچ قۇيىپ،
كېسەدىلەر و تاكلىرىنىگ تۈبلىرىنى بېل اۈرىپ، يۈمۈشەتەدىلەر. مەينە و قتەدە تاك
باغلىرىنى سۇغارىپ، ياۋايى اۋتلىرىنى اۋرىپ آلەدىلەر.

كۈز فەسلىدە قۇرىتىلەدىگەن اوزوم نى قۇياش حرارتىگە قۇيىپ، قۇرىتىپ
آلەدىلەر. اوزوم دىن تازە و قۇرىتىلگەن شەكلدە فەيدەلىنەلەدى. اۈلكە مىز تاجىلىرى
تازە اوزوم و مەيىز نى باشقە اۈلكەلەرگە يىبارىپ، جۈدە كۆپ فەيدە آلەدىلەر.

* * *

حرمتلى اۋقۇتۇۋچى!

- ۱- اوزوم فەيدەلىرى بارەسىدە سۆزلەنگ.
- ۲- اوزوم باغلىرىگە اېگە بۈلگەن ولەيتلەر آتۇنى تەختەگە يازىپ، اۋقۇۋچىلەر نى توشۇنتۇرىنگ.
- ۳- اوزوم تاكىنى اۋستىرىش يۈللىرىنى اۋقۇۋچىلەرگە بىلدۈرىنگ.

عزیز اوقوچیلر!

- ۱- هر بير اوقوچى اؤرنیدن توريب، اوزوم فايدهلرينى باشقه لرگه ايتسين.
- ۲- قوييده گى هر بير سؤز بيلن گپ توزينگ:
- اوزوم، مزهلى، باغدارچيليك، تاك، كوز، فايده.
- ۳- بير نېچه تور اوزوم نينگ آتيني ايتينگ.
- ۴- اوزوم دن قندهى فايده آينه دى؟

سېنش:

- ۱- اوقوچيلر، اوزوم باره سيده معلومات بېره آله ديلىمى؟
- ۲- اوقوچيلر، اوزوم دن فايده لنيش يول لرى نى بېليپ ديلىمى؟
- ۳- اوزوم باغيني كؤركم لشتيريش يول لرى نى بېليپ ديلىمى؟

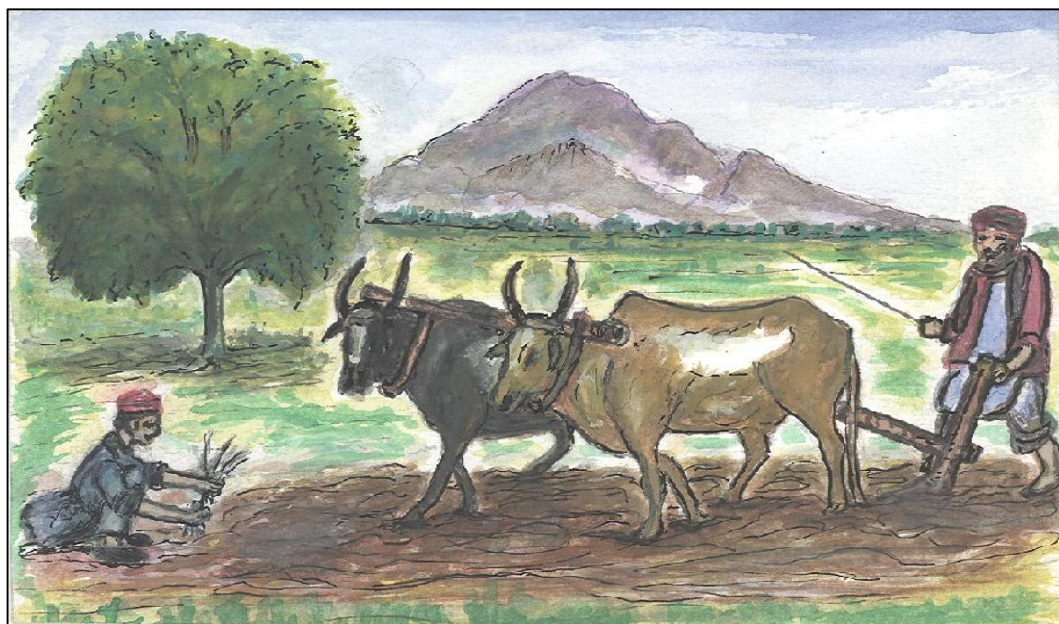
اوى تاپشيريغى:

اوزوم فايدهلرينى دفترلرينگيزگه يازيب كېلينگ.

اۆتیز اوچینچی درس

هدف: کیشی لر و نرسه لر نینگ ایش حالتی نی، "نیمه قیله دی؟" و "نیمه قیلدی؟" سؤراقلر آرقه لی ییلیلش.

- ۱- دهقان نیمه ایش قیله دی؟
- ۲- چۆپانلر نیمه ایش قیله دیلر؟
- ۳- اۆقوچیلر نیمه ایش قیلدیلر؟
- ۴- سیز نیمه ایش قیله سیز؟

ایشچی عایله

سنجر بیلن ارسلان ایگگی اینی- آغه دیلرلر. سنجر، ارسلان نینگ اکه سی بولیب، ایکاولری بیر- بیرلری بیلن دایم یاردم لشه دیلر. سنجر یپرنی بیل بیلن آغدرگن چاغده، ارسلان یپر نینگ اجریق لرینی تیره دی. سنجر هۆکیزلرنی آلیب، قوش هیده گنی کپتسه، ارسلان هۆکیزلرگه اؤت اؤریب قویه دی. ارسلان اۆقوچی دیر. سنجر، ارسلان گه مکتب اوچون کهرهک بؤلگن نرسه لرینی ساتیب آلیب بهره دی.

آنه‌لری هم دایم اولر بیلن یاردم‌لشه دی. آته‌لری اېسه بیر کېکسه چال دیر. او، دهقانچیلیک ایش‌لریده سنجر و ارسلان گه یؤل - یئوریک کؤرستیپ توره دی.

حرمتلی اوقیتوچی!

- ۱- نیمه قیله دی؟ نیمه قیله‌ی؟ نیمه قیلدی؟ نیمه قیلماقچی؟ نیمه قیله‌سیز؟
کبی سؤراق‌لر بیلن سؤراق گپ‌لر نی توزیب، اوقووچیلر دن جوابینی ایستنگ.
- ۲- یوقاریده‌گی متندن سؤراق گپ‌لرنی توزیب، اوقووچیلردن جوابینی سؤره‌نگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- قوییده‌گی سؤراق‌لرگه جواب بېرینگ:
 - اوردک سوو ده نیمه قیله دی؟
 - باله‌لر مکتب ده نیمه قیله دیلر؟
 - قلم بیلن نیمه ایش قیله‌سیز؟
 - نجار نیمه قیله دی؟
 - تیکووچی نیمه قیله دی؟
- ۲- قوییده‌گی گپ‌لرینگ بؤش یېرلرینی، مناسب سؤزلر بیلن تولدیرینگ:
 - نگیز نیمه ایش قیله دی؟ - آته م قیله دی.
 - سیزلر قچان اویقو گه کپته سیزلر؟
 - بیزلر ساعت توقیزده گه کپته میز.
 - مېن آتم گه دهقانچیلیک ایشلری ده بېره من.

سینش:

- ۱- اوقووچیلر، کیشی‌لرونرسه‌لر نینگ ایش حالتینی بیلیپ دیلمی؟
- ۲- اوقووچیلر، "نیمه قیله دی؟" و "نیمه قیلدی؟" سؤزلر بیلن سؤراق گپ‌لرنی توزه آله دیلمی؟

اوی تاپشیریغی:

هر بیر اوقووچی بېشته سؤراق گپنی، "نیمه قیلدی؟" و "نیمه قیله دی؟". سؤراق سؤزلری بیلن توزیب، دفترلیگه یازیب کپلسین.

اۆتیز تۆرتینچی درس

هدف: ياردملشيش بىلن قىزىقىش، اۆيلىب ايش قىلىش و كۆپلىك كوچىگە ايشانىش
فايده لرىنى بىلىش.

- ۱- اۆيلىمى قىلىنگن ايش نتيجه سى بارهسىده سۆزلنگ؟
- ۲- حشر آرقەلى بجرىلهديگن ايش بارهسىده آتەلرسۆزىدن بىلسنگىز، ايتىنگ.

آق كفتەر

بىر خىل كفتەر آسمانگە جولان اوريپ، سلقىن هوا ده، دلەلر و اۋرمانلر ده اپركين
اوچىپ يورگن اپدىلر. چرچب قالگنلرىده بىركتە درخت نىنگ اوستىگە قوندىلر.
درخت آستىده بىر آوچى توزاق قۇيىپ، دان سېپىپ قۇيگن اپدى. كفتەرلر، دان نى
كۆرىپ، درختدن اپندىلر. دان يېمىز دېپ، توزاققە ايلىندىلر.
كفتەرلرنىنگ خىلىده بىر آق كفتەر بار اپدى. بوكفتەر كۆپ سېزگىر اپدى. اورتاق
لرىنى قىچقىرىپ، ايتدى:

"اورتاقلر، ایلگری راق، بویخشی دان نیمه اوچون بو پیرگه تشلنگن لیگینی
آزگینه اویلهسک، بویلاگه یولایقمس ایدیک. حاضر هم یخشی راق اویلب، بیر-
بیریمیز بیلن یاردملشسک، شو حالت دن قوتیله آلهمیز. حاضر بیر لحظه دم آلینگلر،
سؤنگ مېنینگ بو یروغیمگه قره ب، ایش قیلینگلر."

آوچی، توزاققه توشگن کفترلرنی کوریب، آماقچی بولیب، یوگوردی. آق کفتر
باشقه کفترلرگه ایتدی: "بیر دنیگه بار کوچینگیز بیلن هواگه اوچینگلر!"

کفترلر کوچلری باریچه هواگه اوچدیلر. آوچی، کفترلر بیر لحظه دن سؤنگ
چرچب، ینه پیرگه قؤنه دیلر دېب، توردی؛ لېکن کفترلر کوچلری باریچه اوچیب،
آوچی نینگ کوزیدن غایب بولدیلر. آق کفتر، کفترلر خیلینی بیر اریق بویگه
توشیردی. او پیرده قدیم دن آق کفترنینگ بیر سیچقان اورتاغی یشر ایدی. سیچقان،
کفترلر قناتی سېسی نی اېشیتیب، تشقیرگه چیقدی. قره سه، آق کفتر و اونینگ
اورتاقلری توزاققه ایلینگن دیرلر. سیچقان کېلیب، سلام لشیب، آق کفتر توزاغی ایپی
نی قیرقیب باشله دی.

آق کفتر ایتدی: مېندن ایلگری اورتاقلریم نینگ آياق لرینی بؤشت، سؤنگ
مېنینگ آلدیمگه کېل.

سیچقان، برچه کفترلر آياغینی توزاقدن بؤشتدی. آخرچاغده اورتاغی، آق کفترنی
قوتقردی. کفترلر توزاقدن قوتیلیب، سیچقاندن کؤپ تشکرلر قیلیب، قووانیب
کؤککه قره ب اوچدیلر. بوندن سؤنگ، توزاق نی کورمه ی، دانه گه الدنمس لیککه
و دایم اویلب ایش قیلیشگه عهد قیلدیلر.

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- حكايه فايده سىنى اوقوچىلرگه ايتىنگ.
- ۲- بىرلىك و ياردم لىشيش باره سىده معلومات بېرىنگ.
- ۳- باشقه شوندهى حكايه بىلسنگىز، اوقوچىلرگه ايتىپ بېرىنگ.

عزيز اوقوچىلر!

- ۱- قوبىدهگى حرفلر نىنگ هر بىرى بىلن آيرى- آيرى سۆزلر توزىنگ:
چ، ف، ل، ك، م، ن، ع، غ، و.
- ۲- قوبىدهگى هر بىر سۆز بىلن گپ توزىنگ:
اېركىن، قىزىق، اوچى، آلماقچى، اورتاق، اىپ، توزاق.
- ۳- نىمه قىله دى؟، نىمه قىلدى؟، نىمه قىلماقچى؟ سؤراقلر بىلن نېچە سؤراق گپ توزىنگ.

سىنىش:

- ۱- اوقوچىلر، بىرلىك و ياردم لىشيش باره سىده معلومات بېره آله دىلرمى؟
- ۲- اوقوچىلر، قىيىن چىلىكلرده اويىل ايش قىلىشنى بىلىپ دىلرمى؟
- ۳- اوقوچىلر، آق كفتىر حكايه سى نتيجه سىنى بىلىپ دىلرمى؟

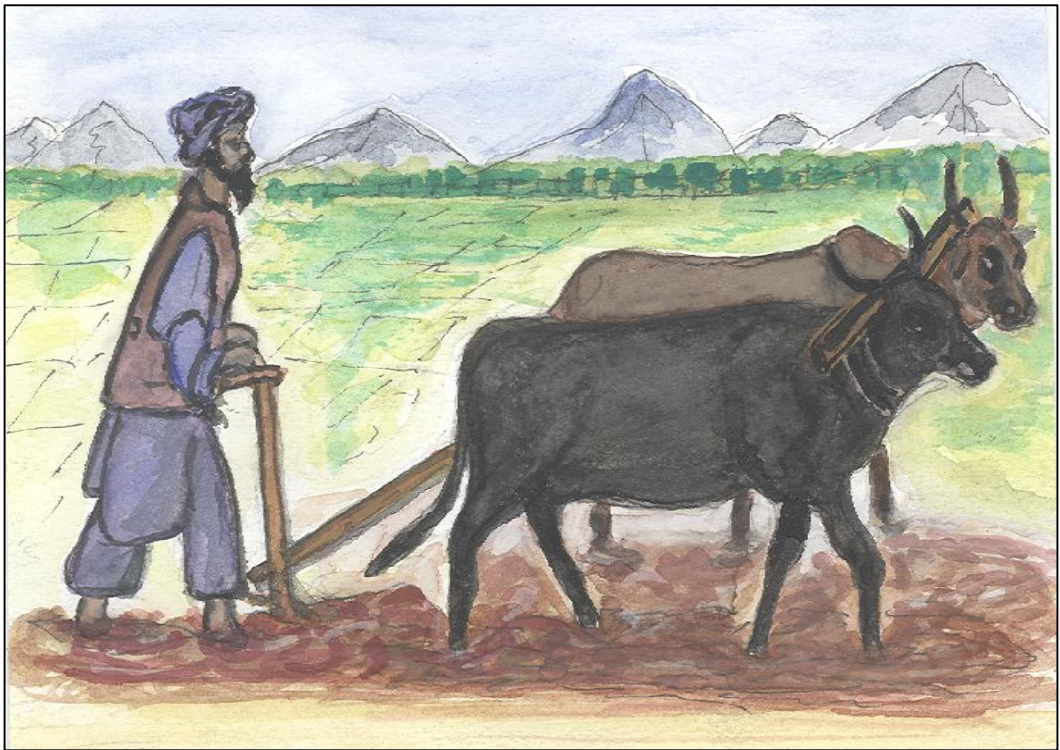
اوى تاپشيريغى:

قوبىدهگى گپ نى كتابچەلرىنگىزگه يازىنگ:
كفتىرلر توزاقدن قوتىلىپ، سىچقاندىن كۆپ تشكىرلر قىلىپ، قىوانىپ كۆككە قرەب اوچدىلر. بوندن سۆنگ توزاقتى كۆرمەى، دانەگە الدنمىسلىككە و دايم اويىل ايش قىلىشكە عەھد قىلدىلر.

اۆتیز بېشینچی درس

هدف: دهقانچیلیک باره سیده معلومات تاپیش، دهقان نی قدرلش و محنت لرینی بهالب، حرمت اپتیش.

- ۱- دهقانچیلیک باره سیده معلومات بېره آله سیزی می؟
- ۲- دهقانچیلیک اسباب لری باره سیده معلومات بېرینگ.
- ۳- بوغدای باره سیده معلومات بېره آله سیزی می؟

دهقان

دایم محنت چپکر دهقان	بوغدای، ارپه اېکر دهقان
شوق بیلن ایش قیلر دهقان	آباد بولسین اولکه میز دېب
کنجد- زغیر سپر دهقان	هارگینی بیلمه ی مدام
تینمه ی پخته تېرر دهقان	بېلینی محکم باغله بان

اۋز ایشیگه کپتر دهقان

کۆرسک همېشه اپرته لب

دايم محنت قیلر دهقان

اولوس نینگ راحتی اوچون

داکتر عبدالسلام آثم

حرمتلی اوقیتوۋچی!

- ۱- دهقانچیلیک باره سیده قیسقه معلومات بېرىنگ.
- ۲- دهقان باره سیده معلومات بېرىپ، اولکه ميز نینگ كۆپ اھالیسى دهقانچیلیک ایشلری بیلن شغل لنگن لیکلرینی بیلدیرسین.
- ۳- اوقوۋچیلرنی تۈپلپ، دهقان باره سیده ایتیلگن شعرنی اوقیتتیرنگ.

عزیز اوقوۋچیلر!

- ۱- اولکه میزده اپکیله دیگن نرسه لر آتینی ایتینگ.
 - ۲- دهقانچیلیک باره سیده قیسقه بیر مطلب یازینگ.
 - ۳- قوییده گی هریرسۆز بیلن گپ توزینگ:
- بوغداي، ارپه، محنت، نېچه، دهقان، محکم

سینش:

- ۱- اوقوۋچیلر، دهقان باره سیده معلومات بېره آله دیلرمی؟
- ۲- اوقوۋچیلر، دهقان شعرینی اوقی آله دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

دهقان شعرینی کتابچه لرینگیزگه یازیب کپلینگ.

اوتیز آلتینچی درس

هدف: کیشی لر و نرسه لر نینگ صفتینی بیلش و گپلرده ایشلتیش.

- ۱- توز نینگ مزه سی شۆر، شکر نینگ مزه سی قندهی دیر؟
- ۲- کوندوز یاختی، کبچه قندهی دیر؟
- ۳- قتیق قویوق، سوت قندهی دیر؟
- ۴- پخته یومشاق، تاش قندهی دیر؟
- ۵- قار نینگ رنگی آق، کومیر نینگ رنگی قندهی دیر؟

صفت: نرسه لر بېلگی سی نی بیلدیروچی سۆزلر تورکومی، صفت دېيله دی.

کوز فصلی

اېلمراد، ذهنلی اؤقووچیلردن دیر. هر نرسه باره سیده آته سی آقمرادبای دن سؤرهیدی. آقمرادبای کؤپ معلوماتلی کیشی دیر. کوز فصلی اېدی. بیرکون اېلمراد، آته سی بیلن سېکین- سېکین باغچه لریده یورر اېدیله. قره سه لر، درختلر نینگ پیراغی سرغه ییب، درختلر آستیکه توشیب، گۆزل منظره نی

يرەتگن اپکن.

اېلمراد، آتە سیدن کوز فصلی بارەسیدە سۆرە دی. آتە سی ایتدی: میزان،
عقرب و قوس، کوز فصلی نینگ آیلىرى دیر. شو فصلده درختلر نینگ پیراغى سې-
سریغ بولیب، كۆپ چیرایلى كۆرینه دی. بیر خیل قوشلر ایسیق جایلر گە كۆچە
دیلر. دهقانلر حاصل نى تۇپلې، قیش آذوقە سینی ییغە دیلر. كېلە جک نى اۆیلە-
گن چۆپانلر پخاللرنى ییغیب، قۇىلرى نینگ قیش لیک یېمى اوچون اسرەیدیلر.
کوز شمالى گوریللب، هرتاماندىن اېسەدى. درختلر پیراغى پیرگە توشەدى و برچە
آدملر قیش آذوقە سینی ساتیب آلیب، ییغە دیلر.

حرمتلى اوقیتوچى!

- ۱- كیشىلر و نرسەلر نینگ صفتینی اوقوچیلرگە بیلدیرینگ.
- ۲- كیشىلر و نرسەلر بارەسیدە نېچە گپ توزیب، صفتى نى اوقوچیلردن سۆرەنگ.
- ۳- کوز بارەسیدە اوقوچیلرگە معلومات بېرىنگ.

عزيز اوقوچیلر!

- ۱- قوییدەگى سؤراقلرگە جواب بېرىنگ:
 - اېلمراد قندەى اوقوچى دیر؟
 - آقمرادباى قندەى كیشى دیر؟
 - کوز فصلیدە درختلر پیراغى قندەى بۆلە دی؟
 - چۆپانلر پخاللرنى نیمە اوچون ییغە دیلر؟
 - کوز فصلی دە بیر خیل قوشلر قندەى یېرلرگە كۆچە دیلر؟
- ۲- قوییدەگى گپ لردە صفتلرنى كۆرسەتینگ:
 - آق پختە، سريغ پیلە، تازه هوا، تېنىق سوو، يومشاق يونگ.

سېنش:

- ۱- اوقوچيلر، كيشى لر و نرسهلر نېنگ صفتىنى بېلىب دېلرمى؟
- ۲- اوقوچيلر، گپلرده صفت نى ايشلته آله دېلرمى؟
- ۳- اوقوچيلر، كوز فصلى باره سیده سۆزلەى آله دېلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

كوز فصلى درسىنى كتابچهلر نېنگيزگه يازىب، صفتلر نى متندن چيقرىب، عليحده يازىب كېلىنگ.

اۆتیز يېتىنچى درس

ھەدەف: طعام يېپىش آدابى نى بىلىش و پاكيۋەلىك گە قىزىقىش.

۱- طعام يېپىش دىن آلدىن نىمە ايش قىلەسىز؟

۲- يېمەك دىن آلدىن نىمە نى اوقىيسىز؟

۳- يېمەك نى قىسى قۇلىنگىز بىلەن يېپىسىز؟

طعام يېپىش آدابى

يۇلداش نىنگ آنە سى طعام نى دسترخوان اوستىگە قۇيدى. يۇلداش،
"بسم الله" دېمەي و قۇلىنى يۇومەي طعام يېماققە باشلەدى. يۇلداش نىنگ آتە
سى، اونىنگ قۇلىنى تۇتىپ ايتدى:

"يۇلداش جان، طعام يېماقدىن آلدىن قۇل لرنى يۇيۇش كېرەك. اوندىن سۇنگ
دسترخوان اطرافىگە اۆلتىرىپ، "بسم الله الرحمن الرحيم" دېپ، طعام نى يېپىلىك.
ھەركىم اۆز آلدىدىن و طبق نىنگ بىر چەكە سىدىن يېپىش كېرەك.

طبق نینگ اۋرتە سى يا باشقەر تامانىگە قۇل اوزەتەش، كۈتە-كۈتە لقمە آلىش، اويان-بويانگە قرەش، طعام يېماق آدابلىرىدىن اېمىس. طعام يېيىش چاغىدە يۇتل ويا عطسە توتسە، يوزىمىزنى آرقە مىزگە قرەتەشيمىز يا رۇمالچە بىلەن قۇلىمىزنى آغزىمىزگە توتەشيمىز كېرەك. طعامنى يېپ بۇلگەندەن سۇنگ، "الحمد لله" دېپ، قۇل و آغزىمىزنى يويۇپ، ساقىق (دستپاك) بىلەن ارىتەشيمىز كېرەك دىر. يۇلداش، بوندەن سۇنگ آتە سى نىنگ ايتگەن سۇزلىگە عمل قىلىشگە سۇز بېردى.

حرمتلى اوقۇتۇچى!

- ۱- اوقۇچىلرگە طعام يېماق آدابىنى ايتىپ بېرىنگ.
- ۲- صابون بىلەن قۇللارنى يويۇش فايده سىنى اوقۇچىلرگە بىلدۈرىنگ.
- ۳- اوقۇچىلرگە پاكلىك و تازەلىك فايدهلىرىنى بىلدۈرىپ، پاكىزەلىككە يىشىش يىخشىلىگىنى توشۇنتىرىنگ.

عزيز اوقۇچىلر!

- ۱- طعام يېيىش آدابىنى ايتىنگ.
- ۲- قويدەگى سۇزلىرىنىڭ ھەر بىرىنى بىلەن گپ تۈزىنگ: نان، يېمەك، طبق، يۇتل، كۈتە-كۈتە، يويۇش.
- ۳- قويدەگى گپلىرىنىڭ بۇش جايلارنى تۈلدۈرىنگ: طعام يېماقندەن آلدەن اوندەن سۇنگ اۋلتىرىپ، دېپ، طعام يېيىش، ھەر كىم يېيىشى كېرەك دىر.
- ۴- مەندەن نېچە صفتنى تاپىپ، كىتابچە لىرىنگىزگە يازىنگ.

سینش:

۱- اۆقوچیلر، طعام یېش آدایینی بیلیب دیلرمی؟

۲- اۆقوچیلر، پاکلیک بیلن قیزیقیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

قوییدهگی گپنی دفترلرینگیزگه یازینگ:

طعامنی یېب بۆلگندن سۆنگ "الحمد لله" دېب، قۇل و آغیزیمیزنی یوویب، و ساچیق (دستپاک) بیلن

اریتیشیمیز کپرهک دیر.

اوتیز سگیزینچی درس

هدف: هرکیم اوز حقیگه قانع بولیشی، حرص و قناعت سیزلیک ضرر لرینی بیلیشی.

- ۱- اچیغلنیش دېب، نیمه نی ایته دیلر؟ شوباره ده سوزلنگ.
- ۲- صنفلرینگیزده قیسی اوقوچی چوچوک (شیرین) سوزلی دیر؟
- ۳- اچیغلنیش نینگ فایده سی بارمی؟
- ۴- خرما درختی، نیمه حاصل بېره دی؟

اچیغلنیش ضرر لری

افراسیاب، اوز اوی نینگ باغچه سیده خرما نهال لرینی اېککن اېدی. آی لر و ییل لر محنت چېککندن سونگ، خرما نهال لری کته- کته درخت بولیب، حاصل بېره باشله دی. شو خرما درخت لر قطاریده بیر خرما درختی کؤپراق اوسیب، باشقه خرما درخت لر دن کؤره کؤپراق حاصل بېرر اېدی. افراسیاب شو خرما درختگه کؤپراق قره ب، اونی سېویب، آتینی صنوبر قویگن اېدی. صنوبر خرما درختی تورت ییل

یخشی حاصل بېریب، یشنب توردی. کونلردن بیرکونی هېچ نیمه بؤلمه‌ی توریب،
درخت اؤز-اؤزیدن اچیغلب، بینگ-بینگلب ایتدی:

- شونداق سېر حاصل لیک یوره گېم نی آلییدی. بوندن بویان خرما حاصل بېرگیم
کېلمه یدی. افراسیاب گه حاصل بېرگیم نینگ مېنگه نیمه فایده سی بار؟
افراسیاب خفه بؤلسه بؤلسین، دېب، نېچه ییل صنوبر درخت حاصل بېرمه‌ی
قویدی. آخر ده، افراسیاب نینگ امیدی صنوبر خرما درختی دن اوزیلیب، صنوبر
خرما درختی توبدن ارّه لماقچی بولدی.

بیر کونی تامینی یاپماقچی ابدی، بیر بالار کملیک قیلدی. شونده او، ارّه نی
آلیب، صنوبر آتلی خرما درختی نی توبدن ارّه له دی. صنوبر خرما درختی تاووشی
باریچه قیچقیریپ ییغلب، افراسیابگه یلیندی؛ بیراق افراسیاب اونینگ ییغله گنیگه
قولاق سالمه‌ی، توبیدن قیرقیب تشلب، تامیگه بالار قیلدی.

* * *

حرمتلی اوقیتوچى!

- ۱- خرما درختی باره‌سیده سؤزلب، نېچه دانه خرما نی صنفگه کېلتیریپ، اوقوچیلرگه کورستینگ.
- ۲- اچیغلنیش ضررلری باره‌سیده سؤزلنگ.
- ۳- ینگى سؤزلر نی تخته‌گه یازیپ، اوقوچیلرگه بیلدیرینگ.

عزیز اوقوچیلر!

- ۱- خرما درخت حکایه سینی هر اوقوچی علیحده ایتسین.
- ۲- اچیلنیش ضررلرینی کتابچه لرینگیزگه یازینگ.
- ۳- قوییده گی سؤزلرینگ هر قیسی سی بیلن بیرگپ یازینگ:
باغچه، حاصل، ییل، اچیغ، توب، اره، بالار.

سینش:

- ۱- اوقوچیلر، اچیلنیش ضررلرینی بیلپ دیلمی؟
- ۲- هر بیر اوقوچی صنوبر خرما درختی حکایه سینی ایته آله دیمی؟

اوی تاپشیریغی:

اوقوچیلر، یوقاریده گی متن نینگ نتیجه سی باره سیده نهچه گپ دفترلریگه یازیب کپلسین لر.

اوتیز توقیزینچی درس

هدف: کبلیشیک قوشیمچه لرینی بیلش و گپلرده ایشله تیش.

قوییده گی سؤراقلرده "نی، گه، ده، نینگ، دن" قوشیمچه لر ایشله تیلگن. سیز، کپره کلی جواب نی بپرینگ:

- ۱- قه پیردن کپله یاتیپ سیز؟
- ۲- قیپرگه باره سیز؟
- ۳- قیپرده یشیپ سیز؟
- ۴- کیم نینگ کتابی پؤش قیلینگن دیر؟
- ۵- قیپرلر نی کورگن سیز؟

اوغلاق

اوغلاق اوینی اوتگن زمانلردن قالگن طنطنه لی ملی اویین لریمیزدن دیر. اینیقه سه افغانستان نینگ شمال ولایت لریده قیزیقرلی اوغلاق چاپیش اوینی اوتکزیده دی. بای کیشی لریخشی آتلرنی اسرهب، آتلر گه قرهش اوچون بیر کیشی نی مقرر قیله دیلر.

آت باقووچی کیشی گه "سه ییس" دپيله دی. سه ییس آتلرنی باقیب، اوغللاق چاپیش گه تیارکیدى.

اوغللاق اوینی کۆپ قیزىق بۆله دی. اوغللاق اوینی باشلەنیشى دن آلدین کته میدانده بیر دایره چیزه دیلر. بو دایره نی "جور" (حلال دایره سی) دپیدیلر. شو دایره دن تخمین بپش یوز متر اوزاق راقده بیر بیراق نی یپرگه قدهب قۆیه دیلر. اوندن سۆنگ، اوغللاقچی لر ایکی گروپگه بۆلینیب، اوغللاق چا پیش گه باشلە یدیلر. جوردن اوغللاق نی کۆتریب "تقیم" گه آلیب، آتنی چاپتیریب، بیراقدن ایلنتیره دیلر. اوغللاق نی بیراق دن ایلنتیرگن اوغللاقچی گه حکم تامانیدن بیر نمره بپريله دی. اگر اوغللاقچی، اوغللاق نی کپلتیریب، جورگه تشلسه، ایکی نمره بپريله دی. شو اساسده نمره لر سنه لیب، حکم لر تامانیدن آخر چاغده یوتگن گروپ اعلان بۆلیب، اونگه جایزه بپريله دی. شو بیلن اوغللاق اوینی اوز اداغیگه یپته دی.

* * *

حرمتلی او قیتووچی!

- ۱- اوغللاق اوینی باره سیده او قووچیلرگه معلومات بپرینگ.
- ۲- شو متن ده ایشلەتیلگن کپلیشیک قۆشیمچه لرینی کۆرستینگ.
- ۳- نهچی ته کپلیشیک قۆشیمچه لری ایشلەتیلگن کپلرنی تخته گه یازیب، او قووچیلرگه بیلدیرینگ.

عزيز اوقوچيلر!

- ۱- متندهگى كېلىشىك قوشىمچەلرىنى كۆرسىتىنگ.
- ۲- قويىدەگى گپلردە كېلىشىك قوشىمچەلرىنى اوز اورنىگە قويىنگ:
- بېكتاش، آتە سى حرمت قىلدەدى.
- بابىر اكە سى مغازە بوت ساتىب آلدى.
- كرىم، كتاب سېۋەدى.
- احمد، اۆتگن كۈنى مزار شريف كېلدى.
- شريفە، ساعت اۋن مكتب كېتە دى.

سېنىش:

- ۱- اوقوچيلر، كېلىشىك قوشىمچەلرىنى يىلىب دىلرمى؟
- ۲- اوقوچيلر، اۋغلاق چاپىش اۋيىنى بارەسىدە معلومات تاپىب دىلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

كېلىشىك قوشىمچەلرى بىلن سىڭىز تە گپ توزىب، دفترلىرىڭىزگە يازىب كېلىنگ.

قىرقىنچى درس

ھەد: عمارت قورۇش بارەسىدە قىسقىچە مەلۇمات تاپىش، عمارت قورۇش گە كېرەكلى نەرسە

لەرنى بېلىش.

۱- سىز عايلەنگىز بىلەن قەندەي عمارت دە يىشەيسىز؟

۲- عمارتىنگىز دە ایشلەتەلگەن نەسلەر آتەنى ایتەنگ؟

۳- قىشلاغىنگىز دە قەندەي عمارت لەر قورۇلگەن دەر؟

عمارە

بىرىنچى درس ساعەتى باشلەنگەن اېدى. اوقىتۇوچىمىز ینگى درسنى باشلەگەندە،

مۇھەممەد اكرەم اۋرەندەن تۇرىپ، اوقىتۇوچىمىزگە ایتەدى: مەلەم ساحب، سىزدەن بىر ایش

بارەسىدە سۋرەماقچى مەن. اوقىتۇوچىمىز ایتەدى:

- سۋراغىنگ ینگى درس بارەسىدە مى؟

- مۇھەممەد اكرەم ایتەدى: يۇق، درس بارەسىدە اېمەس.

- اوقىتۇوچىمىز ایتەدى: سۋراغىنگ درسەن تشقۇرى بۇلسە، تەفرىح وقىتەدە سۋرە.

اوقیتووچیمیز، درسنى باشله‌دی. درس، ادا غیگه ییتگندن سؤنگ، تفریح زنگی اوریلدی. تفریح وقتیده اوقیتووچیمیز محمداکرم دن سؤره‌دی: محمد اکرم، ایندی سؤراغینگ نی سؤره.

محمد اکرم ایتدی: مېنینگ آتم، بیر عمارت قورماقچی. عمارت گه کپره‌کلی نرسه‌لر آتینی ایتیب، نقشه سینی چیزیب بېرسنگیز، ممنون بؤلر اېدیک.

اوقیتووچیمیز، محمداکرم گه ایتدی: عمارت نینگ نقشه سینی عمارت مهندسی چیزه‌دی. اکهم نینگ اؤغلی، مهندس دیر. کپل، ایکاویمیز اونینگ آلدیگه باریب، اونگه عمارت قوریلهدیگن جانی کورستمیز، یپر موقعیتی نی کورگندن سؤنگ عمارت نقشه سینی چیزیب بېریشینی ایسته‌یمیز.

محمداکرم، اوقیتووچی سیگه منتدارچیلیک بیلدیریب، آته سیگه اوقیتووچی نینگ ایتگن گپلرینی ایتدی. محمد اکرم نینگ آته سی هم بوگپ دن قووانیب، ابرته‌سی مهندس نی عمارت قوریلهدیگن جایگه آلیب باردی.

مهندس، جانی کوریب، اوندن سؤنگ عمارت نقشه سینی چیزیب بېردی. محمد اکرم نینگ آته سی خال محمد اکه، معمار آلیب کېلدی. معمار، نقشه نی کوریب، قوییده‌گی کپره‌کلی نرسه‌لر نینگ کپلتیریلیشی نی خال محمد اکه گه ایتدی: پیشیق خشت، تاش، سمند، آهک، گچ، بالار، اېشیک، شیشه، دېره‌زه، قُم، قیرچیق، توپراق، برق سیمی، میخ، چپراستی، ساکت، سیویچ، بویاقلر (رنگلر)، دستگیر، قلفک و باشقه کپره‌کلی نرسه‌لر.

خال محمد اکه، برچه کپره‌کلی نرسه‌لر نی تیارلادی. معمار ایش نی باشله‌دی و ایگی آی آره‌سیده بیر چیرایلی عمارت قوردی. عمارت قوریلگن دن سؤنگ،

خال محمد اكه عايله اعضالى بيلن ينگى قوريلگن عمارت گه كوچىب كېلدىلر و
قوانىب يشەى باشلەدىلر.

* * *

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- يىخشى عمارت بارەسىدە اوقوچىلر سويەسىگە يرهشە سۆزلەنگ.
- ۲- عمارت صحىدە بىر چىرايلى باغچە يرهتەش فايده سى بارەسىدە سۆزلەنگ.
- ۳- عمارت گه كېرەكلى نرسەلر نىنگ آتى نى اوقوچىلر گه بىلدىرىنگ.

عزيز اوقوچىلر!

- ۱- آشخانه و تشناب گه كېرەكلى نرسەلر نىنگ آتىنى دفتىرلىنگىز گه يازىنگلر.
 - ۲- مىتەن كېلىشىك قوشىمچەلرى بارگپلر نى تاپىب يازىنگ.
 - ۳- قويىدەگى ھىر سۆز بىلن جملە توزىنگ:
- عمار، ينگى، تفرىح، نقشە، معمار، تاش.

سىنىش:

- ۱- اوقوچىلر، يىخشى عمارت بارەسىدە سۆزلەى آلەدىلرمى؟
- ۲- اوقوچىلر، عمارت قورىش اوچون كېرەكلى نرسەلر آتىنى آيتە آلەدىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى:

مىتەنە كېلىشىك قوشىمچەلرى بارگپلر نى دفتىرلىنگىز گه يازىب كېلىنگ.

قىرق بىرىنچى درس

ھدف: محبت و دوستلىك بارەسىدە معلومات تاپىش و پىغمبىرىمىز حضرت محمد (ص) محبتى نى اوقوۋچىلار يۈرەگىدە كۆپەيتىرىش.

۱- سىز، كىم نى يىخشى كۆرەسىز؟

۲- پىغمبىرىمىز حضرت محمد (ص) تۇغرىسىدە سۆزلەي آلەسىزمى؟

۳- صحابەلەر دېب ، كىملرنى ايتەدىلر؟

سوۋسەگن كىشى

تېۋە سى چرچىب، كارۋان دن كېيىن قالگن اېدى . ھر قنچە تېۋە سىنى ھىدە دى،
تېۋە سى يۈرە آلەمە دى. چارەسىز بۇلىب، يۈكلرى نى آرقەسىگە كۆتۈرۈپ، پىيادە
يۈرەباشلەدى. ھوا قىزىگن تېمىر دېك ايسىق اېدى. سوۋسەب، چرچىب، كۈچ سىز
بۇلگن اېدى. آزگىنە دم آلدى. تېرلىرى اينجودېك يۈزىدن آقىپ، بدننى آياغىگە

آغیرلیک قیلیب، استه-سپکین یوریب بارراپدی؛ لېکن برچه قیین چیلیکلرگه چیده، صبر بیلن دشتلر و تاغ و تاشلرنی گېزردی. بوتون ایستگی پیغمبریمیز و کاروانگه یتیب، قوشیلش ایدی.

پیغمبریمیز، صحابه‌لر کاروانی بیلن، روملیکلر قشونى نینگ دَمینی قَیتریش اوچون شام تامانیگه حرکت قیلگن ایدیلر. اوشه زمانده، آسمانده قرا بولوت کۆریندی. او، اوشه یاققه کپته بېردی. بیرتاش نینگ چوقوریگه آزراق ساووق و تینیق سوو پیغیلگن جایگه یتیشدی. نېچه قولتیم سوو ایچگندن کپین، یوره‌گیگه بیر گپ کپچیب، سوو ایچیش دن قول تارتدی. مېشینی سوودن تۆلدیریب، آرقه‌سیگه کۆترب یوره‌باشله‌دی. کۆپ چرچه‌گن بۆلسه هم، صبر و چیدم بیلن چوقورلر وتپهلردن اۆتیب بارراپدی. اوزاقدن کۆزی لشکرگه توشدی. وجودیگه ینگى بیرکوچ تاپیلیب، کۆپ قووانیب کپتدی. کۆزیدن قووانچ یاشی آقیب، کۆزینی لشکر قاره‌سیدن اییرمه‌ی، ایلدم-ایلدم قدم باسدى.

صحابه‌لر، اۆزلری تامان یاووقلشیب کپله یاتگن بیر قرا نرسه نى اوزاقدن کۆردیلر. صحابه‌لر، حضرت محمد (ص) گه ایتدیلر: اگر ابوذر (رض) بۆلسه، قنچه یخشی بۆلردی.

قاره نرسه یاووقلشدى. بیرکیشى لشکر ایچیدن قیچقیردی: آهای! تۆغرى دن هم ابوذر نینگ اۆزی دیر.

پیغمبریمیز نینگ اۆزلری، ابوذر (رض) نى کوتیب آلدیلر. آرقه‌سیدن یوک‌لرینی توشیرگندن سۆنگ، ابوذر (رض) حالسيز، یېرگه یېقىلدى. پیغمبریمیز ایتدیلر: ابوذر کۆپ سووسه‌گن دیر، اونگه سوو بېرىنگلر.

ابوذر (رض)، آهسته تاووش بیلن ایتدی: یۆق، مېنده سوو بار.

پیغمبریمیز ایتدیلر: سووینگ بار بؤلسه، نیمه اوچون ایچمه دینگ؟
 ابوذر (رض) ایتدی: یا رسول الله! آته- آنهم سیزگه فدا بؤلسین. بیرتاش نینگ
 چوقوریده ساووق سوو تاپدیم. آزگینه ایچگن ایدیم. شونده سیز اېسیمگه کېلدینگیز.
 اوزیمگه: "تا حبیبیم رسول الله شو سوو دن ایچمه سهر، مېن هم ایچمه یمن." دېب،
 عهد قیلدیم.

حرمتلی اوقیتوچی!

- ۱- پیغمبریمیز، حضرت محمد (ص) باره سیده اوقووچیلر سویه سیگه یره شه سؤزلنگ.
- ۲- یوقاریده گی حکایه نی اوقیب، نتیجه سینی اوقووچیلرگه بیلدیرینگ.
- ۳- ابوذر غفاری (رض) باره سیده قیسقه معلومات بېرینگ.

عزیز اوقووچیلر!

- ۱- یوقاریده گی متن دن کېلیشیک قوشېمچهلری بار سؤزلرنی دفترلرینگیزگه یازینگ.
- ۲- قوییده گی سؤزلرینگ هر قیسی سی دن گپ توزینگ:
- حضرت محمد (ص)، صحابه، تبمیر، کوچ، دشتلر، تبوه، تاش.
- ۳- قوییده گی گپلرینگ بؤش جای لرنی تولدیرینگ:
- تبوه سی چرچب
- هر قنچه تبوه سینی هیده دی
- هوا قیزیگن تبمیردېک
- بوتون ایسته گی

سینش:

- ۱- اوقوچیلر، پیغمبریمیز باره سیده معلومات بیره آله دیلرمی؟
- ۲- اوقوچیلر، پیغمبریمیز گه قندهی حرمت قیلش حقیده معلومات بیره آله دیلرمی؟
- ۳- اوقوچیلر، حکایه نینگ نتیجه سینی بیلیب دیلرمی؟

اوی تاپشیریغی:

حکایه متنی دن کبلیشیک قوشیمچهلری بار گپلرنی دفترلرینگیزگه یازیب کبلینگ.

قىرق ايگىنچى درس

ھەدەف: اۋرمان(جنگل) فايدهلرینی بىلىش و اوندىن توغرى فايدهلنىش.

- ۱- پسته اۋرمانى بارەسىدە سۆزلەي آلەسىزمى؟
- ۲- اۋرمانلر، اولكەمىز نىنگ قىسى ولايتلرىدە كۆپراق دىر؟
- ۳- اۋرمانلرنى اسرەش بارەسىدە سۆزلەي آلەسىزمى؟

اۋرمان فايدهلرى

اۋرمانلر اولكەمىزگە كۆركەملىك و تازەلىك كېلتىرەدى. آب و هوا نى سلقىن لىتىب، قوروق لىگىنى ازەي تىرەدى. اۋرمانلى منطقەلر، ياز دە سلقىن و قىش دە ايسىق بۆلەدى. اۋرمانلر، قىشلاقلر نى توفانلر و سېل لرنىنگ ضررلردىن اسرەيدى. اۋرمانلر، تېگرەك دەگى هوا نى صافلر، تازەلىدى. شو كىبى، اۋرمانلر درختلرى نىنگ پىراغلرى، ضررلى گازلر، چىنگ و توپراقنى اۋزىگە تارتىب آلىب، اۋرنىگە تىنىق و تازە هوا نى چىقىرىب، منطقە نى سلقىن و سۆلىم قىلەدى. بوندى هوا، آدمىلر ساغلىغىگە كۆپ فايدهلى دىر.

اۋرمانلارنىڭ مېۋەسى پستە، جىلغوزە ۋە باشقىلار دېر. اۋرمانلار، اولكە مىزىنىڭ اېنىڭ يىخىشى درآمد منبع لىرىدن حسابلىنەدى ۋە اولكەمىز نىڭ اقتصادى نى كۈچەيتىرەدى. شونىڭدېك، اۋرمان ياغاچلىرىدىن اېشلىكلار، اويگە كېرەكلى بۇلگن تورلى اسبابلار، ھمدە عمارت اوستىنى ياپىش اوچون فايدهلىنەلىدى.

اولكەمىز اۋرمانلىرىنى اسرەب، ياغاچلىرىنى بېجا ۋە اياوسىز قىرقمىسلىگىمىز كېرەك. بىر درخت قورىگن پىتتە، باشقىە بىر درخت اېكىش ضرور دېر. كۈمىر اوچون اۋرمانلار درختىنى قىرقىش ۋە اۋرمانلار اىچىدە اۋت ياقىش، خوفلى دېر. بىر كۈن كېلىب، بوتون اۋرمان درختلىرى يۇق بۇلىب كېتىشى يا يانىب تۈگەش مىمكن. شونىڭ اوچون، اۋرمانلارنى اسرەش، افغانستان دولتى ۋە ھەر بىر مىزىنىڭ مسؤلىتىمىزگە كىرەلىدى.

حرمتلى اۋقۇتوۋچى!

- ۱- اۋرمانلار بارەسىدە معلومات بېرىڭ.
- ۲- اۋرمانلاردىن قندەلى فايدهلىنىش نى اۋقۇوچىلارگە بىلدىرىڭ.
- ۳- اۋرمانلار، اولكەمىز نىڭ قىسى ولايتلىرىدە كۇپراق بارلىگىنى اۋقۇوچىلارگە بىلدىرىڭ.

عزيز اۋقۇوچىلار!

- ۱- اۋرمان مېۋەلىرى نىڭ آتىنى دفترلىرىڭىزگە يازىڭ.
 - ۲- قۇيىدەگى ھەر بىر سۇز بىلەن گپ توزىڭ.
- اۋرمان، چىرايلى، پستە، كۈچ، يىراق، تازە، تۇپراق.

سینش:

- ۱- اۆقوچیلر، اۆرمانلر باره سیده سۆزله ی آله دیلمی؟
- ۲- اۆقوچیلر، اۆرمانلرنی اسره ش باره سیده معلومات بیره آله دیلمی؟

اوی تاپشیریغی:

اۆرمانلر نینگ فایده لرینی دفترلرینگیزگه یازیب کپلینگ.

قیرق اوچینچی درس

هدف: دَرک (خبری) گپ لرنی تانیب آلیش و جمله لرده ایشله تیش.

- ۱- گپ، بیرار نرسه حقیده معلومات بېرسه، شو گپ، قندهی گپ دیر؟
- ۲- مېنینگ آته م تیکووچی دیر. شو جمله گه، آت قوئیه آله سیزمی؟
- ۳- آته نگ نیمه ایش قیله دی؟ شو گپ، قندهی گپ دیر؟
- ۴- بابر، مکتب گه بار. شو گپ گه آت قوئینگ.

دَرک گپ لر (خبری جمله لر)

درک گپ لری

اویمیمز نینگ یانیدن بیر کتّه دریا دایم تؤولیب آقه دی. بو دریا نینگ سووی کۆپ تینیق و پاکیزه دیر. بو دریا ده بلیق لره م کۆپ بۆله دی. بلیقچی لر دریا دن بلیق توتیب، بازار گه آلیب باریب

ساته ديلر. پيشيريلگن بليق، كۆپ مزه لى بۆله دى. ياز ده هر تاماندن
باله لر كېلىب، دريا ده چۆمىله ديلر.

يوقا ريده گى متنده هر گپ نىنگ آخريده نقطه بېلگى سى
قۇيىلگن. شو نقطه قۇيىلگن گپ لر، درك گپ لر (خبرى جمله)
دېيله دى.

درك گپ لر نىنگ آخريده نقطه (.) بېلگى سى قۇيىله دى.

* * *

حرمتلى اۆقيتوۋچى!

- ۱- اۆقوۋچىلر گه متندن درك گپ لرنى بىلدىرىنگ.
- ۲- نېچه درك گپ نى تخته گه يازىب، اۆقوۋچىلرگه توشونتىرىنگ.
- ۳- گپ لرنىمه دن توزىلگىنىنى اۆقوۋچىلرگه بىلدىرىنگ.

عزیز اوقوچیلر!

۱- قوییده‌گی متن دن درک گپلرنی تاپیب، اولرنی آیری- آیری یازینگ:

متن

مېن، کتاب نی سېوه‌من. کتاب یخشی یول کورستووچی دیر. کتابسيز، هېچ نرسه نی بیلیم بولمه‌یدی. هر قنچه کورپاق کتاب اوقیسنگیز، اوشنچه کۆپ معلوماتگه اېگه بولیب، باریب - باریب بیلیملی، عقللی و عالی معلوماتلی بوله‌سيز. کتاب اوقیشگه اورگه‌نیب قالسنگیز، هېچ قچان یلغوزلیکنی بیلمه‌سيز. عالمر کتابنی اېنگ یخشی دؤست دېب، تن آلگن‌لر. کپلینگ، همېشه کتاب اوقیب، کتابلرنی یخشی سقلب، کتاب بیلن دایمی دؤست بولیب یشه‌لیک.

۲- قوییده‌گی بؤش جایلرنی تۆلدیرینگ:

..... فصلیده گل‌لر آچیله‌دی.

..... بیزینگ دؤستیمیز دیر.

..... فصلیده هوا کۆپ ایسییدی.

..... فصلیده قار یاغیب، هوا ساووق بوله‌دی.

سینش:

۱- اوقوچیلر، درک گپلرنی تانی‌آله‌دیلمی؟

۲- اوقوچیلر، متن دن درک گپلرنی کورسته‌آله‌دیلمی؟

اوی تاپشیریغی:

درس متنیدن، درک گپلر نی کۆچیریب، دفترلرینگیزگه یازینگ.

قىرىق تۇرتىنچى درس

ھەدەف: درس اسبابلىرى مەھملىگىنى بىلىش، ھەر بىر مەزموننى ئورگىنىش دەرس اسبابلىرىدىن يىخشى فائىدە ئىش.

۱- درس اسبابلىرى نىنگ آتلىرىنى آيتىنگ.

۲- شىبان، درس اسبابلىرىنى اۋزى بىلن صنفگە آلىپ بارمەيدى. شىبان نىنگ بو

ايشى يىخشى مى يا يامان؟

درس اسبابلىرى

شرىف، اوچىنچى صنف دە درس اۋقىيدى. اوصنف دە بىرىنچى و اعلى درجه لى اۋقووچى دىر. بىر كونى اۋقیتووچى، درسنى باشلەگندە، شرىف اۋرنىدن توريب، آيتدى: حرمتلى اۋقیتووچى، انشاءالله كېلگوسى يىلدە اوچىنچى صنف دن تۇرتىنچى صنفگە

كامياب بۇلىب، اۆتەمىز. تۆرتىنچى صنف دە يىنگى مضمونلار درسلىكى
 اۆقلىدەدى. ھەر بىر مضمونگە تورلى اسبابلار كېرەك دىر. شو
 كېرەكلى اسبابلارنى بىزلىرگە ايتىپ بېرسىنگىز، مەن بۇلار اېدىك.
 اۆقلىتۈۈچى، شريف نىنگ سۇراغىدن كۆپ قىوانىب، اۆقۈۈچىلەرگە
 قىرەب ايتدى: عزيز اۆقۈۈچىلەر، مضمونلارنى يىخى اۆرگىنىش اوچون
 تورلى درس اسبابلار كېرەك. خدا خواھلىسە، بويىل كامياب
 بۇلسىنگىز، كېلىگۈسى يىلدە تۆرتىنچى صنفگە اۆتىب، درس
 اۆقىيىسىزلىر. تۆرتىنچى صنف دە جىغرافىيە، ھندسە، ساينس، انگلىس
 تىلى و صحت مضمونلارنى قۇشلىدەدى. جىغرافىيە مضمونىگە تورلى
 نقشەلەر كېرەك دىر. ھندسە مضمونىگە خط كىش، پىركار، تورلى اوچ
 بۇرچىك (مىثلث) لىر، يىرىم دايىرە و شۇلارگە اۋخىشە گىن نىرسەلەر،
 ساينس-صحت مضمونى اوچون لاىراتىۋارگە كېرەكلى اسبابلار بار.
 عملى ساعىتدە لاىراتىۋار معلمى سىزلىرگە ساينس-صحت مضمونى
 نىنگ درسلىك اسبابلارنى تانىتەدى.

درس اسبابلىرىگە از بىھابىر گىن ھەر بىر اۆقۈۈچى، يىخى اۆرگىنە
 آلمەيدى.

ھىرمتلى اۆقلىتۈۈچى!

- ۱- درس اسبابلىرى بارەسىدە اۆقۈۈچىلەرگە سۆزلىگ.
- ۲- اۆقۈۈچىلەرگە مىتدىن درىك (خبرى) گىلارنى تاپىپ يازدىرىنگ.
- ۳- امكانى بۇلسە، درس اسبابلىرىنى صنفگە كېلىتىرىپ، اۆقۈۈچىلەرگە كۆرسىتىنگ.

عزيز اوقوچيلر!

- ۱- درس اسبابلىرى رسمىنى چىزىپ، يانيدە آتلىرىنى يازىنگ.
- ۲- قويىدەگى ھەر بىر سۆز بىلەن گپ توزىنگ:
- بىرىنچى درجەلى، يىل، كامىاب، درس اسبابلىرى، بەھا، تانىتىش، اورگنىش.
- ۳- مەن دىن نېچى تە درك گپ نى كىتابچەلرىنگىزگە يازىنگ.
- ۴- قويىدەگى بۆش جايلىرىنى تۈلدىرىنگ:
- فصلىدە گللىر آچىلەدى.
- بىزىنىڭ دۈستىمىز دىر.

سىنىش:

- ۱- اوقوچىلر، درس اسبابلىرى بارەسىدە سۆزلەي آلەدىلرمى؟
- ۲- اوقوچىلر، درس اسبابلىرىدىن فايدهلنىش يۇللىرىنى بىلىپ دىلرمى؟
- ۳- اوقوچىلر، درس مەتنى دىن دَرَك (خبرى) گپلىرىنى كۆچىرىپ، يازە آلەدىلرمى؟

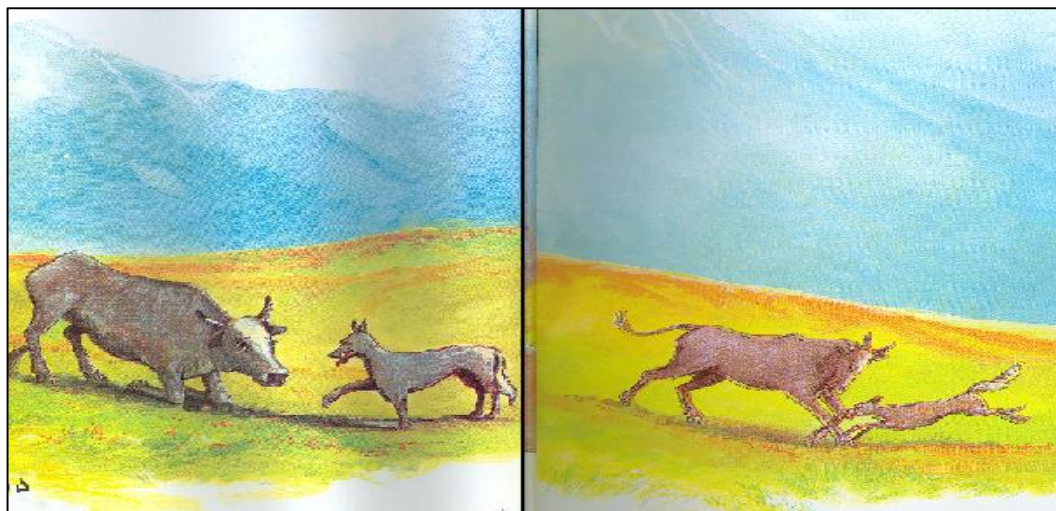
اوى تاپشيريغى:

- قويىدەگى سۇراقلرىنىڭ جواپىنى دىتلىرىنگىزگە يازىنگ:
- ۱- شريف، قىسى صنف دە درس اوقىيدى؟
 - ۲- شريف، اوقىتووچى سىدىن قىسى سۇراق نى سۇرەدى؟
 - ۳- تۇرتىنچى صنف دە قىسى مضمونلىر كۆپەيدى؟
 - ۴- درس اسبابلىرىگە بەھا بېرمەگەن اوقوچى، قندەي اوقوچى دىر؟

قیرق بېشینچی درس

هدف: سؤراق گپلر باره سیده معلومات تاپیش، سؤراق بېلگی سیدن سؤراق گپ لر ده فایده لیش.

- ۱- حاضر قیسی فصل دیر؟
- ۲- بلیق لر قه پیرلرده یشهیدیلر؟
- ۳- قلدیرغاچ لر قیشده قه پیرگه کپته دیلر؟
- ۴- بیزلرنیمه اوچون مکتبگه باره میز؟
- ۵- آتەنگیز نیمه ایش قیله دی؟

بؤری بیلن هؤکیز

بیرکونی بیر آچ بؤری، پاده چی نینگ آلدیگه کپلیب: مېن آچ من، مېنینگ قارنیم نی تویغز، دېدی. پاده چی سؤره دی: سېن نیمه ییسن؟
 بؤری جواب بېردی: مېن گوشت ییمن. پاده چی ایتدی: ییلاوده هؤکیزلر اؤتلب یوریدی. باریب، اولر نی یی.
 بؤری، ییلاو ده اؤتلب یورگن بیر هؤکیز نینگ آلدیگه باریب: مېن سېنی ییمن، دېدی.

هۆكيز آيتدى: حاضر مېن اۋت يېب تورىبمن. ياووغىمگە كېلىپ،
 شاخىمنى كۆر. آتە-بابامدن قالگن بىر وصيت نامە شاخىمدە بار. شو وصيتنامە
 نى اۋقى، سۇنگ مېنى يې.
 بۆرى، هۆكيز نىنگ شاخى نى كۆرىش اوچون يقين لشدى. شونده، هۆكيز
 هيبت بىلن بۆرىنى شاخىگە كۆتريب، يېرگە اوردى. بۆرى نىنگ باش سويگى
 سىنىپ، اۋلىب قالدى.

* * *

حرمتلى اۋقیتوۋچى!

- ۱- سۇراق گپلرنى اۋقوۋچىلرگە بىلدىرىنگ.
- ۲- نېچە درك گپ نى تخته گە يازىب، اۋقوۋچىلردن، سۇراق گپلرگە
 اۋزگرتىرىش لرىنى بويورىنگ.
- ۳- اۋقوۋچىلر نى ايگى گروپ گە بۆلىنگ. بىرىنچى گروپ، ايگىنچى گروپ
 دن سۇراق سۇره سىن. ايگىنچى گروپ، سۇراقلرگە جواب بېرسىن. شونىنگدېك،
 ايگىنچى گروپ درك گپلر توزىب، بىرىنچى گروپ دن شو درك گپلرنى سۇراق
 گپلرگە اۋزگرتىرىش لرىنى ايسته سىن.

عزیز اوقوچیلر!

۱- قوییده‌گی دَرک گپلردن سؤراق گپلر توزینگ:

- بیر آچ بؤری پاده چی نینگ آلدیگه کپلدى.

- بؤری ایتدی: مېن گوشت يېمن.

- ھۆکیز ایتدی: حاضر مېن اوت يېب توريېمن.

۲- قوییده‌گی سؤراق گپلردن درک گپلرتوزینگ:

- تېميرچی، تېميردن نیمه‌لر يسهيدى؟

- زرگر، آلتین وکوموش دن نیمه‌لر يسهيدى؟

- رخصتى کونلرده نیمه ایش قيله‌سيزلر؟

۳- يوقاریده‌گی حکایه نینگ نتیجه سینی ایتینگ.

اېسلتمه:

سؤراق گپلر نینگ آخريده سؤراق بېلگى سى(?) قویيله‌دى.

سینش:

۱- اوقوچیلر، سؤراق گپلرنى بېلیب ديلرمى؟

۲- اوقوچیلر، سؤراق بېلگى سینی گپلرده ایشلته آله‌ديلرمى؟

۳- اوقوچیلر، بؤرى بیلن ھۆکیز نینگ حکایه سینی بېلیب‌ديلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

بؤرى بیلن ھۆکیز نینگ حکایه سینی دفترلرينگیزگه يازيب کپلینگ.

قىرق آلتىنچى درس

ھدف: آتەلر سۆزى بارەسىدە مەلۇمات تاپىش و اولردن فايدهلنىش يۇللارنى بىلىش.

- ۱- آتەلر سۆزىدن نېچى تە نى آيتىنگ؟
- ۲- "قوش، قناتى بىلن اوچر" دېگن ضرب المثل بارەسىدە سۆزلەنگ.
- ۳- آتەلر سۆزى نىنگ فايده سى حياتىمىز دە نىمە دىر؟

* * *

آتەلر سۆزى

- آتەلر سۆزى، عقل نىنگ كۆزى.
- قىمىرلەگن، قىردن آشر.
- سىز آغزىمىز، سېنگە بارمەسىن.
- قوش، قناتى بىلن اوچر.
- دۈست يىغلەتەي كېيىر، دشمن كۈلدېرىب.
- كۈتەلىك خداگە يره شر.
- بوگونكى ايشنى اېرتەگە قۇيمە.
- خىرلى ايش نىنگ تېز بۇلىشى يىخى.
- اوىگە بار، تىختىنگ نى كۆر- بازارگە بار، بىختىنگ نى كۆر.
- نان نى كۈتە تىشلە سنگ تىشلە، گېنى كۈتە گېرمە.
- يامان كۈنلر يىخى بۇلر، يامان آدم يىخى بۇلمس.

حرمتلى اوقىتوۋچى!

- ۱- يوقارىدەگى آتەلر سۆزلرى نىنگ معنا سىنى اوقوۋچىلرگە توشونتىرىنگ.
- ۲- ەر بىراۋقوۋچى دن يوقارىدەگى آتەلر سۆزىدن بىرتە سىنى سۆرەنگ.
- ۳- باشقە حكمتلى سۆزلر و مقاللر نى بىلسىنگىز، اوقوۋچىلرگە آيتىنگ.

عزيزاۋقوۋچىلر!

- ۱- قويىدەگى آتەلر سۆزى نىنگ بۆش جايلرىنى تۈلدىرىنگ:
 - قىمىرلگن
 - قوش
 - گپ نى
 - بازارگە بار
- ۲- قويىدەگى ەر بىر سۆز بىلن بىر گپ توزىنگ:
قىر، آغىز، قنات، ايش، بازار، كتە، يامان، يخشى.
- ۳- آتەلر سۆزىنى دفترلىنگىزگە يازىنگ؛ سۆنگ ەر بىر اوقوۋچى بىر مقال نى آيتىپ،
او بارە دە سۆزلىسىن.

سىنىش:

- ۱- اوقوۋچىلر، يوقارىدەگى آتەلر سۆزلرىنى بىلىپ دىلمى؟
- ۲- اوقوۋچىلر، آتەلر سۆزلرىدن فايدهلنىش يۇللرىنى بىلىپ دىلمى؟

اوى تاپىشرىغى:

آلتىتە آتەلر سۆزىنى دفترلىنگىزگە يازىپ كېلىنگ.

قىرق يېتىنچى درس

ھەدەف: بويروق گېلرنى بىلىش و متندە ايشلەتەيشىنى اۋرگەنىش.

- ۱- سۈزلىش آدابى ھقىدە سۈزلەى آلسەنگىز، سۈزلىگ.
- ۲- اۋقىتوۋچى سۈزلەياتگن پەيتدە نەملەرنى مراعات قىلەيلىك؟
- ۳- "بويروق گپ" دەپ، نەملە نى ایتەدیلر؟ بىلسەنگىز، اىكىتە بويروق گپ نى ایتىنگ.

سۈزلىش آدابى

سۈزلىش دن آلدەن، اۋىلىنگ. كۈپ گەپىرمەنگ. كۈپ بلەند و يا كۈپ
آھستە گەپىرمەنگ. كەشى گەپىرىپ تورگەندە، گەپىنى بۆلمەنگ. بىر كەشى نەنگ
كەچىلىگى گە كۆلمەنگ.

قويىدەگى متندە بويروق گپ ايشلەتەلىگن، دقت قىلىنگ:

اۋتگن يىل طغرل، اىگەنچى صەنف نى يەشى اۋقىب توگتەدى. بشىر
اۋغلىم، سەپن ھەم كەلگۈسى يىلدە اۋچىنچى صەنف گە اۋتە سەن. بو يىل كۈپراق

محنت قىل، كۆپراق ئوقىيىپ، كۆپراق ئۆزگەن. ئوقۇتقۇچى نىنگ گپلىرى گە
كۆپراق دقت قىل.

حرمتلى ئوقۇتقۇچى!

- ۱- بويروق گپلىرىنى ئوقۇتقۇچىلەرگە بىلدۈرىنگ.
- ۲- يوقارىدەگى متن دە ايشلەتيلگن بويروق گپلىرىنى ئوقۇتقۇچىلەرگە بىلدۈرىنگ.
- ۳- هر بير ئوقۇتقۇچىگە بير بويروق گپنى تخته گە يازيشنى بويورىنگ.

عزيز ئوقۇتقۇچىلار!

- ۱- قويىدەگى بويروق گپلىرىنىنگ بوش جايليرنى تولدۈرىنگ:
 - سۆزلىش دن آلدین
 - بيركيشى نىنگ خطا يا
 - كۆپراق ئوقىنىگ
 - ئوقۇتقۇچى نىنگ گپلىرىگە
- ۲- متندهگى بويروق گپلىرىنى دفترلىرىنگىزگە يازىپ، اوندن سۆنگ، هر بير ئوقۇتقۇچى
اۆرنيدن توريپ اوقىيسين.

سپنشى:

- ۱- ئوقۇتقۇچىلار، بويروق گپلىرىنى بىلىپ دىلرمى؟
- ۲- ئوقۇتقۇچىلار، بويروق گپلىرىنى ايشلته آلەدىلرمى؟

اوى تاپشيريغى:

قويىدەگى بويروق گپلىرىنى دفترلىرىنگىزگە يازىنگ:

- ۱- دنياده تينچلىك يشەسپن.
- ۲- عزيز ئوقۇتقۇچى، سېن يىخشى اوقى و آدابلى بؤل.
- ۳- حرمتلى دؤستيم صديق جان، كتاب اوقى.
- ۴- مرادجان، بيزنى اونوتمه.

قىرق سگىزىنچى درس

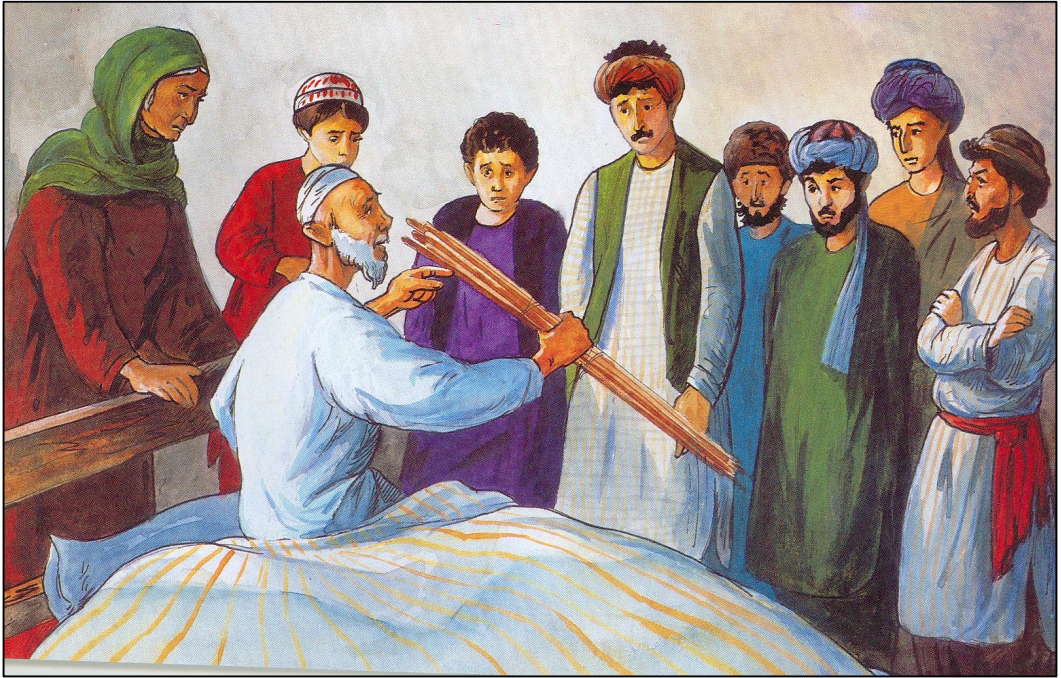
ھدف: بىرلىك و بىردىملىك بارەسىدە مەلۇمات تاپىش و تىرىكچىلىك دە اوندىن

فايدەلىنىش.

۱- بىرلىك بارەسىدە سۆزلەي آلەسىزىمى؟

۲- بىرلىك بارەسىدە بىرەر ھكايە بىلسىنگىز، آيتىنگ.

۳- اتفاق سىزلىك بارەسىدە سۆزلىنگ.

كېكسە دەھقان

بىر كېكسە دەھقان نىنگ يېتى اوغلى بارايدى. دەھقان، اوغىللىرى بىلن بىرگە
يشىرايدى. بابە دەھقان نىنگ اوغىللىرى اورماندىن اوتىن آلىپ كېلىپ ايدىلر و بابە
دەھقان اولر كېلتىرگن اوتىنلارنى بازارگە آلىپ بارىپ، ساتىرايدى.

بابە دەھقان نىنگ خاتىنى سىگىرلەرگە قرەب، سوتىنى ساغىپ، قىتىق، قىماق،
سرىغ ياغ و باشقە سوت محصولاتىنى كىچكىنە اوغلىگە بېرىپ، بازارگە

ییاراڤدی. بابە دهقان نینگ کیچکینه اوغلی بولر نی ساتیب، پولینی آلیب
کپلر اڤدی.

بابە دهقان نینگ اوغیل لری کۆپ محنت کش اڤدیلر؛ لېکن کیچیک-کیچیک
اهمیت سیز گپلر اوچون اؤز ارا اتفاق لری بوزیلیب تورراڤدی. شو اتفاق سیزلیک
دایم اولر نینگ نالرینی زهرگه ایلنتیریپ، شیرین کونلرینی اچیق قیلگن اڤدی.
بیر کونی ایکی اوغلی بیر-بیری بیلن، اوریشیب آلیشیپ قالدی. بابە
دهقان نینگ خاتینی اولر نی اییرماقچی بولیب، آرهلرگه توشدی. بو جنجال
کیچقورون ده بولگنی اوچون دهقان نینگ خاتینی، باله لری بیلن بند بولیب،
تاووقلر کتگی اېشیکگی نینگ بېرکیتیش نی اونوتیب قویدی. کېچه سی شغال
کېلیپ، کتککه کیریپ، برچه تاووغلرینی یېدی.

بیرکونی بابە دهقان، قوی و اېچکی لرینی هیدهب، اؤتله تیش اوچون آدیرگه
آلیب کپتدی. او، اېچکی-قوی لرینی اؤتله تیب تورگنیده، کیچیک اوغلی چاپیب
کېلیپ، اونگه ایتدی:

آته جان، تېزراق اویگه بارینگ! اکهلریم بیر-بیرلری بیلن، اوریشیب
توریدیلر. بابە دهقان اویگه کپلیپ قرهسه، ایکی اوغلی بیر-بیرینی باسیب
اوریب یاتگن اېکن. بابە دهقان اولر نی بیر-بیریدن آیریپ، ینه اوریشیب
قالمسلیکلری اوچون اویده قالدی. او، کیچیک اوغلیگه، آدیرگه باریپ، قوی
و اېچکی لرگه قرهه توریش نی بویوردی.

کیچیک اوغلی آدیرگه باردی. قرهسه، بیر اېچکی اولیب قالیددی. بابە
دهقان بوخبرنی اېشیتیپ، کۆپ سیقیلیدی. اوغیل لرینی ملامت قیلیپ، ایتدی:
سیزلر نینگ اتفاق سیزلیگینگیز کثافتیدن تاووقلر نی شغال یېدی و بیر اېچکی

هم اۋلدى. قچان گچه بوندهى یشهى سىزلر؟ اتفاقسىزلىك برچه نرسه لرنى يۇق قىلەدى، حتى كه دريا سووى نى هم قورىتەدى.

بابە دهقان، اۋغىل لرى نىنگ اتفاق سىزلىك لرىدن يوره گى قان اېدى؛ اما اۋغىل لرى بىلن نىمە قىلىشىنى بىلمس اېدى. بىر كون بابە دهقان آغىر كسل بۇلىپ قالدى. اۋلىمى ياووق لشگنى نى بىلىپ، اۋغىل لرى نى آلدىگە چارلب، كتە اۋغلىگە، درخت دن يېتى تە خىمچە كېسىپ كېلتىرىش نى، بويوردى. كتە اۋغلى، يېتى تە خىمچە نى كېسىپ كېلدى. بابە دهقان خىمچەلر نى بىر ايپ بىلن باغلب، اۋغىل لرىگە بېرىپ ايتدى: بولر نى سىندىرىنگ! اۋغىل لرى هر قنچە اورىندىلر، سىندىره آلمە دىلر. سۋنگ، بابە دهقان باغلنگن خىمچەلرنى آلىپ، ايپى نى آچدى و هر اۋغلى گە بىرتە - بىرتە خىمچە بېرىپ، اولر نى سىندىرىنگ، دېدى. كىچىك اۋغلى همەدن آلدىن خىمچە نى سىندىردى. باشقەلرى هم آسان گىنە خىمچەلر نى سىندىردىلر. بابە دهقان اۋغىل لرىگە قرەب ايتدى:

سىزلر هم باغلنگن خىمچەلر دېك بىر- بىرىنگىزگە سويەنىپ، اتفاق و بىرلىگدە ىشەسنگىز، ھېچ كىم نىنگ كوچى سىزلرگە يېتمەيدى؛ اما اگر يكه لنتىرىلگن خىمچەلر دېك اتفاق سىز بۇلىپ، بىر- بىرىنگىز دن ايرىلىپ ىشەسنگىز، هر كىم سىزلر نى سىندىرىپ يېنگە آلەدى. بابە دهقان نىنگ اۋغىل لرى آتەلرى نىنگ نصيحتى نى اېشىتىپ، چوقور معنا سىنى انگلەدىلر و بوندن كېين ھېچ قچان اتفاق سىز بۇلمەى، بىرلىك و بىردىملىكدە ىشش گە عهد قىلدىلر. بابە دهقان اۋغىل لرىدن راضى بۇلىپ، اولر نى آلقەدى.

حرمتلى اوقيتوچى!

- ۱- كېكسە دەقان نىنگ حكاية سى نى اوقوچىلر گە بىلدىرىنگ.
- ۲- حكاية نىنگ نتيجه سىنى اوقوچىلر گە ايتىنگ.
- ۳- شونگە اؤخشەگن بىرار حكاية نى بىلسنگىز، ايتىنگ.

عزيز اوقوچىلر!

- ۱- كېكسە دەقان حكاية سى نىنگ نتيجه سىنى دفترلىرىنگىز گە يازىنگ.
- ۲- قويىدەگى ھر بىر سۆز بىلن بىر گپ توزىنگ:
- اۋغىل، اۋتىن، سىرىغ ياغ، كىچىك، اچىق، تاۋوق، كتك.

سىنىش :

- ۱- اوقوچىلر، كېكسە دەقان حكاية سى نى بىلىپ دىلرمى؟
- ۲- اوقوچىلر، اتفاق سىزلىك نتيجه سى نى بىلىپ دىلرمى؟
- ۳- اوقوچىلر شوندى باشقه حكاية ايتە آلەدىلرمى؟

اۋى تاپشيريغى:

كېكسە دەقان حكاية سى فايدهلرى حقىدە بىر جملە يازىنگ.

معارف ترانه سی

عرفان شعاریمیز علم اعتباریمیز
دانش نی اورگنیش کوپ افتخاریمیز
بیز دانش اهلی میز تعلیم شعاریمیز
فن بیرله یشنه گه ی اوشبو دیاریمیز
علم اورگنیش اوچون سعی و عمل قیلیب
بیز آغله باره میز خدمتگه اینتیلیب
بیز دانش اهلی میز تعلیم شعاریمیز
فن بیرله یشنه گه ی اوشبو دیاریمیز
تعلیم ابرورگهر تعلیم چوتاج سر
هرکیمسه نی بیلک مقصدگه یپتکیزر
بیز دانش اهلی میز تعلیم شعاریمیز
فن بیرله یشنه گه ی اوشبو دیاریمیز
مردانه ایش قیلینگ بؤلگی سیز اهل فن
یشنربوگون وطن علم و عمل بیلن
بیز دانش اهلی میز تعلیم شعاریمیز
فن بیرله یشنه گه ی اوشبو دیاریمیز

(غلام سخی وکیل زاده اندخویی)

اۋزېك تېلى

اۋچىنچى صنف درسلىك كىتابى

سۆزلىك (لغتنامه)

مقال، ضرب المثال، حكمتلى سۆزلىر.	■ آتە لر سۆزى:
تىپە، تىپەلىك.	■ آدىر:
وسىلە سى، واسطە سى، طريقە بىلن.	■ آرقة لى:
زهر، سم.	■ آغو:
قىزىل گە اۋخشش، آلتون دېك، قىزىل تاش.	■ آلتاش:
بويوك و كوچلى باتير، يىگىت و تاغ نامى.	■ آلتاي:
آلدين، ايلگرى.	■ آلغە:
اۋز آنە سىدن اۋرگىن تىل، بىرىنچى اۋرگىن تىل.	■ آنە تىل:
آت قۇيماق، مسما قىلماق.	■ اتلماق:
سقلە ماق.	■ اسره ماق:
يۇل - يۇرىق، قاعدە - قانون لر.	■ اصول:
اهميت، ارزش، توجه.	■ اعتبار:
ملاقات قىلماق، روبرو كېلماق، دچارىۇلماق.	■ اوچر شماق:
مادە.	■ اورغاچى:
تخم، قوم و قىيلە.	■ اوروغ:
كوچلى، غيرتلى.	■ اوكتىم:
اۋسىش، كتە بۇلىش.	■ اولغە يىش:
ندائىيە.	■ اونداو:
بويوك، محترم.	■ اولوغ:
اېس دن چىقارماق، فراموش قىلماق.	■ اونوتماق:

اۋنوتىمسلىك:	اۋنوتىمسلىك، فراموش قىلمىسلىك.
اۋى:	اۋىلى، منزل.
اۋىغون:	هماهنگ، متناسب.
اۋرتاق:	دۋست، رفيق.
اۋرمان:	جنگل.
اۋرنك:	نمونه، مثال.
اۋرىك:	زردالو.
اۋرىن:	جاي، مقام.
اۋزگريش:	تغىير، تحول.
اۋزگه:	بىگانه، باشقه، غير.
اۋسىملىك:	بىردن كۆكريب چقىپ، قد كۆتره دىگن كۆكتلر، نباتات.
اۋقووچىلر:	تعليم و درس اۋرگنوۋچىلر، شاگرد، متعلم.
اۋگيت:	پند و نصيحت، حكمتلى سۆز.
اۋى:	فكر، خيال، اندیشه، تصور.
اياۋ:	دريغ.
اياۋسىز:	بى رحملىك، بى دريغ.
ايتماق:	دېماق، گپيرماق، سۆزلىماق.
ايچىملىك:	ايچىله دىگن، نوشيدنى.
ايرى:	عليحده، ايرىلگن، جدا.
ايرى-ايرى:	عليحده-عليحده، جدا-جدا.
ايستك:	آرزو، اميد، خواهش.
ايشچى:	كارگر، ايش قيله دىگن كيشى.
ايلدم:	تيز، به سرعت.
ايلديرىم:	صاعقه، چقماق، الماسك.
ايناق:	دۋست، مونس، هم فكر.
اينتيلماق:	كۆشش قىلماق، سعى و تلاش قىلماق.

آیيق:	خرس.
اېرك:	آزادليک، اختيار.
اېرکين:	آزاد، مستقل، اختيارلی.
اېس:	فکر، خاطر، حافظه.
اېسماق:	شمال نینگ حرکتی.
اېکين:	اېکيلگن نرسه لر. کشت.
اېل:	مردم، اولوس، ملت.
اېليک:	اولوس نینگ خانى و اولوغى.
اېلتاي:	اولوس نینگ غيرتلى فرزندی، اېل نینگ ييگيتی.
بنا:	اساس، بنياد، توب.
بورون:	ايلگری، آلدین.
بورونغی:	آلدینگی، ایلگریگی.
بولاق:	چشمه.
بوئروغ (بوئروق):	فرمایش، امر، فرمان.
بوش:	خالی، سست.
بۇياق:	رنگ.
بیر- بیرين:	بیر- بیرینی.
بیردمليک:	اتحاد، بیرليک، همکارليک.
بیرليک:	مفرد، وحدت.
بېرکيتماق:	ياپماق، قبه ماق، محکم قېلماق.
بېزه لماق:	آرایش بۇلماق، یسنماق.
بېلگی:	نشانه، علامه.
پاله پان:	جۇجه، قوشلرنینگ باله سی.
پولک:	بليق تېرى سی يوزیدهگی يلتيراق تنگه چهلر، فلس.
تاپشیریق (تاپشیریغ):	وظیفه، کار.
تازه:	پاک.

تالہ:	رشتہ.
تامچی:	قطرہ.
تاوشقان:	قویان، خرگوش.
ترقتووچی:	نشر قیلووچی، رواج بہروچی.
تصدیق:	تائید، قبول.
تہنگری:	خدا "ع".
توتون:	دود.
وحید:	یگانہ لیک، بیرلیک.
تورلی:	هرخیل، هر رقم.
تورلی-تورلی:	رنگارنگ، هرخیل، خیل مه خیل.
توزاق:	دام.
توزماق:	توزہ تماق، یرہ تماق، ترتیب قیلماق.
توشونتیرماق:	بیلدیرماق، بیر نرسہ نینگ معنا سی نی انگلتماق.
توشونماق:	بیلماق، درک قیلماق، فهم لماق.
توگتماق:	اداگیگہ یتکیزماق، تمام قیلماق.
توپلنگن:	بیغیلگن، جمع بؤلگن.
تینچ:	آرام، آسودہ، راحت.
تہورہک:	تیگرہک، اطراف.
چلینماق:	اوریلماق، اہشیتیلماق.
چومالی:	مورچہ.
چیدہم:	صبر، تحمل، طاقت.
چیزماق:	رسم قیلماق.
چیقیندی:	نرسہ لر نینگ قالدیغی، کثافت، یرہ مس و کپرہک سیز نرسہ لر.
چین:	توغری، حقیقت.
چین کؤنگلدن:	یورہک دن، یورہک نینگ تصدیق لشی بیلن.
چہت:	گوشہ، اورتہ لیک نینگ اطرافلری، کنار.

تیریکلیک قیلماق، یشه ماق.	■ حیات سورماق:
مخصوص، علیحده، باشقه لرگه اوخشه مس.	■ خاص:
یاو، دشمن.	■ خصم:
توده، جمعیت، تیل، عادت و کۆپ تمانلردن مشترک	■ خیل:
خصوصیت لری بؤلگن بیر گروه.	
دشت.	■ دله:
کلکین، دریچه.	■ دېره زه:
بحر، اوقیانوس.	■ دېنگیز:
اوخشش لیک و قوشیمچه سی.	■ دېک:
آیت، سۆزله، گپیر.	■ دېگیل:
رحم و شفقت، تشکر قیلش.	■ رحمت:
پیغمبر، پیام آلیب باروچی، ییباریلگن.	■ رسول:
دستپاک.	■ ساچیق:
سالم.	■ ساغلام:
سرکرده، مهارت بیلن قیلیچ ساله دیگن کیشی.	■ سالار:
بیر آوچی قوش نینگ آتی.	■ سنجر:
قدهلماق.	■ سنچیماق:
سووده حرکت قیلماق، آب بازلیک، شنا.	■ سوزماق:
سوال.	■ سؤراق:
سوال قیلماق.	■ سؤره ماق:
لغت، کلمه.	■ سؤز:
گپیرماق.	■ سؤزلماق:
سرسبز و خوش آب و هوا.	■ سؤلیم:
آخر، اداغ، خاتمه، کپین.	■ سؤنگ:
اوغلاق آتی نی باقووچی کیشی.	■ سهییس:
کیچیک خواهر.	■ سینگیل:

سېزگير:	هوشييار، حس اېتووچى، حساس.
سېزماق:	حس قيلماق.
سېوملى:	عزيز.
شاشماق:	عجله قيلماق، تېزلىك بيلن بيرايىش يا حركت نى بجرماق.
طغرل(توغرل):	بير اوچى قوش نينگ آتى.
طيه:	پاك.
قاپلان:	پلنگ.
قابوغ:	پوست، تشقى حمايوى پوست.
قالديق:	نرسه لر نينگ كېره ك سيز و قالديق قسمى.
قاوشتيرماق:	باغله ماق، وصل قيلماق، پيوند قيلماق.
قرشى:	مقابل، جلو، ضد.
قوتلش:	تبريك لماق، مبارك دېماق.
قوله يليك:	مناسب ليك.
قوانچ:	خوشليك.
قوانماق:	خرسند بولماق.
قورناق:	خرسند، ذوق و شوق دن توله.
قويى:	آست، بيرنرسه نينگ پست تامانى.
قيغو:	غم.
قوشنى:	همسايه.
قوشيمچه:	سۆزلر آخريگه قوشىليب، ينگى سۆزلر يساوچى حرفلر.
قوشيمچه:	وند (پيشوند، پسوند و ميانوند).
قونماق:	يوقارى دن پست گه توشيب اولتيرماق.
قيزغلداق:	لاله گلى نينگ بير تورى.
قيزيقتيرماق:	علاقه مند قيلماق، تشويق قيلماق.
قيين چيلىك:	مشكلات، آغير وضعيت.
قيينلماق:	عذاب چېكماق، قيين چيلىككه توشماق.

کثافت:	■	اخلت، ناپاکلیک.
کوز فصلی:	■	خزان موسمی، میزان، عقرب و قوس آیلرینی اوز ایچیگه آلگن فصل.
کوموش:	■	نقره.
کۆپلیک:	■	جمع.
کۆچیرماق:	■	بیر جای دن باشقه جای گه آلیب بارماق، کتاب یوزیدن کاغذ یا دفتر گه قیته یازیش.
کۆرکم:	■	چیرایی، سرسبز.
کۆکت:	■	سبزی (ترکاری).
کۆنگیل:	■	یورهک، ضمیر.
کېکسه:	■	قری، کته یاشلی.
کېلیشیک:	■	اضافت و ربط و وصل حرفلری.
کېمه:	■	کشتی.
گپ:	■	جمله، بیردن کۆپراق سۆزلردن تشکیل تاپگن معنالی و فعل لی عبارت.
گۆزه ل:	■	چیرایی، کۆزگه یخشی و زبیا کۆرینه دیگن.
محنت:	■	زحمت، کۆشش.
مسلمان:	■	اسلام دینی گه پیرو کیشی، اسلام کېلتیرگن.
موقعیت:	■	جای.
مؤمن:	■	درستکار، صادق، امین.
میییز:	■	قوریتیلگن اوزوم.
مۆلجل:	■	نشان، هدف.
میسسه:	■	اوت، گیاه، علف.
مهرگن:	■	اوقچی، صیاد.
مېش:	■	مشک.
ناشپۆتی:	■	ناک.
نقطه سیز:	■	بی نقطه، نقطه سی بۆلمه گن.
نقطه لی:	■	نقطه دار.

نویان:	شهزاده، امیر، سر کرده.
وازکېچماق:	بوتونلی، صرف نظر اېتماق.
هاریماق:	چرچه ماق.
هید:	ایس، بورون آرقله لی سبزیله دیگن یخشی ویا مان ایس.
هیداوچی:	راننده، مؤتر، ارا به و باشقه نرسه لرنینگ هیده یدیگن کیشی.
هییت:	عید، بیرهم.
یاردم سؤرهش:	کمک و مدد ایستش.
یاروتماق:	یاختی قیلماق، روشن قیلماق.
یاروغ لیک:	یاختی لیک، روشنائیک.
یاز:	تابستان.
یازماق:	بییتماق، تحریر قیلماق.
یاغاچ:	درخت، چؤب، شاخه.
یاغدو:	نور.
یاو:	دشمن، غنیم.
یاوایی:	وحشی.
پیراغ (پیراق):	برگ.
یراقلی:	یره یدیگن، مناسب.
یره شه:	مناسب، برابر، موافق.
یره لنماق:	زخمی بؤلماق، یره دار بؤلماق.
یشه ماق:	تیریکلیک قیلماق، عمرکۆرماق، یشنه ماق.
یشیل:	سبز.
یلغوز:	یکه، تنها.
یم-یشیل:	سبز و خرم، سرسبز، کامل سبز.
یورت:	وطن، اولکه.
یوکسه لیش:	ترقی قیلیش، پیشرفت قیلیش.
یومشاق:	نرم، ملایم.

ملايم و سست قيلماق.	يوشتماق: ■
همراه.	يولداش: ■
رهنما، سواری، راکب.	يوللاوچی: ■
اوتلاق، چراگاه.	يیلاو: ■
کافی.	يپترلی: ■
شمال، نسیم.	يپل: ■